

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

БЕОГРАД, ОКТОБАР 2006. ГОДИНЕ
ГОДИНА XVII, БРОЈ 2747

Гласајмо за нови Устав!

СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА

www.srs.org.yu

Др Војислав Шешељ

ИДЕОЛОГИЈА
СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА

ВЕЛИКА СРБИЈА А.Д.
БЕОГРАД 2002.

Војислав Шешељ

Др Војислав Шешељ:

*„Да господине
Најс,
ја се залажем
за Велику Србију
и увек ћу се
за њу залагајти.
Ја се не
нећу одрећи,
иа макар и завршио
свој живој у Хаџу”.*

Др Војислав Шешељ

СВЕДОК ОДБРАНЕ
СЛОБОДАНА МИЛОШЕВИЋА
У ХАШКОМ ПРОЦЕСУ

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2005.

Оснивач и издавач

Проф. др Војислав Шешел
Главни и одговорни уредник
Елена Божић-Талијан

Заменик главног
и одговорног уредника
Марина Томан

Помоћник главног
и одговорног уредника
Момир Марковић

Редакција

Огњен Михајловић, Амцад Мигати,
Будимир Ничић, Момир Васиљевић,
проф. др Сретен Сокић, Вјерица Радета,
др Бранислав Блажић, Борис Алексић
Љубомир Краговић,
Владимир Букановић

Техничко уређење и компјутерски прелом
Северин Поповић

Карикатуре

Синиша Аксентијевић

Унос текста

Весна Марић, Златија Севић,
Љубинка Божовић и Драгица Томић

Лектори

Ивана Борац и Зорица Илић

Председник Издавачког савета

Др Борђе Николић

Заменик председника Издавачког савета

Др Бранко Надовеза

Издавачки савет

Проф. др Војислав Шешел,
Томислав Николић, Маја Гојковић,
Гордана Поп-Лазичић, Александар Вучић,
Драган Тодоровић,

Мирко Благојевић, Душко Секулић,
Зоран Красић, Мирољуб Вељковић,
Наташа Јовановић, Горан Цветановић

Штампа

ДОО „Драгић“, Зрењанин

Борђа Јоановића 20,

23000, Зрењанин, тел.: 023/535-491

Редакција прима пошту на адресу

„Велика Србија“, Трг победе 3,

11080 Земун; рукописи се не враћају

Новине „Велика Србија“ уписане су у

Регистар средстава јавног информисања

Министарства за информације под бројем

1104, од 5. јуна 1991. године.

ЦЕНЕ ОГЛАСА

Цене огласа за издање у сто хиљада примерака: последња колорна страна корица 100.000 динара; унутрашња колорна страна корица 80.000 динара; унутрашња новинска страна 60.000 динара; 1/2 унутрашње новинске стране 30.000 динара; 1/4 унутрашње новинске стране 15.000 динара; плус порез на промет.

Порука председника српских радикала

- Историјске околности
определујући чинилац
за подршку новом Уставу

3

Порука заменика председника

- Референдум за Србију

5

Порука генералног секретара

- Нови Устав потврђује
вековну борбу
српског народа за слободу

8

Референдум

- Устав 2006. круна српске
државности и демократије

10

Обраћање Светог архијерејског сабора

- Глас за нови Устав

13

Анкете

- Сачувајмо Косово и Метохију

14

Порука генерала

- Нови Устав одбрана суверенитета
над Косовом и Метохијом

22

Радикално ДА

- Јасно дефинисана територија
државе Србије

24

Нови Устав

- Спречен покушај косовизације Војводине

27

Јавне личности о новом Уставу

- Србији потребан нови Устав

31

Заокружи ДА

- Допринос очувању целовитости територије

39

Историјске чињенице

- Развој уставности у Србији

60

**Србија је
правна држава,
која ће победити
криминал и
корупцију!**

**СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА**

Радикално **ДА!**

www.srs.org.yu

Председник Српске радикалне странке др Војислав Шешељ позива грађане да у што већем броју изађу на референдум и заокруже ДА

Историјске околности – опредељујући чинилац за подршку новом Уставу

• И поред извесних недостатака и мањкавости, историјске околности и нејоволне политичке прилике за Србију и целокупан српски народ опредељујући су чинилац да грађани у великом броју изађу на референдум и заокруже ДА за државу Србију

Пише: др Војислав Шешељ

**Браћо Срби и сестре Српкиње,
грађани Србије,**

Предлог новог Устава Србије долази у најтежем тренутку за нашу земљу. Потврђивање новог Устава од велике је историјске важности за нашу земљу. Он, у ствари, представља неку врсту изнуђеног одговора Србије на притиске, уцене и покушаје отвореног отимања територије Косова и Метохије из нашег уставно-правног система. Најаве појединих међународних посредника за преговоре, тачније експонената западњачке политике, да ће у најхитнијем року донети Предлог решења за косовскометохијску кризу, објективно је убрзао процес усаглашавања и скупштинског изгласавања текста новог Устава. Наиме, Србија је, стављањем у преамбулу и председничку заклетву изричитих ставова о Косову и Метохији као делу Србије, јасно ставила до знања свима у свету којима је стало до међународног јавног права да неће прихватити било какав покушај сецесије јужне покрајине и да насилно отимање територије протеклом времена неће добити никакву правну снагу. Задовољан сам што је прихваћен предлог српских радикала да, без обзира на то што би неко и могао привремено да отме Косово и Метохију, увек постоји обавеза свих државних органа да третирају Косово и Метохију као део суверене и целовите српске територије. То значи да би се сви они који би покушали извршењем унилатералног признања независности Косова да разоре интегритет Србије нашли пред оштром осудом српских државних органа и, у најмању руку, прекидом дипломатских односа. Сасвим сам сигуран да такав сценарио не одговара ни најмоћнијим земљама света, јер значај Србије у региону, али и у Европи и свету неупоредиво је већи од значаја политичког задовољства косовскометохијских Албанаца.

Доношење новог Устава значило би дугорочно установљење републиканског облика владавине, као најдемократскијег и најоптималнијег за наш народ и нашу земљу. Сви они који су гајили наде да би наследним путем, а не вољом народа, могло да се одлучује о српским владарима, овим Предлогом устава губе сваку шансу за политичко мешетање. Тако ће једна оптерећујућа тема за српски народ и Ср-

бију у целини за дуго времена бити скинута са дневног реда.

Предлог новог Устава значи и континуитет са претходним уставним решењима. Дакле, неће бити никаквог прекида или дисконтинуитета, како су досовци најављивали још од 2000. године, неће бити никакве уставотворне скупштине такође. Устав се мења у складу са прописаним принципима у позитивном Уставу, тако да се брише било каква могућност револуционарног деловања за каквим су досманлије толико чезнуле. Истовремено, више неће бити никаквих прича о 6. октобру, обрачуна са политичким неистомишљеницима на начин на који је то чињено у претходном периоду, као и о наводном неправном стању које је постојало пре доласка лажних демократа на власт.

Такође, Србија је новим Уставом, не лошије него што је то било у претходном, заштитила права припадника свих националних мањина, етничких група и верских заједница. Проблематично је то што није објављен комплетан списак истинских традиционалних цркава и што је, опет, а то је учињено у последњем тренутку, дозвољена арбитрарност у прихватању и одбијању деловања квазицркава и разноразних секти.

Евентуално неизгласавање на референдуму Предлога устава значило би велике проблеме за Србију и српски народ у целини. Не смем ни да помислим колики и какви би проблеми у том случају наступили за нашу земљу. Можете већ да замислите радост западњачких предводника у покушају отимања српске територије који би, коначно, могли Србима да саопште да, ето, ни они нису за то да Косово и Метохија буду саставни део српске отаџбине.

Све у свему, и поред извесних недостатака и мањкавости, историјске околности и неповољне политичке прилике за Србију и целокупан српски народ опредељујући су чинилац да грађани у великом броју изађу на референдум и заокруже ДА за државу Србију.

Референдум за Србију

Пише: Томислав Николић

Браћо Срби и сестре Српкиње,
грађани Србије,

М и 28. и 29. октобра учествујемо у стварању историје Србије, одлучујемо о будућности наше земље, о будућности наше деце.

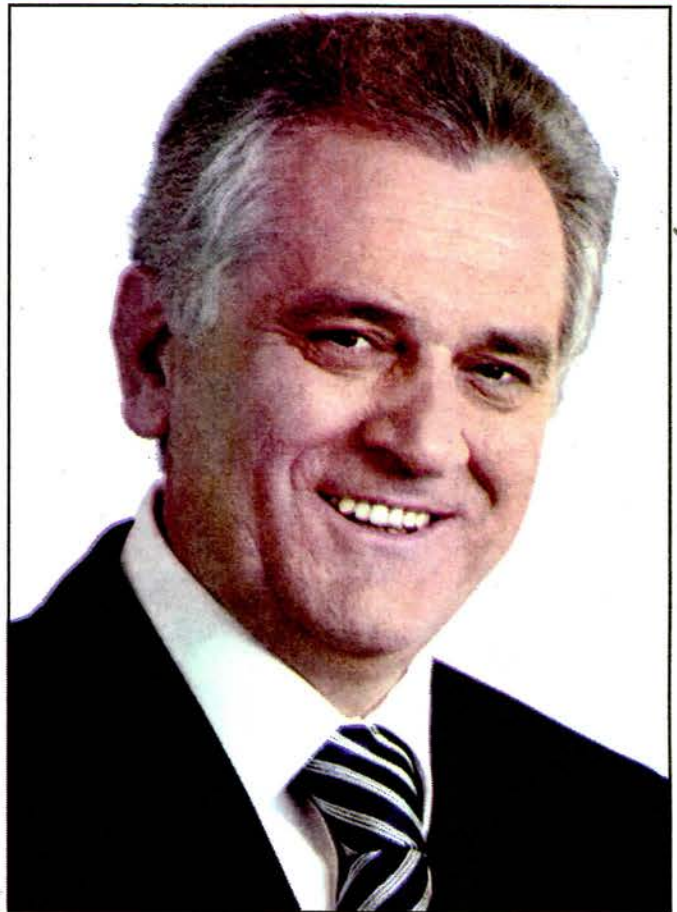
Мени је заиста жао што нисмо имали времена за јавну расправу. Све оно демократско у мени тера ме да кажем да би било много боље да смо неколико месеци, годину дана, имали времена да дискутујемо о уставним решењима и да вам их образложимо. Можда би то довело и до неке промене неког члана. Али то је замерка онима који су шест година водили своју јавну расправу и довели нас у ситуацију да у веома кратком року морамо да одлучујемо о највишем правном акту. Истовремено, апсолутно сам убеђен да разлог за доношење новог Устава и за ваше позитивно изјашњавање на референдуму није тај што претходни није имао решење којим се забрањује ропство. Камо среће да је то једини разлог који би нас терао да донесемо нови Устав.

Када су радикали први пут понудили Србији свој устав, било је то оштро супротстављено монархији, зато што је први радикалски устав у преамбули садржавао одредницу да српски народ себи дарује устав. Ја сам поносан што ми дарујемо грађанима Србије Устав Србије, државе српског народа и свих грађана који у њој живе.

Српска радикална странка је задовољна тиме што је у преамбули Устава један део територије Србије издвојен, за који се посебно закљичемо да ћемо да га штитимо, да ћемо о њему да бринемо и да ћемо за њега учинити све да остане у саставу Републике Србије. Морало је тако. Косово и Метохија морају да буду и у преамбули и у заклетви највиших државних органа када је полагају пред Народном скупштином. У Уставу смо то регулисали заклетвом председника Републике, а Законом о министарствима, убеђен сам, министри ће од срца прихватити да и њихова заклетва којом се обавезују својом чашћу да ће бранити интересе Србије, садржи одредницу да ће бранити Србију у чијем саставу је Косово и Метохија.

Исто тако, задовољни смо што је Србија држава српског народа, али и што је заснована на демократским традицијама, на равноправности грађана и на европским принципима и вредностима. То не смета никоме и то није ничија посебна идеја.

Обавезивање на европске принципе и вредности подразумева да се они поштују у законима које потом будемо доносили. Основни европски принцип је парламентарна демократија. Основни европски принцип је да Скупштина бира органе извршне власти. Са изузетком Француске, нека ме

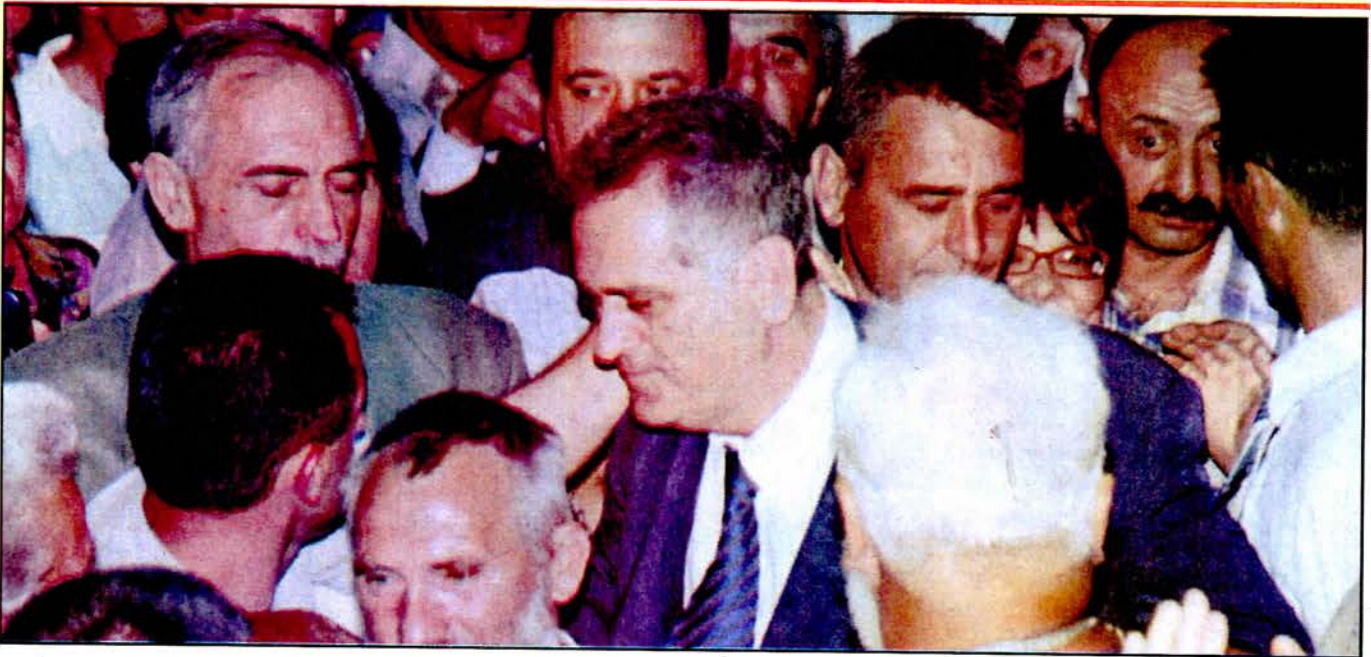
неко демантује, мислим да ћемо ми бити једина држава која директно бира председника Републике. То је оно на шта је пристала Српска радикална странка, убеђена да греше они који мисле да не треба донети устав само уколико се не договоримо око начина избора председника, убеђена да је нама српским радикалима свеједно на следећим изборима каква ће изборни принцип бити. Ви знате, победа је наша.

Задовољан сам што Устав преузима из Устава Савезне Републике Југославије одредбу о службеној употреби српског језика и ћириличног писма, уз, наравно, равноправну употребу других писама и језика, што ће бити уређено законом. Неопходно је да се ћирилица врати онај углед, оно место које је потребно у српској држави и у српском народу.

Задовољан сам што је избачен принудни рад у казнено-поправним установама, односно рад је по Уставу у њима могућ само ако је заснован на принципу добровољности, уз сагласност лица које је лишено слободе или правоснажном пресудом осуђено на временску казну затвора.

Српска радикална странка није задовољна, и ја то морам да нагласим, мада то не утиче на наш став према Уставу, али бих желео да чистих руку изађемо из овог посла – нисмо задовољни тиме што је из одредби о црквама и верским заједницама избачено набрајање цркава, а наша је жеља била да цркве буду уставна категорија, да се не поставља питање да ли ће Српска православна црква, Римокатоличка црква, Исламска верска заједница и остале цркве икада бити регистроване, а верске заједнице је требало да буду упућене на закон по коме би биле регистроване. Сада су у категорију црква, верских заједница, неодређену категорију, сврстане све цркве и све верске заједнице.

Задовољан сам што смо одлучили да припадницима националних мањина, када се за то укаже потреба, када је то потребно због њиховог идентитета, када је то потребно због развоја њихове деце, због очувања њихове посебности, пружимо више права него што их имају Срби, грађани Србије.

Српска радикална странка није била сагласна да се то назове позитивном дискриминацијом, јер не постоји такав термин, али смо сагласни и добро је што смо јасно истакли своју оријентацију да ће припадници мањина у српској држави, не само бити заштићени, него да ће у многим својим пословима имати и више права од нас Срба.

Нисмо задовољни што је јавној својини одређено да буде у државној својини, у својини аутономне покрајине или својини локалне самоуправе, али ми око тога нисмо правили проблеме зато што ће располагање имовином бити уређено законом.

Српска радикална странка није задовољна што председник Републике, истина у складу са законом, командује војском. Волели бисмо да то буде Врховни савет одбране, волели бисмо да се одлучивање о употреби војске подели на одговорне органе власти, али видећемо како ће то да иде и због тога нећемо правити проблеме. Желели смо да председника бира Народна скупштина, желели смо да избегнемо ситуацију у којој се данас налази Србија, да председник Републике и председник Владе не воде исту политику, да су њихове политичке опције оштро супротстављене, да чак представници политичке странке председника Републике нападају опозициону странку како она сарађује са председником Владе. Замислите државу у којој странка која је на власти не подржава политику владе. То може само у Србији. Због тога Скупштина мора да бира највише органе власти.

Задовољни смо текстом заклетве коју полаже председник Републике, где се помиње Косово и Метохија.

Српска радикална странка је предлагала да се Уставни суд не меша у политичку вољу грађана Србије исказану у Народној скупштини и да одлуку две трећине народних посланика да је председник Републике повредио Устав не преиспитује, јер ако председник Републике изгуби поверење Народне скупштине, не вреди да га спасава Уставни суд, тим пре што нисмо задовољни начином предлагања и избора судија Уставног суда.

И сада оно што у јавности многи користе против Српске радикалне странке – апсолутно и потпуно јасно смо били против да аутономна покрајина има устав, да има полицију и да доноси законе. Нисмо дозволили да се актуелна власт сакрива иза тумачења да брани Војводину. Војводина у свим разговорима који су вођени о Уставу ниједног часа није била ни на који начин нападнута. Аутономија коју данас има Војводина ниједног секунда у разговорима није била угрожена. Власт није имала од чега да брани Војводину, само су желели да Србија мора да се брани од Војводине, што је немогуће и незамисливо. Ми смо једно.

Српска радикална странка признаје посебност Војводине, иначе бисмо се залагали за укидање аутономних покрајина, али ни корак даље. Војводина ће вечито бити у саставу Србије, док постоји Српска радикална странка.

Овај Устав ће бити лакши за промену, за његову промену биће потребна двотрећинска већина у Народној скупштини. За одређене одредбе овог Устава које су заиста битне за физиономију, за облик државе у којој се ми налазимо, потребно је да се грађани на референдуму изјасне, али за промену ће бити довољно да већина изашлих на референдум гласа за промену.

Српска радикална странка подржава нови Устав Републике Србије. Не кажемо да стари Устав није ваљао, само кажемо да нас је време, нажалост, упутило да морамо да га мењамо. Ако већ морамо да га мењамо, хајде да га променимо сви.

Због тога позивам све грађане Србије, све уписане у бирачке спискове и у Војводини и на Косову и Метохији и оне који нису на територији покрајина, да изађу на референдум, зато што је ово коначно референдум за Србију и зато нека не звучи патетично, али – живела Србија!

Нови Устав потврђује вековну борбу српског народа за слободу

Пише: Александар Вучић

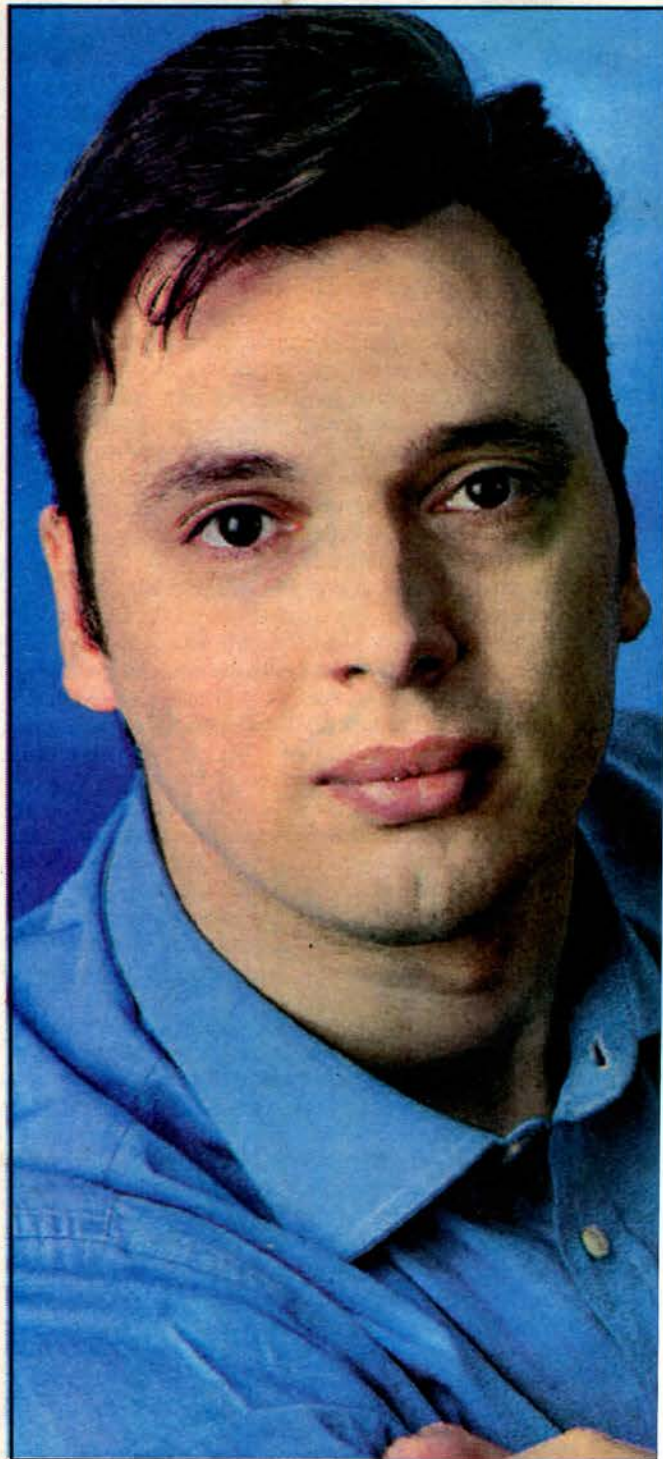
Поводом кампање доношења Устава Републике Србије важно је имати у виду да се и овим Уставом потврђују неспорне вредности Србије. Устав као конститутивни акт једног народа потврђује вековну борбу српског народа за слободу, јер Устав представља доказ за слободу. Овај Устав, без обзира на критике и замерке које му се у термилошкоком смислу могу упутити, негује слободарске, демократске и државотворне традиције српског народа, али и поштује историјски развој и заједнички живот свих у Србији. Овај Устав показује одлучност да се демократским средствима очува демократска држава српског народа и свих грађана који желе просперитет, благостање и будућност у слободарској Србији.

Овај Устав је још један у низу модерних устава јер је заснован на идеји републике као савременом и цивилизацијски напреднијем облику, и то не само као облику владавине, него пре свега као облику заштите слобода и права човека и грађанина. Устав садржи одређење, али и налог упућен свима да ће у Србији односе да уређује владавина права и социјална правда, са нагласком да та социјална правда мора да прерасте у подобне модалитете државних гаранција минимума који треба да обезбеде пристојан живот сваком грађанину Републике.

Ма колико да се појављују критике, нико не може овом Уставу да оспори да поштује жељу српског народа за политичком једнакошћу и равноправним условима за напредак појединца и друштва. Србија се дефинише као национална држава српског народа, јер као таква не постоји нека друга, али се у исту раван по значају ставља, максимално и изнад до сада познатих стандарда потенцира принцип грађанског друштва. Мада би се делу Устава који садржи декларацију о људским правима са претерано широким корпусом људских права могло правно-технички приговорити на опширности и навођењу општепризнатих, готово урођених стандарда, због свих врста притисака заснованих на предрасудама и медијским путем створеним стереотипима о српском народу, добро је што се ишло у номенклатури са скоро свим до сада познатим генерацијама људских права. Добро је, јер се тако подигнутим стандардом пружа за нас у овом тренутку најважнија гаранција да смо вољни и способни да гарантујемо најширу могућу суштинску аутономију за све становнике на Косову и Метохији.

Устав недвосмислено потенцира мирољубиву политику Републике Србије и спремност, али и обавезу власти да у складу са законом поштује и испуњава међународне обавезе Републике.

Устав дефинише Србију као суверену демократску парламентарну државу са републиканским обликом владавине,

засновану на владавини права, локалном самоуправљању и социјалној правди. То је у сваком погледу цивилизацијски највиши до сада познат стандард. Србија је унитарна држава с гаранцијама локалног самоуправљања, а у свом саставу има две аутономне покрајине, с тим што се за Косово и Метохију гарантује суштинска аутономија по највишим стандардима и обавезују сви да штите државне интересе Србије на Косову и Метохији. Уставом се јасно спречавају сепаратистичке тежње појединих политичких снага.

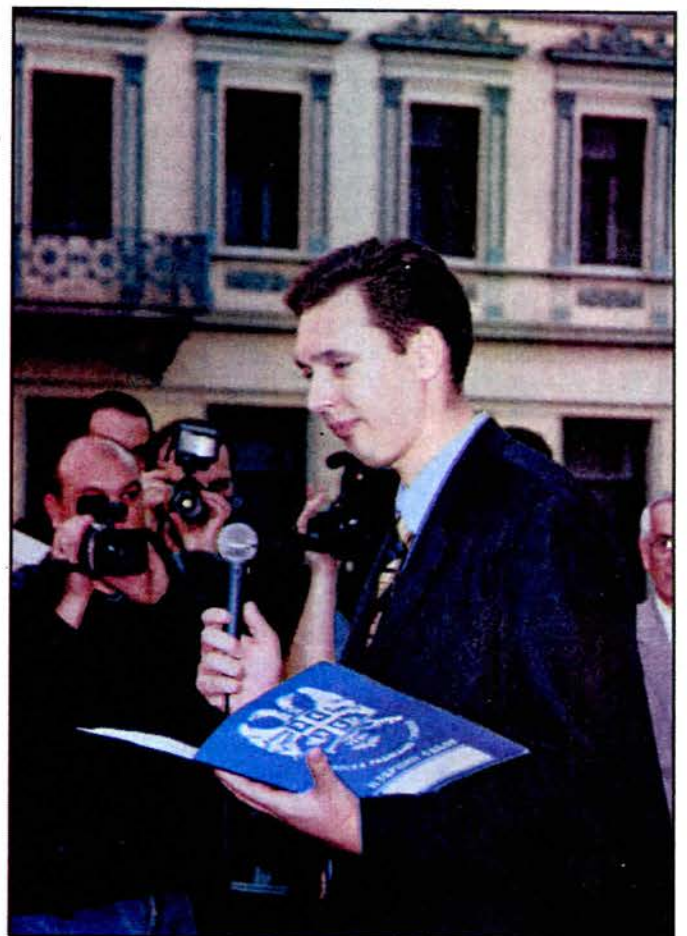
Наравно, Устав Републике Србије је највиши правни акт, али и једини под називом устав на територији Републике Србије, који се примењује на целој територији Србије.

У складу са модерним стандардима потврђује се народни суверенитет, али и прописује забрана присвајања или отимања власти мимо законите народне воље.

Било би неупоредиво боље да је у Уставу прецизно прописана садржина обележја Републике: заставе, грба и химне, поготово након готово једногласно усвојене препоруке о обележјима.

С обзиром да је текст Устава резултат компромиса релевантних политичких странака, вероватно поједине правно-техничке непрецизности у овом тренутку могу да буду по страни, али имајући у виду да се ове непрецизности јављају након одредби о људским правима, онда Устав не представља ограничење да се законима конкретно уреде поједине области руководећи се принципима људских права, демократије и владавине права.

Одредбама о Уставном суду напослету се отклањају недостаци о сталности судијске функције и уводи мандат, јер судијска дужност у Уставном суду није класична судијска дужност. Позитивно је и то што грађани Србије кроз институцију уставне жалбе добијају ефикасно средство заштите људских права.

Устав 2006.

Круна српске државности и демократије

• *Треба испићи чињеницу да је Србија по најновијем Уставу јединствена и недељива држава са Косовом и Метохијом и Војводином без државних атрибуција. Уставом је даље гарантована заштитна људских и мањинских права у складу са европским стандардима, призната су колективна права националних мањина, које су добиле максимум права у складу са европским стандардима итд.*

Пише: др Никола Жутић

Први пут у историји српског парламентаризма испољен је једнодушни политички плебисцит поводом скупштинског гласања о будућем Уставу Републике Србије. Такође, први пут у историји српског конституционализма о Уставу ће се изјаснити народ Србије референдумским изјашњавањем.

Историја прокламовања српских устава памти доношење првих устава (Сретењског и тзв. „Турског“) притиском великих сила (Русије и Турске) на књаза Милоша, док су „Намеснички“ устав из 1869, Устав из 1888. и Устав из 1903. године доношени скупштинском већином, без народног плебисцитарног референдумског изјашњавања, које, између осталог, и није предвиђала уставна нити скупштинска процедура. Југословенски Видовдански устав из 1921. године, донешен је двотрећинском скупштинском већином. Српски краљеви Александар Обреновић и Александар Карађорђевић „подарили“ су свом народу (без скупштинског изјашњавања) Устав из 1901, односно 1931. године. У време комунистичке диктатуре уставе федерализоване Србије (са наметнутим покрајинама) прописивала је Брозова антисрпска врхушка, па, самим тим, такви недемократски уставни нису представљали вољу српског народа.

Стварање и организација српске државе, па тако и српске уставности, било је у идеолошком смислу окренуто ка либералном институционализму западноевропских земаља. Устави Кнежевине (Краљевине) Србије рађени су по угледу на француске (и белгијски) либералне грађанске уставе. Устави Краљевине СХС (Југославије) – Видовдански из 1921. и октроисани из 1931. године, такође су следили традицију западноевропског конституционализма.

У скоро два века трајања, модерна српска уставност делила је судбину своје државе, пролазећи кроз идеолошке фазе које су изазивале бурне политичке, војне и државне промене: од хаџбуршког идеолошког државотворства у периоду Милана и Александра Обреновића, преко снажног либералног француског утицаја у времену династије Карађорђевић, до комунистичког федералистичког растројства српске уставности, и на крају до српског устава у јединственој демократској, парламентарној и вишестраначкој Србији.

Устав Републике Србије биће, дакле, први устав који ће народ потврдити својим масовним изјашњавањем, па ће

због те чињенице бити најдемократскији српски устав у историји српске уставности. Референдумским народним плебисцитом потврдиће се, пред међународним фактором, народна воља и жеља да Србија буде државноправно јединствена држава, са две српске покрајине, створене у време антисрпске комунистичке хистерије, које су наметнуте српском народу вољом тоталитарног комунистичког режима.

Треба истаћи чињеницу да је Србија по најновијем Уставу јединствена и недељива држава са Косовом и Метохијом, и Војводином без државних атрибута. Уставом је даље гарантована заштита људских и мањинских права у складу са европским стандардима, призната су колективна права националних мањина, које су добиле максимум права у складу са европским стандардима итд.

Предреферендумску антиуставну кампању једино воде минорне политичке групе које су у недавној прошлости називане, због своје малобројности, „комби странке“ (Грађански савез на челу са Наташом Мићић, Социјалдемократска унија на челу са Жарком Кораћем, Чанкова Лига социјалдемократа Војводине и новооснована Либералнодемократска странка Чедо Јовановића). Ове, у народу омрзнуте политичке фракције минорног политичког утицаја, предводе, као што је познато, Срби екстремног антисрпског опредељења, који у ситуацији оствареног политичког консензуса представљају антидржавни реметилачки фактор, срећом без већег утицаја у народу. Наведене политичке фракције једноставно су кивне на плебисцитарно изражену вољу значајних парламентарних странака да Србија очува своје територијално и национално јединство. Познато је да су те политичке групе и њихови лидери (раније у другим политичким формацијама) у последњих петнаестак година испољавале изражени анимозитет према оправданој борби прекодринских Срба за голи народни опстанак, пошто им је ускраћено основно национално демократско право самоопре-

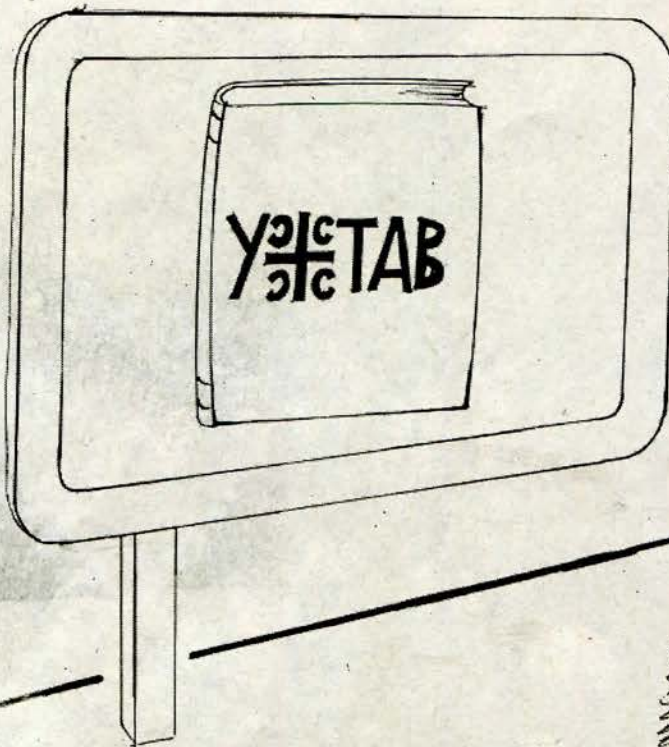
дељења народа (иначе признато осталим југословенским народима).

Такође је познато да су се те политичке фракције залагле за даљу (кон)федерализацију Србије са државним статусом Војводине и стварањем, опет од Срба али и националних мањина, нове интернационалне („мондијалне“) „војвођанске нације“. Такав монструм национални пројекат био би њихов највећи допринос, пред одређеним европским референдумским снагама, процесу мондијализације региона и тиме (као последица тога) стварању Европе регија без националних држава.

Кампању против актуелног Устава воде, дакле, Срби антисрпског идеолошко-политичког опредељења, што представља својеврстан апсурд. У Војводини за државност те сјeverне српске покрајине не залажу се данас у већој мјери представници националних мањина, већ етнички Срби, и то што је беспризорно, поједини Срби из прекодринских крајева који би се, због бољег положаја својих бројних избјеглих сународњака, требали да боре на пример за аутономију Лике или шире Крајине, Далмације или Истре. Данашњи војвођански аутономаши су, дакле, трагична категорија политичара јер се један њихов значајан број регрутује из редова прекодринских и крајишких Срба. Непојмљиво је да су поједини крајишки Срби прихватили аутономаштво, које је у суштини производ Мађара, војвођанских старинаца на пример Душана Дуде Бошковића, адвоката из Панчева који 1935. ствара Војвођански фронт (покрет). Аутономаштво Војводине нарочито су истицали Коминтерна и КПЈ због провођења федерализације, што значи разбијања Краљевине Југославије.

Иза Брозових аутономаша стоје моћни европски лобији који су такав концепт регионализације Србије настојали провести у дјело. Аутономашка парола „Србе на Србе“ једно време је претила да се реализује, јер је истицање Војводи-

Поздрав народа

не као аутономне области изазивало реакцију одређених политичких снага у тзв. „ужој Србији”. Оне су раније образовале Лигу за Шумадију, која, на срећу, није остварила никакав политички утицај у Србији.

Државну референдумску уставну кампању олакшаће често медијско појављивање наведених антиуставних политичких фракција. Њихова кампања је очигледно контрапродуктивна, и донијети ће видну корист проуставним снагама, пошто ће њихове медијске изјаве изазивати сталне изливе народног огорчења приликом сваког њиховог медијског појављивања. Тако је претходних година њихова анти-српска перјаница Ненад Чанак, учинио велику услугу Српству Војводине и јединству Србије, јер је својим изјавама у јавности у потпуности уништио идеју о државности Војводине и стварању некакве виртуелне војвођанске нације.

Због постизања опште-српског националног консензуса, у овом судбоносном државном тренутку, српске националне политичке формације, пре свих Српска радикална странка, пристале су да Војводина и даље има неокрњену аутономију, иако је у данашњој малој српској држави апсурд (анахронизам) да више од трећине државе, у којој Срби представљају велику већину, има аутономни статус. Тиме се други дијелови Србије могу ставити у неравноправан положај и у будућности захтјевати разне аутономије и сепарације. Надамо се да ће у перспективи ипак побиједити регионално начело код организовања локалних територијалних јединица Републике Србије. Уосталом, одређене одредбе Устава, нарочито оне везане за аутономију, увијек ће се уставним амандманима моћи контролисати и каналисати, како не би ојачале аутономашке снаге које се залажу за Републику Војводину. Српска радикална странка, као најјача политичка формација, увијек ће преко Скупштине моћи бити гарант даљњег јачања јединства Србије и српског народа.

Обраћање Светог архијерејског сабора црквеној и укупној јавности Србије

Глас за **НОВИ** Устав

- *Не може се сумњати у вољу читавог српског народа да Косово и Метохија заувек остану у Србији. Ми Срби не отимамо ништа што је туђе, али и не пристајемо, ни под каквим условима или притисцима, да се отима оно што је вековима било и остало наше. Треба ли подсећати да није реч само о делу територије него и о срцу и души српског народа?*
- *Овог пута нико не би смео да закасни на Косово. Референдум ће, уосталом, трајати два дана, па свако може да стигне. Сви знамо како се Косово и Метохија дефинишу у новом Уставу.*

Сабрани на друго заседање Светог архијерејског сабора у току ове године, ми, архијереји Српске православне цркве, позивамо све наше вернике у Србији, све вернике држављане Србије у расејању и све грађане Србије, ма којој вероисповести и народности припадали, да изађу на предстојећи референдум и гласају за нови Устав Србије. Тај Устав је плод консензуса свих релевантних чинилаца на политичкој сцени Србије, прилагођен је новим домаћим и међународним околностима, а самим тим и диктиран потребом прилагођавања уставних норми и одредаба измењеним реалностима живота, са циљем да владавина права и реални простор слободе човека и грађанина буду што шири.

Не може се сумњати у вољу читавог српског народа да Косово и Метохија заувек остану у Србији. Ми Срби не отимамо ништа што је туђе, али и не пристајемо, ни под каквим условима или притисцима, да се отима оно што је вековима било и остало наше. Треба ли подсећати да није реч само о делу територије, него и о срцу и души српског народа?

Овог пута нико не би смео да закасни на Косово. Референдум ће, уосталом, трајати два дана, па свако може да стигне. Сви знамо како се Косово и Метохија дефинишу у новом Уставу.

Овом приликом Српска православна црква позива и све друге традиционалне цркве и верске заједнице у земљи да, заједно са нама, упуте позив својим верницима и свим грађанима да изађу на референдум. Ово је референдум за државу Србију и за њено уређење као заједничког дома свих етничких заједница, свих цркава и верских заједница и свих њених грађана.

Ово наше обраћање није политика него старање за опстанак и будућност наших древних светиња и нашег народа на његовим прадедовским огњиштима, као и за опште добро свих без изузетка. За Цркву и њене пастире то није право него дужност најсветија, важан део служења Богу истини, правди и љубави.

Епископ банатски Никанор: Ми снажно подржавамо доношење новог Устава Републике Србије. Устав је највиши акт једне државе, он је њен нови темељ. Из Устава произлазе сви остали закони. Ми смо увек били за све оно што је добро за народ и државу, као и снажно против свега што је против народа и државе, како нас, уосталом, учи и наша једина Саборна и апостолска црква кроз векове. Ово наше обраћање је старање за опстанак и будућност наших древних светиња и нашег народа на његовим прадедовским огњиштима, као и за опште добро свих без изузетка. Црква је увек кроз историју у одлучујућим тренуцима за очување државе деловала крајње одлучно.

Сачувајмо Косово и Метохију

Разговарао: Будимир Ничић

На објављивање одлуке Народне скупштине о изгласавању текста Устава и одређивање датума одржавања референдума реаговала је српска јавност, грађани свих профила, образовања и занимања.

Изјаве грађана Косова и Метохије пуне су наде и очекивања. За њих Устав представља једину наду и гаранцију очувања територијалне целовитости. Наш репортер је разговарао са Србима из Чаглавице, Грачанице, Угљара, Лапљег Села, Обилића, Косовске Каменице, Преоца, Племена, Звечана, Штрпца, итд. Сви они се слажу да Устав утемељује правну државу, да Косово и Метохија постаје њен неотуђиви део, а Србија има обавезу да штити своје државне и националне интересе на читавој својој територији.

Стојан Јовановић, дипломирани економиста: Референдум о новом Уставу Србије важан је из више разлога за државу и веома битан за будући положај јужне српске покрајине. Грађани Србије, пре свега Срби са Косова и Метохије 28. и 29. октобра имају грађанску али и моралну обавезу да изађу и дају свој глас за нови Устав Србије и на тај начин

учествују у формулисању правног система своје државе. Срби са Косова и Метохије, без обзира на поједине изјаве представника међународне заједнице да референдум за нови Устав није важан за одређивање будућег статуса Покрајине, треба да дају свој глас јер је новим Уставом јасно дефинисано да је Косово и Метохија као покрајина саставни део државе Србије. Изјаве појединих представника међународне заједнице једноставно нису тачне, јер ако важи принцип да две стране, Београд и Приштина треба да пронађу решење то значи да изјашњавање на референдуму има и те какав значај у преговорима о будућем статусу. Референдумом се дефинишу позиције од којих ниједан преговарачки тим не може ни по коју цену да одустане. Приче да се Србија неће питати и утицати на будући статус само су део пропаганде која има за циљ да референдум не успе и Србија још једном на жалост, као и много пута покаже да не зна шта хоће, што би ишло на руку не само Албанцима, већ и једном делу међународне заједнице који је Србија у последње време упознала и осетила тешке последице.

Референдум је важан и за сваког држављанина Србије јер је новим Уставом на доста добар начин дефинисан положај националних мањина, али и свих осталих грађана. По

Саборци

Љубомир Краговић, члан председничког колегијума Српске радикалне странке: Потврђивање новог Устава на референдуму је од историјског значаја. Нови Устав има посебан значај за Косово и Метохију због тога што у преамбули стоји да је јужна српска покрајина неотуђиви део државе Србије а то значи да не може нико од наших званичника или нека институција да потпише оно за шта су вршени притисци од стране међународне заједнице да неко да сагласност да Косово и Метохија буде самостално. То би било кршење Устава. Значи, не сме нико да потпише и то је оно што даје снагу и вољу Србима на Косову и Метохији да истрају и опстану и сигурност да ће бити у својој држави Србији.

Позивам све грађане, не само Србе већ и Албанце да изађу на референдум, јер то је њихова држава и да сви заједно грађимо нову будућност сада, да прекинемо ове свађе и размирице око тога да ли ће Косово и Метохија бити или не бити. Овим је дефинитивно решено да Косово и Метохија остаје у Србији.

Данијела Ничић, студент права: Гласање за нови Устав практично значи и гласање за Косово и Метохију у саставу Србије. Ово је Устав који утемељује правну државу. Ово је Устав који значи и обнову државе Србије на целој њеној територији.

Посебно за нас на Косову и Метохији је важно да се овим Уставом у преамбули, а такође и у тексту говори о суверенитету државе Србије. Косово и Метохија је неотуђиви део државе Србије, а држава Србија има обавезу да штити своје државне и националне интересе на читавој својој територији, укључујући и Косово и Метохију. Нема сумње да ће Срби и други неалбанци на Косову и Метохији изаћи масовно и да ће гласати за усвајање новог Устава Србије. На овом референдуму очекујем веома висок проценат изашлих Срба, а такође исти проценат оних који ће подржати нови Устав.

Звонко Михајловић, народни посланик Српске радикалне странке
Изаћи ћу на референдум за потврђивање новог Устава Републике Србије. Сматрам да је то обавеза сваког Србина, а и свих осталих грађана који Србију доживљавају као своју државу и поштују њене законе.

Сматрам, и у то сам сто посто сигуран, да новим Уставом нико не може бити на губитку. Напротив. Сви припадници националних мањина, као и до сада, и новим Уставом биће у потпуности изједначени са већинским српским становништвом.

Сматрам да је најважнија ставка новог Устава Републике Србије та која потврђује да је Косово и Метохија саставни и неотуђиви део Републике Србије. Стога као Србин који живи на Косову и Метохији и све у животу везује за косовскометохијске просторе, апелујем на све Србе да 28. и 29. октобра изађу на бирачка места и да им у та два дана ништа не буде прече од успеха референдума.

зив појединих странака на бојкот референдума је без сумње њихово демократско право, али је са врло танком аргументацијом. Такво поимање политике више личи на политиканство него на озбиљну политику јер озбиљно бављење политиком подразумева дефинисан правни систем, а Устав је основ сваког правног система. Позиви на бојкот референдума који долазе из неких минорних странака изгледа имају за циљ пре свега да промовишу те странке, јер је, по мом уверењу, већина грађана Србије свесна значаја овог референдума.

Чињеница је да је изостала она јавна расправа на коју смо навикли у протеклом периоду, али је и истина да је већина битних странака дошла до јединства и консензуса и да је то веома позитивна ствар, која је Србији толико недостајала. Дефинисање државе преко Устава не само да је прави пут и начин стварања модерног и демократског друштва, већ је и обавеза странака, како у позицији, тако и у опозицији и то је коначно постигнуто договором о доношењу предлога Устава и расписивању референдума.

Верујем да ће 28. и 29. октобра бар четири милиона грађана Србије са правом гласа изаћи и убацили гласачки листић у кутију. На тај начин ће потврдити да је 30. октобра држава Србија правно заокружила свој систем и постала модерна демократска држава, којој нико нема право да ампутира део територије, без обзира што је под протекторатом Уједињених нација. Сигурно је да Албанци неће гласати, што је и разумљиво с обзиром на њихове екстремне циљеве.

Референдум показује да и Албанци који живе на југу Србије „болују“ од исте сепаратистичке болести од које су тешко оболели њихови сународници на Косову и Метохији. Та чињеница треба да још више мобилише остале грађане Србије да се у суботу и недељу појаве још масовније на гласачким местима и дају свој глас за усвајање Устава и на тај начин покажу да иду у правцу Европе која се све више уједињује и брише границе. Верујем да ће тако бити и да је доста подела и стварања квази-држава које су ионако прину-

Радмила Танасковић, општински службеник: Грађани Србије, а поготово Срби са Косова и Метохије имају посебан разлог да изађу на референдум и гласају за нови Устав Србије, јер се ради о нашој судбини, а истовремено и о борби највиших државних органа за очување Косова и Метохије у саставу Републике Србије. То је један од основних разлога због чега ћу ја, а надам се и сви Срби и други неалбанци изаћи на референдум и подржати нови Устав.

Ћене да одмах након отцепљења и стицања независности већ сутрадан буду спремне на сарадњу са новим суседима, као да то није могло да се оствари и у претходним државама.

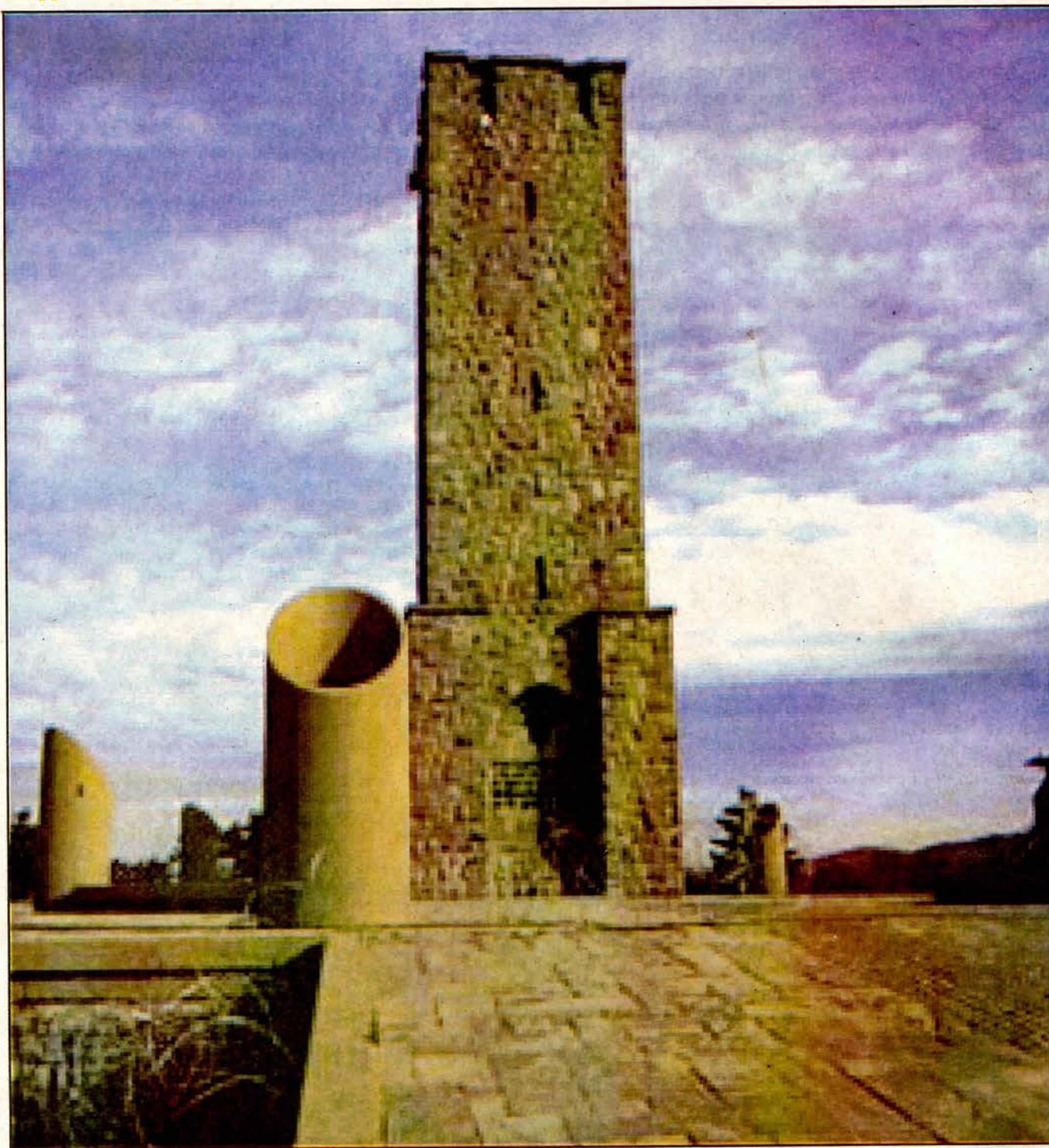
Европи и свету је потребна стабилна држава и зато су те политичке олигархије које су пре стицања независности причале причу да ће потећи мед и млеко, после проглашавања самосталности одмах окренуле ћурак и сада причају да је неопходна што тешња сарадња са суседима. Капитал, али и људи не би требало да познају границе, што је Европа схватила и зато је референдум важан за Србију као централну државу са веома битним геополитичким положајем, која својим демократским уређењем и правним системом, поред економског, треба да буде и политички лидер у овом делу Европе.

Милутин Арсић, угоститељ: Нови Устав Србије има изузетан значај за Србе на Косову и Метохији и излазак на референдум у ствари је изјашњавање о томе да ли Срби желе да остану да живе на Косову и Метохији. Кроз овај вид изјашњавања ми се опредељујемо за припадност Републици Србији. Једнако је важно да се изласком на референдум изјашњавамо и за то да ли желимо да останемо овде, јер Србија ће на Косову и Метохији бити само онолико колико има Срба. Због тога апелујем на све да изађу јер ово је наша јединствена прилика која је можда одлучујућа за опстанак Срба на Косову и Метохији.

Владица Јовановић, економски техничар: На референдум о новом Уставу Србије треба изаћи управо због тога што Косово и Метохија остаје њен неотуђиви део. Највише ме радује ово потпуно јединство свих релевантних политич-

Бобан Јевтић, наставник: Код Срба на Косову и Метохији нема дилеме око тога да ли ћемо изаћи или не на предстојећи референдум о новом Уставу, јер будућност нас који желимо да останемо да живимо овде зависи управо од овог референдума.

Надам се да централна Србија није Чанак, Чеда Јовановић, Свилановић, Кораћ и остала издајничка дружина и да ће цела Србија изаћи сложено, као што су се наши представници у Скупштини Србије сложили, и гласати ЗА усвајање новог Устава.

Драгутин Перић, дипломирани правник:

Референдум о новом Уставу Републике Србије је најбољи начин да се воља народа испољи непосредним изјашњавањем свих њених грађана, да потврде одлучност да трајно и непоколебљиво сачувају целовитост Србије за себе и поколења. Такође, будућим Уставом дају обавезу свим државним органима да су дужни да свим средствима чувају територијалну целовитост Републике Србије. На овакву обавезу чувања територије обавезиваће их како преамбула Устава, још више заклетва да се прихватају обавезе да чувају и Косово и Метохију коју дају при ступању на државне функције. Предстојећи референдум је најбољи вид јавне расправе јер се сви грађани непосредно изјашњавају за Устав, тако да су примедбе неких да јавност нема увида зле намере оних који би желели Србију разбијену у парампарчад. Сасвим је сигурно да овај референдум има оправдања и у потпуној је сагласности са начином и поступком доношења новог Устава.

Зоран Печиновћевић, дипломирани правник:

На референдуму за нови Устав Републике Србије гласаће се за и против. Сваки поштен грађанин Србије, укључујући и албанско становништво, који мисли да оствари бољи живот за себе и своју породицу заокружиће ЗА. Постоје многи разлози за то и они се свакодневно чују на разним медијима и веома је тешко пронаћи и навести неке нове.

Једно је сигурно, а то је да је преко потребно да се Србија једном заувек формира као најдемократскија држава на Балкану. Она је умногоме то и до сада била, јер су у њој примењивани европски и светски стандарди када су права националних мањина у питању, па чак и много шира права него у осталим деловима света.

Само непријатељи Србије гласаће против доношења новог Устава Републике Србије.

ких партија, а посебно то што је предлог за нови Устав усвојен једногласно. Мислим да ће тако бити и на гласачким местима 28. и 29. овог месеца.

Дејан Петковић, инструктор возње: Позивам све грађане да 28. и 29. овог месеца изађу на референдум и кажу ДА новом Уставу, кажу ДА останку и опстанку Косова и Метохије у саставу Србије. Бојкот гласања за нови Устав Србије могу да заговарају само они који не мисле добро Србији и српском народу, они који су плаћени од Албанаца, а најлоше, видимо да их има и у Београду у неким комби-странкама.

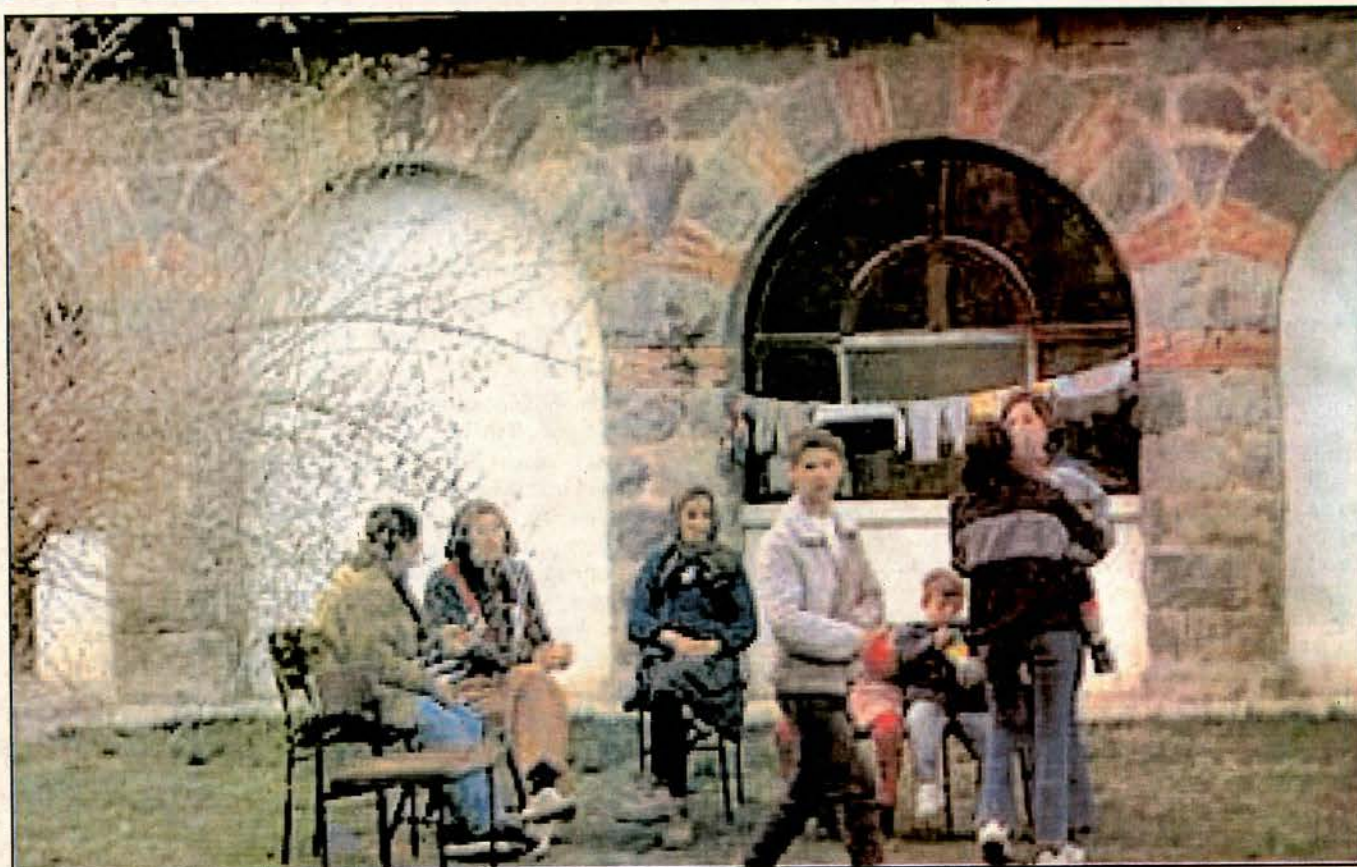
Горан Станковић, аутомеханичар: И поред тога што је и у овом садашњем Уставу Косово и Метохија део Републике Србије, мислим да сви грађани ове наше државе треба управо због Косова и Метохије да изађу и још једном потврде да ће ова наша јужна покрајина заувек бити српска. Могу овде да владају разноразни окупатори и терористи и понека српска продана душа, али ничија није горела до зоре. Сада је само важно да још једном зацртамо да је ово део Србије, а ми који овде живимо издржаћемо. Ваљда ће овај свет коначно схватити да је направио велику грешку када је Косово и Метохија у питању.

Шериф Ибрахими, угоститељ: Слушам овог Јоакима Рикера (шеф УНМИК-а) који као папагај понавља да референдум о новом Уставу Србије нема значај за Косово и Метохију. Питам се само из каквих то држава долазе сви ови стручњаци који нам соли памет. Имају ли они у својим државама Устав и знају ли шта је уствари то. Апелујем на све Роме и оне који воле ову земљу Србију да изађу на референдум и гласају за нови Устав. Наравно да то не очекујем од Чедо наркомана, Горана свињаревића, Наташе Мићић која се љуби са Тачијем усред Приштине – једном речју од људи који треба да одраде посао за прљав новац који добијају са стране. На срећу, мало је таквих.

Весна Благојевић, медицинска сестра: Свака прича везана за референдум о новом Уставу у овом тренутку била би сувишна ако узмемо у обзир чињеницу да ту стоји да је Косово и Метохија саставни део Републике Србије. Излазак на референдум заправо значи изјашњавање грађана Србије о статусу Косова и Метохије. Због тога мислим да сви треба већ првог дана гласања да изађемо и подржимо референдум, чиме бисмо свима, а посебно међународним експерти-

"Четворочлана банда"

Јабланка Марковић, учитељица: Сви треба да изађемо на референдум да и Србија коначно као независна држава добије нови Устав, који је правно утемељује и заокружује. Позивам све људе добре воље да 28. и 29. октобра сложено изађемо на референдум и заокружимо ДА – за нашу државу Србију.

Бојкот референдума заговарају неке минорне странке. Њихови захтеви воде ка разбијању Србије. Када би судбина овог народа зависила од таквих странака, бојим се да не бисмо имали никакву будућност.

ма који желе да наметну неко своје решење за Косово и Метохију показали да смо јединствени када је јужна српска покрајина у питању.

Миодраг Марковић, правни техничар: Моје лично мишљење, а надам се и великог броја грађана Србије је да треба изаћи на референдум и гласати за предлог новог Устава Републике Србије. Првенствено треба гласати за нови Устав Србије зато што држава Србија заслужује нови Устав који је у сваком случају бољи од оног претходног и наравно, зато што у њему пише да је Покрајина Косово и Метохија саставни део територије Србије, што је у овом тренутку најбитније, а колико нам то може помоћи да сачувамо Косово и Метохију, видећемо.

Љубомир Босанац, машински инжењер: Мислим да ће сви Срби, а посебно ми на Ксоову и Метохији, подржати нови Устав Србије. Апелујем на све, и болесне и старе, да на сваки могући начин дођу до бирачког места и заокруже ЗА. Овај Устав је значајан не само у територијалном смислу за Србију већ и у економском и социјалном.

Доброслав Добрић, пољопривредни инжењер: У моменту када се расправља о будућем статусу Косова и Метохије, нема ништа важније за грађане Србије него да изађу на референдум и гласају за усвајање новог Устава Републике Србије, где јасно пише да је јужна покрајина саставни и неотуђиви део Републике Србије.

Поручујем свима да је ово историјски тренутак за ову државу и да морамо да издвојимо време и испунимо своју грађанску дужност и обавезу и потврдимо то што већина мисли да заокружи своје ЗА за Косово и Метохију у Србији.

Никола Крстић, наставник српског језика: На предстојећи референдум о новом Уставу изаћи ћу из више разлога. Први, а можда и најважнији разлог да заокружим ЗА је тај што ће Србија напоскон постати национална држава. Други, али ништа мање значајан разлог је што се у новом Уставу Србије јасно истиче да је Косово и Метохија саставни део Србије. Надам се да ће сви грађани Србије схватити значај овог историјског тренутка и заокружити ЗА зарад боље будућности.

Радојко Кецић, фотограф: Сви треба да изађемо на референдум и подржимо Устав Србије. Само да подсетим Србе у централном делу Србије да је и Косово и Метохија некада било централни део Србије, а сада је под фашистичком окупацијом „демократског Запада“. Због тога поручујем свима, а посебно онима који сада живе у централном делу Србије – да нам и остатак Србије не би био Косово и Метохија, изађите на референдум и подржите нови Устав. Спасите своју поробљену и понижену браћу Србе на Косову и Метохији, који после седам година ропства чекају слободу у новој Србији у којој ће бити места за све који се осећају њеним грађанима. Сви који је не осећају као своју отаџбину слободно нек потраже другу, па макар то била и Албанија.

Драгиша Костић, машински техничар: На референдум за нови Устав изаћи ћу породично и нормално, гласати за усвајање Устава, јер сматрам да је то историјски тренутак за Србију, а посебно за нас овде на Косову и Метохији. Гласањем за Устав ми на неки начин гласамо и за опстанак Срба на Косову и Метохији.

Ово је прилика да покажемо и међународној заједници да нас није сломила за ових седам година, иако им је то био један од циљева. Мислим да сви треба да изађемо и подржимо овај Устав управо због јужне српске покрајине, јер да међународни окупатори и албански сепаратисти могу да ураде нешто без нашег, односно пристанка наше државе, они би то урадили још 1999. године.

Дејан Љубић, професор географије: Гласање за нови Устав Србије је питање од превелике важности, посебно за нас који живимо и планирамо да останемо на Косову и Метохији и нормално је да ћемо ја и цела моја породица подржати нови Устав.

Свим срцем се надам да ће референдум успети и драго ми је што су се парламентарне странке једногласно сложиле по овом питању.

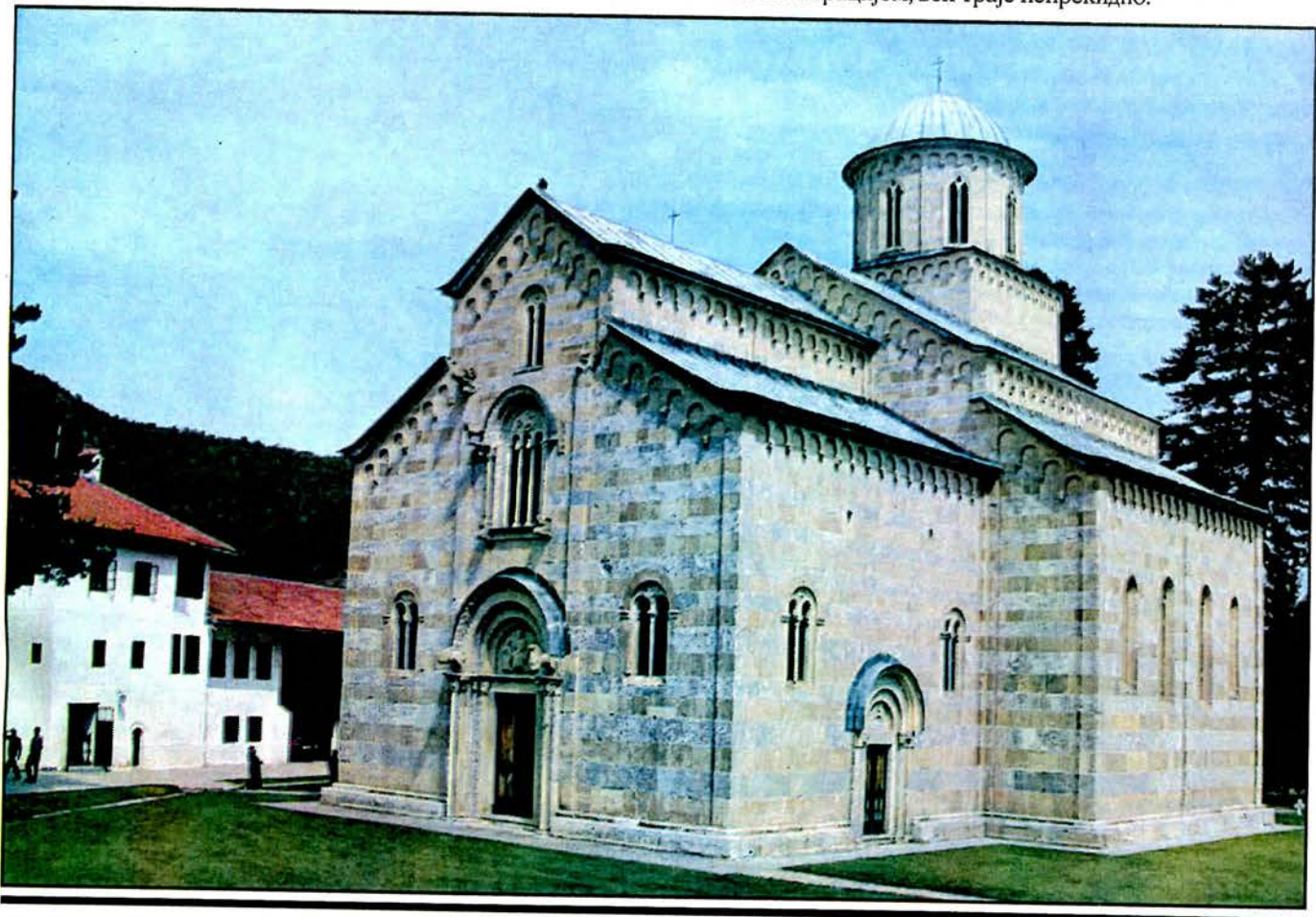
Ненад Рецић, дипломирани инжењер електротехнике: Наравно да ћу изаћи на предстојећи референдум и гласати ЗА, јер сматрам да је дужност и обавеза свих грађана Србије да учине исто као ја и спрече даље распарчавање Србије.

Надам се да ће новим Уставом бити заштићени сви грађани Србије, а посебно Срби на Косову и Метохији, као и они који се тренутно налазе у расејању. Посебно ми је драго што су се коначно све парламентарне странке сложиле око предлога за нови Устав Србије.

Славиша Рецић, дипломирани економиста: Сваки Србин је у обавези да изађе на предстојећи референдум и гласа за усвајање Устава. Први и основни разлог је то што се новим Уставом потврђује да је Косово и Метохија саставни и неотуђиви део Србије.

Не плашимо се ми на Косову и Метохији тога што ће окупатори или Шиптари прогласити независност Косова и Метохије. Плашимо се да нас господа из Београда не издају, али сигуран сам да ће после овог референдума и тог страха нестати.

Радован Ничић, студент историје: На референдум ћу изаћи и гласати за усвајање новог Устава Србије. Мотивацију за излазак на референдум не налазим у недостацима постојећег, а квалитету предложеног Устава, већ у чињеници да ћемо новим Уставом показати да је Косово и Метохија и даље саставни део државе Србије и да ми са Косова и Метохије испуњавамо своје обавезе према Србији, али и да исто тако очекујемо да Србија испуњава своје обавезе према својим грађанима и чува своју територију у целости. Референдум доживљавам као обавезу државе Србије да активно укључи све своје ресурсе на очувању целovitости своје територије. Усвајање Устава на предстојећем референдуму треба да опомене разне државне институције о сврси њиховог постојања. Нови Устав би требало да покаже жељу народа да се бори за остваривање и очување својих националних интереса, јер смо свесни да је битка за националне интересе на првом месту и да се она не завршава са једном епохом или генерацијом, већ траје непрекидно.

Нови Устав

– одбрана суверенитета над Косовом и Метохијом

Пише: Божидар Делић

Нови Устав је свакако био потребан. Не због тога што претходни није био добар, јер ево већ шест година по њему владају исти они који су га највише критиковали, већ првенствено због тога што у овом за Србију одсудном моменту и Уставом као највишим правним актом треба да одбранимо наш суверенитет над Косовом и Метохијом и икажемо наше демократско опредељење и оријентацију. Посебно ми је драго што је предлог Устава у Скупштини једногласно прихваћен. Свакако подржавам и то што се у преамбули помиње Косово и Метохија као и у заклетви председника Републике. Можда неко на ово има замерки, али то је свакако потреба данашњег времена. Драго ми је што је Устав проевропски, високих демократских стандарда, што је позиција националних мањина добро регулисана, тј. по највећим демократским стандардима.

Драго ми је и што уставни положај Војводине није битније промењен, што је она саставни део Србије и што су разним врстама аутономаша и сепаратиста сасечена крила. Добро се сећамо ситуације када су о Србији одлучивале њене покрајине. Поменуло се – не повратило се. Поносан сам што је Србија држава српског народа и свих њених грађана, јер из те одредбе свакако избија њена демократска суштина а никако национализам, како то неки желе да прикажу.

Драго ми је, а мислим да је то потпуно нормално, што је службени језик српски и писмо ћирилица, јер ако погледате само називе фирми и рекламе по Београду, видећете да је ћирилица готово протерана. Сада то питање свакако треба регулисати законом, којим сви треба да буду задовољни али и да схвате да се ћирилица мора поштовати.

Овим Уставом је престала да постоји друштвена својина, бојим се само да док се не донесе закон не дође до нових крађа какве имамо у целом периоду после петоктобарске „револуције“. Устав има доста нових, добрих решења. На крају крајева, биће га лакше и мењати од овог постојећег. Зато ћу се на сваком месту залагати за излазак на референдум.

По мом мишљењу, кад су у питању радикали и све друге патриоте у Србији, ту неће бити ништа спорно, јер ми и у референдумску кампању и на референдум идемо искрено и чиста срца, желећи само добробит нашој отаџбини Србији. Мене мало забрињавају ови који својатају и Устав и референдум, а који преко срца позивају да се на исти изађе. Није проблем што разне Чедо и Чанци, Наташе и слични, бојкотују референдум – они су и тако са минорном снагом и утицајем. Важно је да се пре наредних избора види ко је ко у Србији.

**„Заклињем се
да ћу очувати
Косово и Метохију
у саставу
Републике Србије.“**

ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА**

Радикално (ДА!)

www.srs.org.yu

Јасно дефинисана територија државе Србије

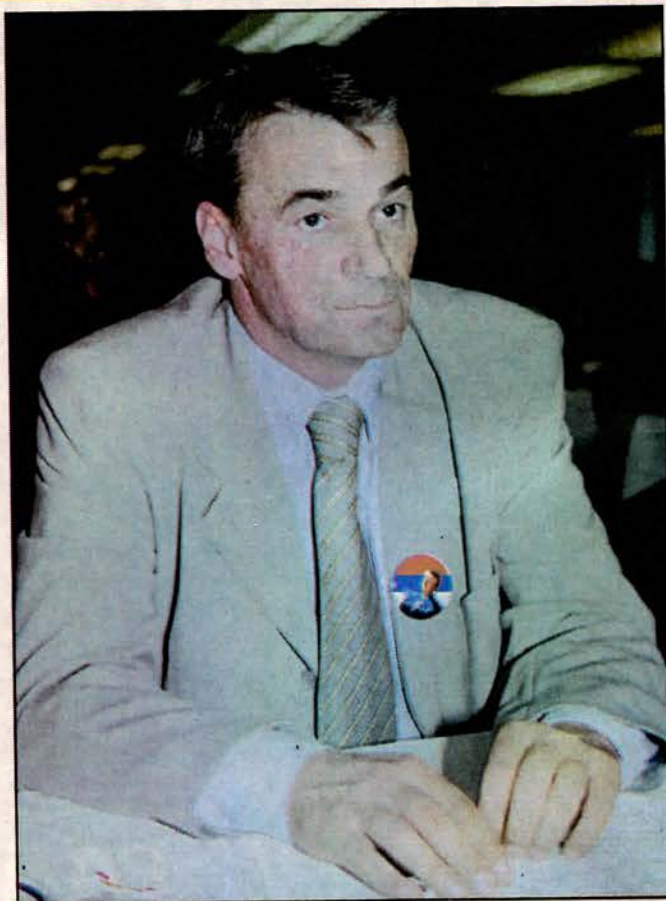
• Иако у својој политичкој суштини нови Устав представља компромис на који су све политичке снаге засниване у Народној скупштини морале да пристану, ипак компромис омогућава кроз нови Устав јасно дефинисање државе Србије, њене територије, језика, химне и државних обележја, а изнад свега раскид са заблудом да се на територији државе Србије могу стварати нове државе

Пипе: Милорад Мирчић

Од историјског је значаја да нови Устав Републике Србије добије најширу подршку на референдуму. Ово пре свега јер највиши правни акт Републике Србије по први пут још од несретног уједињења 1. децембра 1918. године под монархијом Карађорђевића дефинише српску државну територију као државу српског народа па потом и свих грађана који у њој живе. Несрећна искуства српског народа, који једини од свих народа бивше СФРЈ има државотворну историју са уставним решењем, у доброј мери се прекидају предлогом новог Устава Републике Србије. Сем што је држава Србија дефинисана као држава српског народа, чланом 10 на недвосмислен и јасан начин утврђено је да је у Републици Србији као држави српског народа у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо.

Чланом 5. новог Устава Републике Србије загарантована је улога политичких странака у демократском обликовању политичке воље грађана као и њихово слободно формирање. Такође, истим чланом загарантовано је право да политичке странке као такве не могу непосредно вршити власт нити је потчинити себи. Ова уредба Устава од изузетне је важности имајући у виду дугогодишњу намеру неких политичких опција, невладиних организација и испостава страних земаља у ком год облику оне дејствовале да се појединим странкама, а пре свега Српској радикалној странци као највећој и најутуцајнијој странци забрани рад. При томе се стално губи из вида да се та иста Српска радикална странка још у време владавине Социјалистичке партије Србије 90-тих година у више наврата супротставила најавама тадашњег режима о забрани рада Српског покрета обнове држећи се својих демократских начела.

Предлог Устава Републике Србије у свом седмом делу регулише територијално уређење Републике Србије. Чланом 176 одређен је појам права грађана на покрајинску аутономију и локалну самоуправу. Истим чланом установљено је да оне као такве имају статус правних лица. Члановима 177 и 178 новог Устава јасно је разграничена надлежност и поверавање надлежности између државе Србије и аутономних покрајина и локалних самоуправа. Остаје, међутим, спорна одредба става 2, члана 177 и става 4, члана 178 новог Устава којима је остављено на вољу Народној скупштини да законом уреди која су то питања од републичког тј. др-

жавног значаја, а која су питања од покрајинског и локалног значаја. Мишљења сам да је самим Уставом требало одредити која су питања неупитно државна и никако не могу бити поверена јединицама локалне самоуправе или покрајинске аутономије.

Такође је као уставна категорија морало бити јасно означено која права и обавезе имају аутономне покрајине према Републици Србији као држави и локалне самоуправе према аутономним покрајинама и Републици. На сву срећу избегнута је било каква могућност да аутономне покрајине остварују законодавну, судску и извршну власт као државе у држави.

Чланом 181 новог Устава остављена је могућност аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе да самостално сарађују са одговарајућим територијалним заједницама и јединицама локалне самоуправе других држава у оквиру спољне политике Републике Србије уз поштовање територијалног јединства и правног поретка Републике Србије. Оваква уставна одредба је крајње несрећно срочена јер даје могућност аутономним покрајинама да развијају међународну сарадњу обавезујући их једино да то чине у оквиру спољне политике Републике Србије уз поштовање њеног територијалног јединства и правног поретка. Такво овлашћење не садржи никакву санкцију уколико аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе сарађују са „одговарајућим територијалним заједницама и јединицама локалне самоуправе других држава” осим да то чине у оквиру спољне политике Републике Србије, што је потпуно паушална и недефинисана одредба новог Устава.

Данас смо сведоци да спољну политику Републике Србије спроводи непостојеће Министарство иностраних послова, а да човек који се представља као министар иностраних послова Републике Србије то није ни на основу једног законског нити подзаконског акта, те ову одредбу Устава односно евентуалну могућност да аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе не поштују одредбу члана 181 новог Устава треба санкционисати уставном обавезом да, било Народна скупштина, било Влада Републике Србије, у моменту када утврди да се аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе не понаша у складу са одредбом члана 181 Устава, исту одмах распусти и уведе принудну управу са обавезом да у законском року распише изборе за Скупштину аутономне покрајине или локалне самоуправе.

Чланом 182 дефинисано је да Република Србија као држава у свом саставу има аутономне покрајине Косово и Метохија и Војводина. Ставом 3. истог члана остављена је могућност да се могу формирати нове аутономне покрајине, а већ постојеће укидати или спајати по истом поступку који је

предвиђен за промену Устава, дакле сходно члану 203 новог Устава. Суштински добро решење става 3. члана 182 новог Устава јесте могућност како оснивања, тако и укидања аутономних покрајина, за чим постоји очигледно изражена политичка воља код већине грађана Аутономне покрајине Војводине. При томе, одредба члана 182 Устава задовољава најшире демократске стандарде, како за оснивање, тако и за укидање аутономне покрајине јер је потребно да једну од ове две одлуке потврде грађани аутономне покрајине на референдуму. Став 4. члана 182 Устава такође предвиђа да се границе аутономних покрајина могу мењати на исти начин, дакле, сходно одредби члана 203 Устава, уз изјашњавање грађана аутономне покрајине на референдуму у складу са Законом.

Надлежност аутономним покрајинама регулисана је чланом 183 и у то суштини представља растерећење државе Србије и облик децентрализације у оним областима друштвеног, привредног и политичког живота због којих су аутономне покрајине и основане. Спорна је, међутим, одредба става 4. члана 183 новог Устава којом се аутономним покрајинама дозвољава да имају своје симболе и да саме утврде начин њиховог коришћења. Оваква одредба става 4. члана 183 Устава у директној је супротности са чланом 7 Устава, посебно имајући у виду да АП Војводина данас користи свој грб и заставу, што су искључиви прерогативи државе, а не неког од облика њеног територијалног организовања. Став 4. члана 184 представља неправно, а још мање уставно добро решење већ политички компромис којим се између тзв. демократског блока у Београду и тренутне сепаратистичке власти у АП Војводини дели финансијски колач из буџета Републике Србије.

Насупрот томе, став 2. члана 185 новог Устава садржи суштинску заштиту територијалне целовитости Републике Србије јер изричито предвиђа да се највиши правни акт АП доноси уз претходну сагласност Народне скупштине Републике Србије. Члан 186 новог Устава регулише надзор над

радом органа АП и оставља могућност Влади Републике Србије да може пред Уставним судом покренути поступак за оцену уставности или законитости одлуке АП пре њеног ступања на снагу. Проблематичан је други део члана 186 новог Устава јер је остављена алтернативна могућност Уставном суду да може до доношења своје одлуке одложити ступање на снагу оспорене одлуке аутономне покрајине. Мишљења сам да је овде требало изричито предвидети обавезу Уставног суда да до доношења коначне одлуке мора суспендовати било коју одлуку аутономне покрајине пре њеног ступања на снагу. Такође, чланом 186 морало је бити предвиђено да поред Владе поступак за оцену уставности или законитости одлуке АП може покренути и одређен број посланика Народне скупштине Републике Србије. Чланом 187 у целости је заштићена покрајинска аутономија јер се аутономним покрајинама омогућава право жалбе Уставном суду на акте и радње државних органа као и на акте или радње јединица локалне самоуправе. Неприхватљиво је, међутим, да се ставом 2. члана 187 дозвољава да одређени орган аутономне покрајине може покренути поступак за оцену уставности или законитости закона или другог општег акта из надлежности Републике Србије.

Новим Уставом јасно је дефинисана локална самоуправа, те је чланом 188 утврђено да су јединице локалне самоуправе општине, градови и град Београд.

Суштински добро решење представљају одредбе члана 189 новог Устава јер изричито утврђују да се општине и градови оснивају законом, односно одлуком Народне скупштине као доносиоца закона. Нови Устав у ставу 4. члана 191 предвиђа да СО одлучује о избору извршних органа општине у складу са законом и статутом СО; ставом 3. истог члана предвиђено је да су органи општине њена скупштина и други органи одређени статутом. Овим се суштински укида досадашњи начин избора председника СО и градоначелника које су грађани бирали на непосредним изборима, што

никако не значи да су одредбе новог Устава мање демократске. Напротив, сува политичка реалност показује да председници скупштина општина и градоначелници бивају избрани као представници својих политичких странака, а не као „самостални стрелци“, као што нас та иста политичка реалност учи да по избору многи од њих постају „калифи изнад калифа“ одвајајући се од политичких програма сопствених партија и пренебрегавајући чињеницу да су избрани управо захваљујући политичким програмима странака које су их кандидовале и захваљујући политичкој инфраструктури тих истих странака.

Заштита локалне самоуправе новим Уставом једнако је предвиђена за скупштине општина као и за аутономне покрајине. У суштини одредбе новог Устава коначно са једне стране раскршћавају са жељама сепаратистичких опција које су на Косову и Метохији попримиле облик отворене оружане побуне и тероризма, а у АП Војводини разне облике покушаја растакања Републике Србије као државе кроз наводну угроженост људских права националних мањина и заједница. Са друге стране, као што је већ речено, одредбе Устава нису у довољној мери омогућиле представничком телу државе Србије Народној скупштини и њеном извршном органу Влади Републике Србије да на брз и ефикасан начин спрече сваки облик аутономаштва и сепаратистичких појава, било да се оне огледају кроз неспровођење одлука државних органа, било да представљају недозвољену, а несанкционисану међународну активност или чак предлоге за тзв. територијалним аутономијама унутар самих аутономних покрајина. Иако у својој политичкој суштини нови Устав представља компромис на који су све политичке снаге заступљене у Народној скупштини морале да пристану, такав компромис омогућава кроз нови Устав јасно дефинисање државе Србије: њене територије, језика, писма, химне и државних обележја, а изнад свега раскида са заблудом да се на територији државе Србије могу стварати нове државе.

Појас за спасавање

Спречен покушај косовизације Војводине

• Нови Устав има недостицајке, али у суштини он ће испунићи своју основну функцију. Сачуваће целивост Србије и свако насилно ошимање Косова и Метохије биће нелегитимно. Устав гарантује и да се у Војводини неће појавити ново кризно жаритије, што би било лако могуће поред „необавештене” ДСС власити и председника Републике који подржава сваку децентрализацију земље и њено слабљење само зато што му је неко рекао да је то „европски стандард”. Устав јасно показује и да се крше људска права проф. др Војислава Шешеља у Хаашком трибуналу. Нови Устав иштити наше писмо и језик. Он гарантује и одређена социјална права, право на здравствену заштити и образовање. Све су то разлози због којих треба подржати нови Устав на референдуму 28-29. септембра 2006. године.

Пише: мр Дејан Мировић

У преамбули Устава пише: „Полазећи од државне традиције српског народа и равноправности свих грађана и етничких заједница у Србији, полазећи од тога да је Косово и Метохија саставни део територије Србије, да има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије и да из таквог положаја Покрајине Косово и Метохија следе уставне обавезе свих државних органа да заступају и штите државне интересе Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољним политичким односима...”

Дакле, већ у преамбули Устава се недвосмислено наглашава да је Косово и Метохија део Србије и да сви државни органи морају да делују у складу са том дефиницијом. Питање је да ли ће се после усвајања овакве недвосмислене одредбе, неки политичар из садашње власти осмелити да стави свој потпис на акт о независности Косова и Метохије. Јасно је да не би било могуће наћи чак ни лажно оправдање за издају српских националних интереса и одрицање од 15 посто територије. Ниједан потпис о независности Косова и Метохије не би имао легитимитет, а фразе о некаквом бржем путу у Европску унију не би могле да сакрију чињеницу да се крши Устав Србије.

Колико је то значајно, говори и случај Црне Горе. ДОС-ов режим је још 2003. године потписивањем Београдског споразума (који је предвиђао референдум о државно правном статусу Црне Горе, и гашење државе СРЈ) дао легитимитет сепаратистичким властима у Подгорици да уз помоћ ЕУ и САД спроведу отцепљење једног дела територије, и то на начин који није био забележен у међународном и унутрашњем праву (држављани Црне Горе у Србији нису имали право гласа, тражило се 55 посто од изашлих на референдум да би одлука била призната и слично). Предлог новог Устава Србије елиминише такве могућности за манипулацију. Нема легитимитета за одвајање територије, једино о чему се може разговарати су модалитети аутономије за Косово и Метохију у оквиру Србије.

Начела

Први део Устава регулише начела. У члану 1 пише: „Република Србија је држава српског народа и свих грађана ко-

ји у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима". Члан 8 прописује: „Територија Републике Србије је јединствена и недељива. Граница Републике Србије је неповредива, а мења се по поступку предвиђеном за промену Устава." Дакле, референдумом и двотрећинском већином у Скупштини.

Члан 10 прописује: „У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо. Службена употреба других језика и писама уређује се законом, на основу Устава".

Из Устава СРЈ преузете су одредбе о службеној употреби српског језика и ћириличног писма. Ово начело није важно само због очувања наше културе, језика и писма. Оно ће бити и брана за даље распарчавање српског језика које пре свега, из политичких разлога форсира такозвана међународна заједница (тачније поједини антисрпски кругови на Западу). Ненаучно и неисторијски се измишљају бошњачки, црногорски и други језици. Зато није нереална претпоставка да би се помоћу тих квази-тумачења могао у скорој будућности појавити некакав војвођански језик или нешто слично.

У члану 12 се истиче да право грађана на покрајинску аутономију и локалну самоуправу подлеже надзору уставности и законитости. Члан 13 регулише заштиту држављана Србије у иностранству. У њему пише да: „Република Србија штити права и интересе својих држављана у иностранству. Република Србија развија и унапређује односе Срба који живе у иностранству са матичном државом". Ово начело је веома значајно због чињенице да Срби чине преко 30 посто становништва Босне и Херцеговине и Црне Горе, као и због заштите српске мањине у Хрватској и Македонији и другим земљама у окружењу.

Други део Устава је веома опширан и обухвата чланове 18-81. Очигледна је била намера досовске власти да прилагоде одредбе новог Устава модерним и општеприхваћеним правилима међународног права која регулишу ову област. У начелу, не може се приговорити овој намери, али могу се ставити примедбе на сам метод, који неретко карактерише преопширност и употреба фразе. На пример, користи се неприкладан израз „позитивна дискриминација" (јер не постоји такав термин, како може дискриминација бити нешто позитивно у ери када су сви људи једнаки), наводе се апстрактне фразе о „развијању духа толеранције" и слично.

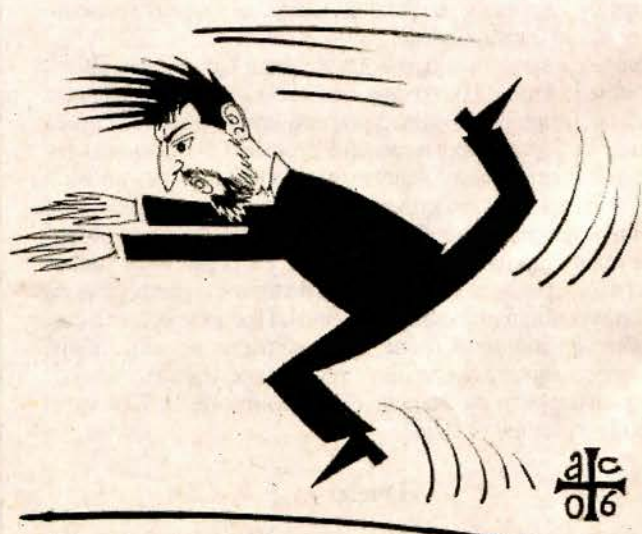
Није прикладно решење из члана 44, јер нису набројане цркве, тако да се на посредан начин изједначавају Српска православна црква и неке минорне секте, што је потпуно бесмислено. Али, овај пример показује и како је у суштини површан и неискрен однос ДСС према Српској православној цркви.

Са друге стране, постоје и позитивне одредбе у овом делу Устава. Корисно је што се Уставом гарантују права мањина у Србији. Такође, члан 20 прописује да: „Људска и мањинска права зајамчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта...".

Члан 25 прописује да нико не може бити подвргнут мучењу. Добро је решење из члана 26, које забрањује принудан рад у затворима. Члан 28 прописује да је забрањено свако насиље према лицу лишеном слободе као и изнуђивање исказа, што је свакако корисна одредба за нашу земљу, посебно када се присетимо злоупотреба ДОС режима за време такозване „Сабље".

Члан 33 регулише посебна права окривљеног: „Свако ко је окривљен за кривично дело има право на одбрану и право да узме браниоца по свом избору, да са њим несметано општи и да добије примерено време и одговарајуће услове за припрему одбране... Свако коме се суди за кривично дело има право да сам или преко браниоца износи доказе у своју корист, испитује сведоке оптужбе и да захтева да се, под

Костреш харамбаша

истим условима као сведоци оптужбе у његовом присуству, испитују и сведоци одбране. Свако коме се суди за кривично дело има право да му се суди без одуговлачења." Овај члан јасно показује да се проф. др Војиславу Шешељу крше људска права у Хашком трибуналу. Исто се може констатовати и када се прочита члан 34 новог Устава: „Нико се не може огласити кривим за дело које, пре него што је учињено, законом или другим прописом заснованим на закону није било предвиђено као кажњиво, нити му се може изрећи казна која за то дело није предвиђена. Казна се одређује према пропису који је важио у време када је дело учињено, изузев када је каснији пропис повољнији за учиниоца. Кривична дела и кривичне санкције одређују се законом”.

Устав гарантује још једно право које је погажено проф. др Војиславу Шешељу у Хашком трибуналу, подизањем лажне оптужнице која се (у суштини) заснива на оптужбама за наводни говор мржње. У члану 46 се прописује: „Јемчи се слобода мишљења и изражавања, као и слобода да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје”. Дакле, треба гласати на референдуму за нови Устав и зато што његове одредбе јасно показују да се крше људска права проф. др Војислава Шешеља у Хашком трибуналу.

Позитивно у Уставу је и то што се гарантују заштита података о личности (члан 42), право на рад и једнаку доступност радних места, а Устав гарантује и право на: „здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни и недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа. Нико се тих права не може одређи.” Женама, омладини и инвалидима омогућавају се посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом (члан 60).

У Члану 61 се гарантује право на штрајк, а чланом 63 се прописује да „Република Србија подстиче родитеље да се одлуче на рађање деце и помаже им у томе”. У члану 66 се прописује да се мајци пружа посебна подршка и заштита пре и после порођаја. У члановима 68-71 се гарантује право на здравствену заштиту, социјалну заштиту и право на образовање. Може се констатовати да су ове одредбе позитивне и корисне у ери такозване транзиције која се спроводи код нас, и да су у складу са међународним правом.

Економско уређење и јавне финансије

Добра решења су и она из члана 84, који прописује да: „Сви имају једнак положај на тржишту. Забрањени су акти којима се, супротно закону, ограничава слободна конкуренција, стварањем или злоупотребом монополског или доминантног положаја”. Таква решења су корисна посебно када се зна да се код нас већ појављују локални олигарси-монополисти као што је већ случај у САД или Великој Британији.

Добро решење је и оно из члана 94: „Република Србија се стара о равномерном и одрживом регионалном развоју, у складу са законом”, јер је познато да ширење Европске уније доводи до концентрације капитала у главном граду (Праг, Будимпешта) а пада запослености у провинцији.

У овом делу Устава има и лоших решења. Није прикладно решење из члана 86, по коме је јавна својина у власништву државе, аутономних покрајина или локалне самоуправе.

Уређење власти и Уставни суд

Члановима 99 и 105 се прописује да Народна скупштина даје претходну сагласност на статут аутономне покрајине. У члану 102 се предвиђа: „Народни посланик је слободан да,

под условима предвиђеним законом, неопозиво стави свој мандат на располагање политичкој странци на чији предлог је изабран за посланика". Неприкладна решења су из чланова 112 и 114, који прописују да председник Републике командује војском (заменик председника Српске радикалне странке је сматрао да је боље да ту дужност обавља Врховни савет одбране) и да се председник Републике бира на непосредним изборима а не у Скупштини. Ово решење дугорочно ће само производити нестабилност у земљи, јер председника мора да подржава скупштинска већина.

У заклетву председника унет је следећи текст: „Заклињем се да ћу све своје снаге посветити очувању суверености и целине територије Републике Србије, укључујући и Косово и Метохију као њен саставни део...“ Тако је остварена друга гаранција да неће доћи до прихватања такозване условне независности Косова и Метохије (решења које управо форсирају „пријатељи“ ДОС власти са Запада). Чланом 143 Устава је предвиђено да се не могу оснивати преки,

привремени и ванредни судови и регулисано је да је Врховни касациони суд највиши суд у Републици Србији.

Није добро регулисан избор уставних судија, који у члану 172 предвиђа да од 15 судија 5 именује председник Републике, а остале Народна скупштина и општа седница Врховног касационог суда. Такође лоше решење представљају одредбе члана 118, које предвиђају да Уставни суд разматра одлуку Народне скупштине (коју је подржало две трећине посланика) о разрешењу председника Републике због повреде Устава.

Територијално уређење

У члану 182 је предвиђена још једна, трећа, гаранција за Косово и Метохију. У том члану пише: „Република Србија има Аутономну покрајину Војводину и Аутономну покрајину Косово и Метохија...“ Следећим, 183 и члановима 185 и 186 прописују се надлежности аутономних покрајина и регулишу правни акти покрајина и надзор над радом органа аутономних покрајина.

Одредбе ових чланова потврђују да Војводина неће добити сопствену полицију нити ће бити у могућности да доноси сопствене законе. Тако је спречен покушај стварања још једног сепаратистичког пројекта на територији Србије. Са друге стране, Борис Тадић, који би требало да заступа интересе Србије као целине, радовао се што Војводина има „финансијску аутономију“, и изразио је негодовање што Устав не нуди „најбоља решења за Војводину“ (Шашић М., „Политика“, 16. октобар 2006. и Бета – „Прес“, октобар 2006). То показује колико је Тадић „упућен“ у своју функцију председника Републике који има дужност да чува целовитост земље.

У члану 192 се регулише надзор над радом општине. У члану 194 се одређује хијерахија домаћих и међународних општинских аката и истиче се да „потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом“. (Борис Тадић је касније изјавио да је недостатак Устава управо у томе што „недовољно јасно дефинише супремацију међународног над националним правом“ – Бета, „Прес“ октобар 2006. године. Вероватно је Тадић мислио на она квази-правна тумачења којима је 2001. године оправдана отмица бившег председника СРЈ Слободана Милошевића речима да је Статут такозваног Хашког трибунала изнад нашег Устава, што је бесмислица коју је тешко озбиљно коментарисати).

На самом крају, у члану 203 се регулише поступак за промену Устава. Предвиђа се двотрећинска већина али и референдум када се ради о промени преамбуле, начела Устава, дела о људским и мањинским правима, уређењу власти, проглашењу ратног и ванредног стања и одступању од мањинских и људских права у тим ситуацијама, и самом поступку за промену Устава. Дакле, Устав ће се много лакше мењати него претходни.

Нови Устав има недостатке, али у суштини он ће испуни-ти своју основну функцију. Сачуваће целовитост Србије и свако насилно отимање Косова и Метохије биће нелегитимно. Устав гарантује и да се у Војводини неће појавити ново кризно жариште, што би било лако могуће поред „необавештене“ ДСС власти и председника Републике који подржава сваку децентрализацију земље и њено слабљење само зато што му је неко рекао да је то „европски стандард“. Устав јасно показује и да се крше људска права проф. др Војислава Шешеља у Хашком трибуналу. Нови Устав штити наше писмо и језик. Он гарантује и одређена социјална права, право на здравствену заштиту и образовање. Све су то разлози због којих треба подржати нови Устав на референдуму 28-29. септембра 2006. године.

Личности из јавног живота о новом Уставу

Србији потребан НОВИ Устав

Разговарали: Угљеша Мрдић,
Душан Марић и Јана Живаљевић

Од историјске је важности да што већи број грађана изађе на предстојећи референдум 28. и 29. октобра и гласа за нови Устав Србије, мишљење је наших саговорника, а и јавности у Србији.

Знамо каква су мишљења политичара, а ми смо направили и анкету међу осталим личностима из јавног живота.

Проф. др Зоран Аврамовић: Недавно сам се и стручно бавио темом Устав и демократија. У свом раду наводим да је основно уставно право право на демократско изјашњавање, посебно кад се ради о процедури за усвајање Устава, највишег акта сваке државе.

Оваквом акту легитимитет даје највише подршка бирача, која у оволиком проценту – а реч је о натполовичној већини, није неопходна за било које друге изборе. Ово је принцип изјашњавања за судбинска питања сваке државе и народа и ти принципи су мање више исти у целом свету.

У сваком случају, теоријски и практично, наравно, пледирам за што шире изјашњавање, јер само одзив и излазност у овом случају показују степен државотворне и националне освећености једног народа.

Устав никако није само политичко питање. Његов рок трајања је много дужи од закона, а испоставља се и држава.

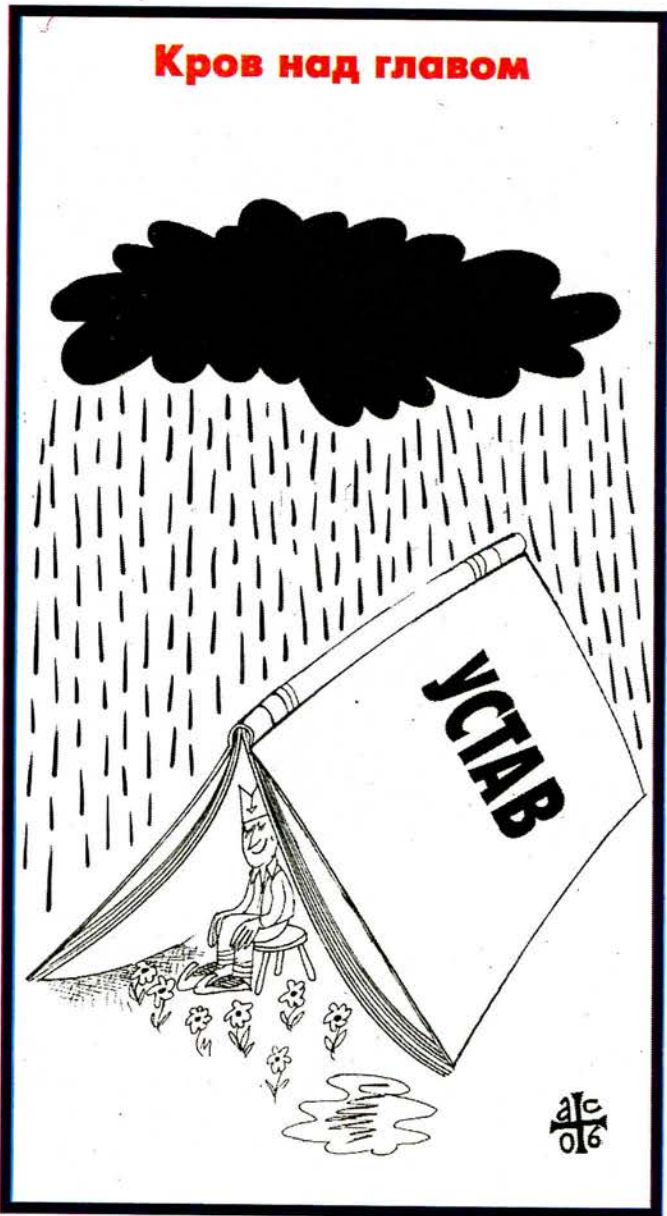
На референдум треба изаћи, зато што нам треба Устав. Начела су усаглашена између политичких фактора у земљи. Нема разлога да за било које последице његовог недоношења одговорност сноси народ.

Проф. др Никола Поповић, доскорашњи директор Историјског института у Београду: Усвајање новог Устава је нормалан ред потеза који би повукла било која озбиљна држава у ситуацији у којој се Србија налази. То је прека потреба, таква обавеза да од њеног извршења не треба правити врлину. Због тога ми је несхватљиво да постоје политичке снаге које воде кампању против усвајања Устава. Искрено, то само по себи неће побољшати наш положај, па ни положај у преговорима око будућег статуса Косова и Метохије, али ће бар допринети националној хомогенизацији, која је у догађајима који нас очекују као нацију и државу веома значајна.

Било би добро да подршку коју је предложени Устав добио од народа политичари искористе за прекид досадашње погубне праксе – да олако издају националне и државне интересе. То је значајно за очување менталног здравља и морала српског народа. Јер, народ види да они који воде земљу више воде рачуна о налозима Вашингтона и Брисела, него о интересима Србије.

Проф. др Станислав Никић, неуропсихијатар, бивши начелник неуропсихијатрије на ВМА: Човек, ако хоће да живи, мора да има главу. Тако је и са народом, државом. Устав

је глава народа. Значај овог Устава је пре свега у томе што је око његових основних поставки постигнут национални консензус, који може, ако буде памети, да буде велики корак ка нашем националном помирењу и заустављању овог суноврата. Нажалост, очигледно је да постоје и политичке снаге, плаћене са Запада, које не желе ни јединство, ни напредак Србије, па због тога воде и кампању против предложеног Устава.

Проф. др Зоран Милошевић: Треба изаћи на референдум. То је очигледно. Наиме, нови Устав је Србији потребан пре свега због очувања територијалне целовитости. Мислим на Косово и Метохију, али и латентну претњу откидања и Војводине и давања статуса „европске регије” интегрисане у политички систем Европске уније, али не и политички систем Србије. Обе покрајине новим Уставом су дефинисане као интегрални део Србије. Овим се, уколико грађани Србије изађу на референдум и гласају за нови Устав, помаже српским политичарима да сачувају територијалну целовитост Србије. То је изузетно важан задатак. Наиме, у историји, савременој и оној мало даљој, познато је низ примера да се један део територије неког народа недемократским начином припоји некој држави, а потом та држава протера становништво које не припада титуларној нацији, а задржи територију. То су урадили и са Косовом и Метохијом. Подсетимо да је Уставом из 1974. године дефинисано да су српске покрајине биле и у саставу Србије, али део федерације, те да власти Србије нису имале надлежност над покрајинама. Шиптари су то искористили и наставили прогон Срба. Сада желе да територију очишћену од Срба задрже за себе. Изласком на референдум и давањем гласа за нови Устав помаже се српским политичарима да ово онемогуће. Због тога треба изаћи на референдум. Није тешко, а много се помаже држави и, на крају крајева, и самом себи, својим потомцима.

Брана Црнчевић, књижевник и публициста: Без обзира на то шта приватно мислим о процедури по којој је донет и садржају, треба изаћи на референдум и гласати за Устав. Ипак је корист већа од штете, с тога бих позвао грађане на гласање.

Мислим да је врло корисно да држава добије ма какве обриси и законске темеље, јер је и најлошији закон бољи од никаквог. Тако сам преломио са собом и тако саветујем Србе.

Очекујем да усвајање Устава побољша и нашу шансу да сачувамо Косово и Метохију. Наши непријатељи ће ипак бити обазривији кад виде да смо јединствени у ставу да се никад нећемо одрећи наших етничких територија. А Косово и Метохија је темељ наше државности и наше духовности. Ако нам га отму, ми ћемо га вратити. Кад су Јевреји могли да чекају 2000 година да би се вратили на своје, можемо и ми неколико деценија.

Посебно ми је драго што је ћирилица одређена као званично писмо. Наше писмо је настало од винчанског писма, најстаријег писма на свету. Уз то, стручњаци се слажу да је ћирилица једно од најсавршенијих и најлепших писама на

свету. Инсистирањем на томе да ћирилица буде званично писмо, српски језик званични језик а Србија држава српског народа, Српска радикална странка, чија је то заслуга, показала је још једном своју доследност у одбрани српских националних интереса.

Др Љубиша Јовановић, књижевник, добитник НИН-ове награде: Евидентно је да је постојећи Устав одавно превазиђен и да је Србији преко потребан нови. Што пре буде усвојен, то боље по Србију. Са државом вам је исто као са двориштем и имањем – ако их ви не омеђите, учиниће то неко други. Није опасно ако то чини добар комшија, али јасно је да Србија на добром делу своје територије не само што нема добре комшије, већ има непријатеље, који настоје да јој отму што више територије.

Видљиво је да је нови Устав усаглашен на брзину, сигурно је да има мањкавости, али кад се оне покажу у једној озбиљној држави, а Србија ће то, надам се, постати, неће бити проблема да се оне отклоне.

Верујем да је у националном и државном интересу да грађани изађу на гласање и подрже уставни предлог.

Предраг Драгић Кијук, књижевник: Као народ пропустили смо прилику да из трагедије која се пре деценију и по догодила на простору бивше Југославије изађемо са уставотворном скупштином. Тај пропуст је тешко надокнадити, прошло је много времена и догађаја, претрпели смо велику штету, али у ситуацији у којој смо сада усвајање новог Устава је значајан корак напред – независна српска држава добија свој највиши закон.

Због тога, свако ко у себи носи политичку, моралну и патриотску одговорност подржаће тај корак напред. Устав има много мана, али као што нема идеалних људи, нема ни идеалних устава. Посебно их није реално очекивати на простору на којем се ми налазимо и у околностима у којима се налазимо.

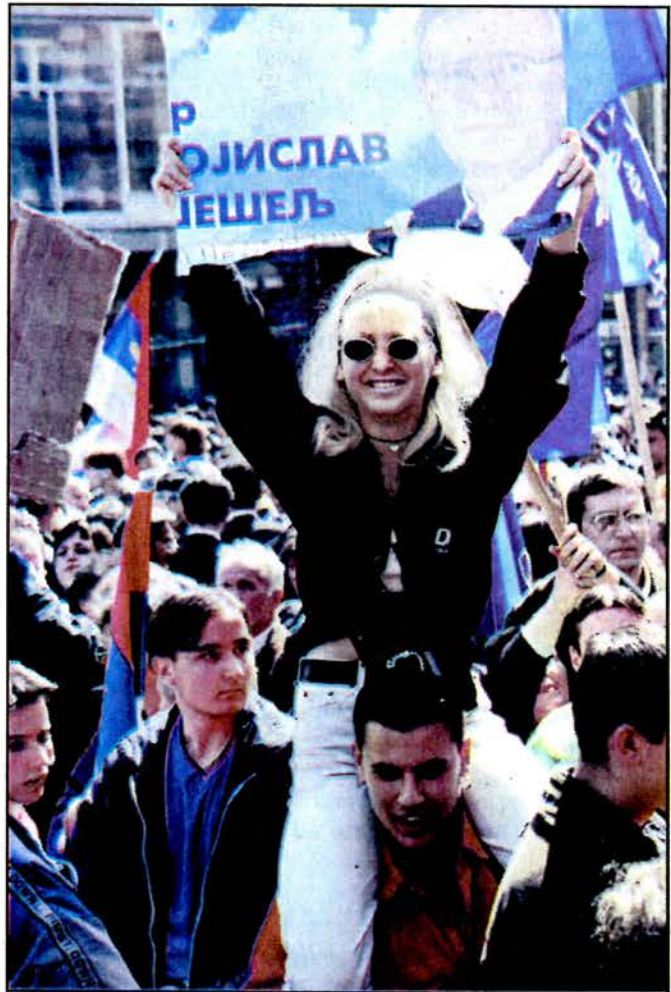
Што се одређених уставних решења тиче, убеђен сам да ће следећих година српска правна наука изнедрити бољи и квалитетнији устав, али ово је изнуђен и добар потез због ситуације са Косовом и Метохијом. Замерам што је Устав превише гломазан, ваљда само Европска унија има гломазнији. Можда уставописци рачунају да ће та сличност убрзати те такозване евроатлантске интеграције и пријем у Европску унију.

У политичком смислу, изузетно је значајно да су све јаче српске политичке странке дале подршку предложеном уставном решењу. То јединство је гаранција да ће га и грађани масовно подржати, тим пре што знају да народ овим уставом добија много тога што му је одузето 1914. године.

Међутим, није довољно само донети Устав, потребно га је и поштовати. Рецимо, то је посебно важно кад је у питању језик и писмо – народу не треба дати само право већ и обавезу да користи српски језик и српско ћирилично писмо. Језик је душа сваког народа, а ћирилична слова су незаменљиви део нашег националног идентитета.

Проф. др Миролjub Јефтић: По први пут имамо разлоге да будемо задовољни једним текстом Устава. Он Србију дефинише као национално – грађанску државу, а референдумски, најшире демократски изражена воља народа да Косово и Метохија остане територијално у Србији може бити јак аргумент у свим будућим разговорима о статусу покрајине.

Разумем да су радикали изнудили максимум. Једино не могу да разумем нешто из свог домена што једноставно не могу да не прокоментаришем – зашто у Уставу пише Војска Србије, а не српска војска.

Светозар Вујачић, адвокат: Не мислим да ће по доношењу новог Устава Србији сванути преко ноћи лепши дани, али га треба подржати.

Мене једино забрињава што се нови Устав доноси преко колена, без јавне расправе и рекао бих у чисто маркетиншке изборне сврхе. Свима је јасно да ће када Устав буде донешен, бити расписани избори. Генерално речено, ја ћу, као и сваки грађанин, подржати нови Устав и изаћи на гласање, а став НВО, Жена у црном, Чеде Јовановића, Наташе Мићић и сличних да не треба изаћи на референдум ме још више учвршћује у ставу да треба изаћи, јер када бих мислио да су они у праву, онда би то био сигуран знак да ја нисам у праву. Ја ћу подржати нови Устав, који је добро прелазно решење по неким питањима. Није идеалан. Њега је потребно донети и због очувања Косова и Метохије и због избора који би одмах после тога уследили. Ако би пропао референдум, ко зна колико би ова влада још владала.

Мирослав Тохол, писац: Можда ће ово што ћу да кажем зазвучати нетачно, али уставно профилисање једне државе, поготово када је то израз воље народа утврђен путем свеопштег изјашњавања, и јесте она патетична страна борбе за националну државу. Новим Уставом, после толико потрошеног историјског времена на њене недовољне и недовољно аутентичне супституте, који су се уз то безмало показали и као антисрпски пројекти, Србија коначно постаје национална држава.

Одреднице о националном корену, службеном писму и језику, грбу и химни, и мноштво других идеја, баш као да су преузете из првог устава прве постмодерне српске државе на Балкану – Републике Српске, који је смело антиципирао – почев од имена и традиције на којој је тај свесрпски нацрт утемељен – једино прихватљиву и једино одређену будућност државотворног нагона целине данашњег Српства.

Тај први устав Српске с почетка деведесетих година минулог века заиста је писан у лепом заносу и с пуном свешћу о ономе што тек предстоји: тешкој и пожртвованој борби целог и јединственог народа да се уставно слово, до последње запете, преточи у реалност. У суштини иста, а по карактеру тежа и дугорочнија, предстоји данашњој Србији страшна борба да се слово њеног новог Устава испуни. Не од Устава, већ од те борбе зависи да ли ће претрајати у уставна преамбула о Косову и Метохији. Странчарска традиција, никако спољне и немерљиве силе, први је и најтежи непријатељ те борбе, прво „пустињско искушење“ Србије. Тај непријатељ је већ овде, с нама, у виду антиреферендумског и антиуставног кукоља измешаног с новим житом политичког јединства Србије, наоко слаб и одвише гласан, но опак, дијаболчан, неприкладан и лајав, склон да заплуне све што је свето, баш зато што је свето.

Јово Бајић, књижевник и дугогодишњи уредник у „Политици експрес“: Овим Уставом Србија се након шест деценија лутања напokon заокружује као држава и то, што је врло значајно, као држава српског народа, уз гаранцију националним мањинама да ће у њој уживати сва права која им припадају по највишим европским стандардима.

Посебно бих истакао чињеницу да је уставним решењима предвиђено да је убудуће ћирилица једино званично писмо у Србији. То отвара реалне могућности да, упркос глобалном процесу „латинизације“ Срби сачувају своје национално писмо, које је једно од најсавршенијих писама у Европи. Претрила је опасност да Срби као своје писмо прихвате латиницу, које не само што је писмо другог народа, већ и народа који је највећи непријатељ српског народа, који је у последња два века извршио тешке злочине према српској култури и језику.

Ненад Вукасовић, адвокат: Изаћи ћу на референдум и подржати Устав. Као правник могу да кажем да излазим на референдум и гласам за Устав, јер сматрам да је то један искорак напред и да је овај Устав добар, без обзира на све. Не постоји ништа идеално, али новим Уставом Србија добија своју државу, која је, по њему, држава српског народа и осталих грађана. Ми се враћамо својим извориштима и ономе што је базично, а то је српска држава. Ништа није чудно за Србију што имамо оне који су против изласка на референдум и предлога новог Устава. Још нас је Арчибалд Рајс упозоравао на наше експерте, који су се школовали у иностранству, који све чују и ништа не науче, а онда нам овде држе предавања. Одмах видимо да су противници Устава политичке личности које немају велику снагу у народу. Неки од њих су после неколико митинга и шетњи по граду постали потпредседници владе и то су за мене политички малолетници о којима не треба губити време. Сетите се да је Наташа Мићић, која је против Устава, она особа која је са цегером уводила ванредно стање и сетите се шта је радила у Скупштини Србије, а о Чеди Јовановићу не могу ништа да кажем, јер сам завршио правни, а не медицински факултет. Све чему се они противе то треба урадити, а то значи изаћи на референдум и подржати Устав.

Даље, Војводина је спасена од све изразитије „косовизације“, што ће представљати јак подстрек за морал оних снага у северној покрајини које се залажу за што тешње интеграције са осталим деловима Србије.

Што се Косова и Метохије тиче, Устав и масовна подршка коју ће, убеђен сам, добити, показале чврст став једног народа да се не одриче своје етничке територије. То не значи да нам ту територију неће отети силом, али ће значити да ћемо је ми кад-тад вратити. Сила отме села и градове, а камоли неће коња од јунака, тако и Америка нама може отети Косово и Метохију, али све то ће бити привремено, јер је и свака сила привремена. Ничија није до зоре горела.

Слободан Јарчевић, публициста: Овај Устав омогућиће да се Србија врати са страницице на коју је кратковидошћу својих тадашњих државника скренула 1918. године, када је своју државотворност унела у заједничку државу са суседним јужнословенским народима. Државу која се показала не само као велика заблуда, већ и као гробница српског народа.

Поред тога, истакао бих изузетан значај који по будућност српске нације има чињеница да је српски језик први пут у Уставу назван правим именом. Занимљиво је да је српски језик у службеној употреби и у неколико суседних држава.

Сада ће се разголити аустријска подвала, подвала бечких лингвиста и филолога да је име српског језика „штокавски дијалекат“. На исти начин хрватски језик назван је „кајкавским дијалектом“. Ваљда ће сада европски филолози напokon од УНЕСКО-а затражити да заштити хрватски језик од потпуног изумирања.

Момчило Суботић, историчар: Кад су у питању стратешке државне ствари, овај Устав не нуди ништа значајно ново у односу на постојећи. И у тзв. Милошевићевом Уставу Косово и Метохија и Војводина били су неодвојиви део државне територије.

Од самог садржаја Устава за мене је значајније политичко и државно јединство које је испољено у процесу његовог усаглашавања и предлагања. То јединство је моменат са којим ће тзв. међународна заједница убудуће морати да рачуна приликом доношења одлука битних за овај део Европе, па и приликом одређивања будућег статуса Косова и Метохије.

Јован Деретић, историчар: Не слажем се са неким уставним решењима, али сматрам да је виши национални интерес да он буде усвојен и зато позивам грађане Србије да то учине у што већем броју. На тај начин, ма шта ко причао, учинићемо значајан корак у борби за одбрану Косова и Метохије. Нећемо ми променити мишљење и планове политичара са Запада, али без обзира на сву силу и осионост, они неће смети да остану неми и глуви на решеност целог једног

Проф. др Марко Атлагић, историчар: Свака држава има Устав, па је ред да га добије и Србија. Треба ло је и раније, али досовски режим то није желео. Да би тај Устав имао жељене последице, неопходно је да се што прије усвоје закони који ће то и омогућити.

Изузетно ми је драго што је усвајању предложеног Устава пресудан значај дала Српска радикална странка, посебно у дефинисању параграфа кључних по будућност Србије.

Прво, овим Уставом дефинисана је држава као и то коме припада, што до сада није био случај.

Друго, њиме се јасно одређују државне границе. Треће, српски језик и српско ћирилично писмо напоскон су уведени у службену употребу.

Треће, овај Устав обавезује председника државе да се приликом преузимања дужности заклиње и на очување територијалног интегритета Србије, укључујући ту и Косово и Метохију. Искрено, не сматрам да ће то нешто значајно побољшати нашу преговарачку позицију у разговорима о статусу Косова и Метохије, али је важно да ми не пристајемо на његово издвајање из Србије. Нисам оптимиста, пре свега из разлога што је наша државна преговарачка екипа већ пристала да разговара о статусу Косова и Метохије, уместо да је пристала да се разговара само о степену његове аутономије.

народа да свим средствима одбрани своју територију. Од великих недостатака новог Устава поменућу само одредбе у којима се позива на европске принципе и вредности. Које принципе и вредности? То не постоји. Не може се највиши правни закон једне државе позивати на нешто што је нејасно, недефинисано – нешто што не постоји.

Ратко Личина, министар информисања у Влади Републике Српске Крајине у прогонству:

Устав је камен-темељац сваке државе, а Србија је до сада имала лош Устав. Срећом, Србија је ових дана постигла зачуђујући ниво општенационалног консензуса око новог Устава, његовог садржаја.

Све што је релевантно на српској политичкој сцени гласало је за то да Србија буде држава српског народа, у којој су у званичној употреби српски језик и српско писмо.

Сенку на то јединство бацају поједини медији, који значајан простор дају антиуставној кампањи некаких параполитичких организација, које себе називају ванпарламентарном опозицијом. Ја бих рекао да се ту не ради о реалним политичким снагама, у питању су статистичке и грешке ума.

Опредељење за и против Устава сјајна је прилика, вододелница, да се види ко воли, а ко мрзи Србију. Да би се једног дана, а верујем да тај дан, историјски гледано, није далеко, све српске земље ујединиле у Велику Србију потребан нам је нови Пијемонт. Србија са овим Уставом, са овим каменом темељцем, има велике шансе да то постане.

Саво Штрбац, директор Документационог центра „Веритас“: У околностима у којима се ми налазимо све што не шкоди ваља пробати, како би пронашли најбољи излаз из свих ових невоља. Мислим да је усвајање предложеног Устава једна од могућности. Овакав какав је предложен, може само да нам буде од користи.

Посебно је битна преамбула о Косову и Метохији, која ће сигурно побољшати позицију наше земље у разговорима о Космету, јер се њоме манифестује одлучност српског народа да не да своју земљу. Импонује и невиђено јединство не само Срба већ и припадника других националности о потреби доношења Устава. По први пут да је цела нација тако сложено залегла иза једног става. То охрабрује и то подржавам.

Свима који сматрају да су предложеним степеном аутономије Косова и Метохије угрожена права албанске националне мањине поручујем – дајте Србима у Хрватској то што Србија великодушно нуди Шиптарима, биће вечно захвални. Или су Срби у Хрватској и Срби уопште мање вредна жива бића па им не припада оно што припада другим народима?

Делија

Рајко Петров Ного, књижевник: Кад је Србија већ остала сама, не својом кривицом, и кад нам се заломило то како нам се заломило, можда је усвајање Устава независне Србије и најлогичнији и најбољи почетак на том путу независности. Крајње је време за њено претемељење и озбиљно размишљање шта нам је са нама, овде и какви јесмо, чинити.

Од преамбуле о Косову, до става о писму и језику, и свега што ја, иако Устав нисам ни прочитао, већ га само летимично погледао, веома добро препознајем и разумем, све указује на то да би 28. и 29. октобар могли да буду важан датум у нашем сналажењу на овој светској ветрометини. Зато је важно да што више људи изађе на гласање.

Колико се ја разумем у политику и ово што нам се догађа, закључио сам да је све ово што се догађа око усвајања Устава, посебно испољено ретко национално јединство, већ дало корисне резултате у нашој мучничкој борби да одбранимо земљу коју хоће да нам отму. Очигледно је да су светски моћници већ пролонгирани неке раније утврђене рокове за доношење одлуке о Косову и Метохији.

Др Младенко Кумовић, заменик директора Народног музеја у Новом Саду: Кад год се у нашој историји одлучивало о значајним питањима до изражаја је долазила воља народа, па ће тако бити и овај пут. И то је природно. Уверен сам да ће и овај пут наши грађани схватити колико је значајно да предложени Устав буде усвојен. Народни представници у парламенту су то већ схватили. Њихова једнодушна подршка није одраз тоталитаризма или идеолошке заслепљености, већ одраз свести о историјском значају тренутка у којем се доноси најважнији државни акт.

Позив на бојкот неколицине политичких смутљиваца, који су својим плакатима преплавили Нови Сад, израз је њихове немоћи и зле намере према Србији, очајнички покушај уношења пометње, уз очигледно велику новчану помоћ из иностранства, и несхватљиву подршку појединих медија. Али и овај пут, ми Срби и наше комшије, знаемо да одвојимо жито од кукоља. Очекујем огроман одзив грађана и

исто такву подршку новом Уставу.

Никола Добријевић, правник: Три су основна разлога због којих свако коме је интерес Србије на срцу треба да гласа за Устав. Први је што су се око његовог садржаја усугласиле све политичке снаге које су заступљене у државном парламенту.

Други је што садржај Устава, пре свега његова преамбула, и испољено национално јединство гарантује да ће се Србија до крајњих могућности борити да сачува Косово и Метохију. Конкретно, сматрам да ће усвајање Устава бити сигнал Вашингтону и Западу да одустану од проглашења независности Косова и Метохије које је било планирано до краја године, и да нам следи једна дуга борба за своју територију. Предложени Устав даје нам солидне шансе да у томе и успемо.

Треће, убеђен сам да смо били близу ситуације да кроз неколико година једну врсту косовског сценарија имамо и у

Војводини. Након усвајања овог Устава, ситуација ће се радикално променити у корист снага које се залажу не за проширење, него за постепено укидање аутономије Војводине, која је од стране комуниста и измишљена да би могла да у погодном тренутку послужи за разбијање Србије.

Весна Југовић, новинар: Изаћи ћу 28. октобра на гласање и подржати Устав. Мислим да је Србији потребан нови Устав. Поређења ради, амерички Устав је много краћи и он врло санкционише права грађана, а наш Устав је добар. Није идеалан али мислим да га треба подржати, пре свега зато што се дефинишу неке јако битне ствари за Србију, за нашу државност, за нашу политику. Мислим да треба размишљати на тај начин и подржати Устав, који је корак ка нечему добром.

Божко Вујачић, народни гуслар: Овај Устав одражава вољу сваког нормалног, ја имам обичај да кажем крштеног Србина. А управо та народна воља, то јединство које се после много година испољава, имаће пресудни значај у одређивању судбине Србије, па и судбине Космета. Можда не у наредним годинама, можда не ни деценијама, али на крају српски народ ће бити тај који ће имати последњу реч о Косову и Метохији, јер то је наша светиња.

Ваљда ће ова подршка народа јединству најјачих политичких странака по питању усвајања Устава помоћи нашим политичарима да почну да размишљају својом главом, а не главом америчког амбасадора Полта и да почну више да воде рачуна о интересима свог народа, него о налозима које добијају од наших непријатеља са Запада.

Снежана Мишковић, певачица „Викторије“: Имам јаке личне разлоге да подржим Устав и сматрам да на референдум треба изаћи, да се још једном гласно и јасно гласом народа поручи: Нема независног Косова и Метохије! Не дамо Косово и Метохију!

Добили смо, уосталом, уступке које смо тражили – да се Србија дефинише као држава српског народа и свих њених

грађана, да се национално, а не грађански одреди највишим актом и сада би требало да испунимо своју дужност и обавезу.

Лидија Вукићевић, глумица: У сваком случају треба изаћи на референдум. Сваки родољуб, свако ко воли своју земљу, треба да жели и да она има законе и да буде уређена, а не у хаосу. Устав је глава закона и неопходан за функционисање државе.

Мислим да и његов садржај испуњава наша очекивања, у принципу може да прође. Радикали су учинили много на његовој корекцији и доради, али се у неким тачкама ипак одступило од договора.

Надам се да ће на референдуму за Устав гласати довољан број грађана и да ћемо победити.

Јелена Жигон, глумица: Излазак на референдум о новом Уставу питање је бити или не бити. Треба да као народ покажемо озбиљност да стојимо иза година борбе за Косово и Метохију. Није важно ко ће капитализовати заслуге, јер истина увек побеђује и она је најјаче и најубојитије оруђе.

И лаицима је јасно шта је посреди, али су витални циљеви и интереси овога народа и државе најбитнији, а они се могу очувати овом усаглашеном верзијом Устава. Због свих нас, наше деце, будућности овог нападеног народа и државе – референдум је обавеза.

Сад треба прионути на посао и време које имамо што паметније искористити и тамо где треба објаснити колико би преседан учињен давањем независности Шиптарима искомпликовао и подјарио ионако превише компликовану и запаљиву ситуацију у овом делу света.

Драгољуб Кочовић, карате стручњак: Треба гласати за Устав, поготово због тога што ће то дати допринос опстанку Косова и Метохије у саставу Републике Србије. То је велики аргумент за излазак свих грађана. Што се тиче ових који говоре да не треба изаћи на референдум и подржати Устав, могу да кажем да о њима јако лоше мислим и ту нема политичке снаге. Људи који су против референдума су људи који су без политичке тежине, почевши од Чеде Јовановића, Ненада Чанка и осталих. Они гледају само свој лични интерес и мисле да је народ заборавио све шта су они радили у времену када су били на власти.

Мој лични став је да народ треба да изађе на гласање. Грађанска обавеза је да се изађе на изборе, па нека народ гласа по свом избору. Они који позивају да се не изађе, мислим да добијају миг од неког из иностранства да тако раде и на тај начин се солидаришу са шпигтарским сепаратистима и онима који су убијали Србе на Косову и Метохији.

Бора Дрљача, естрадна звезда: На жалост, морам констатовати да је Србија силом прилика, а не вољом својих грађана и политиком својих политичара, постала самостална држава. Она је то постала захваљујући вољи Црне Горе и политици Мила Ђукановића. Да није било тога, ми још не би имали своју, српску државу, у сред Србије. А Србија је била држава, кад све ове новокомпоноване државе, као ни многе европске државе, нису биле државе!

Ми коначно имамо своју праву химну. Погледајте само са каквим је поносом певају наши репрезентативци и публика на стадионима, а имамо и своју заставу, свој грб Немањића, своје писмо ћирилицу, најсавршеније писмо на свету, а имамо и све остало што нас заокружује као народ и као државу.

Због тога ми је веома драго да се са овим Уставом све тако десило. Ја сам се, иначе, увек питао зашто Срби хоће да

буду све друго, а неће да буду Срби, и сада ми је коначно јасно да је то било само привремено и да се коначно у већини Срба пробудила вековна српска душа и да се коначно у већини српских срца распламсао давно угасли српски жар!

Зато ми је нарочито драго да у овом Уставу пише да је Србија држава српског народа, и осталих грађана. Том одредбом смо коначно добили праву ствар, јер би била велика грешка, чак и велика глупост, кад би, рецимо Француска била држава Немаца, а не Француза, или обратно, кад би Немачка била држава Француза а не Немаца...

Милош Бојанић, естрадна звезда: Главни разлог због којег ћу изаћи на овај референдум за доношење новог Устава Србије јесте што знам да нема куће без темеља, а темељ државе је њен највиши правни акт, односно Устав. Ту нема никакве дилеме, и то је тековина свих модерних држава.

Ја сам потпуно упознат са текстом овог предлога Устава и слажем се са већином његових одредби, посебно оних које Србију дефинишу као државу српског народа и осталих равноправних грађана, али и са одредбама које се односе на српске симболе, на гарантовање читавог низа индивидуалних права и слобода.

Присталица сам и оних одредби о даљој децентрализацији Србије и о преношењу већине надлежности на локалну самоуправу, јер се тамо одвија и остварује стварни живот сваког појединца.

Драго ми је што иза овог предлога стоје све странке у Србији, са изузетком оних странчица које су потпуно минорне и чији утицај је безначајан, попут оног несрећног Чанка, као и оног заблуделог Чеде Јовановића, и тај политички консензус у Србији је велика ствар. Он је доказ да смо коначно близу циља, а то је да се политика води око идеолошких ствари, а не око државотворних и општенационалних идеја!

Допринос очувању целовитости српске територије

Пише: Борис Алексић

Нови Устав брани се најразличитијим аргументима странака чије су идеологије изразито супротстављене једна другој. Исто тако, он је нападан на многе начине који често, невероватно али истинито, имају исти садржај као и поједине анализе које указују на то да Устав треба изгласати.

Решења Српске радикалне странке која су се нашла у новом Уставу доприносе очувању националног идентитета нашег народа, третирању Србије као модерне, европске државе, што никад није ни било спорно, заштити националних мањина, као и очувању целовитости наше државне територије.

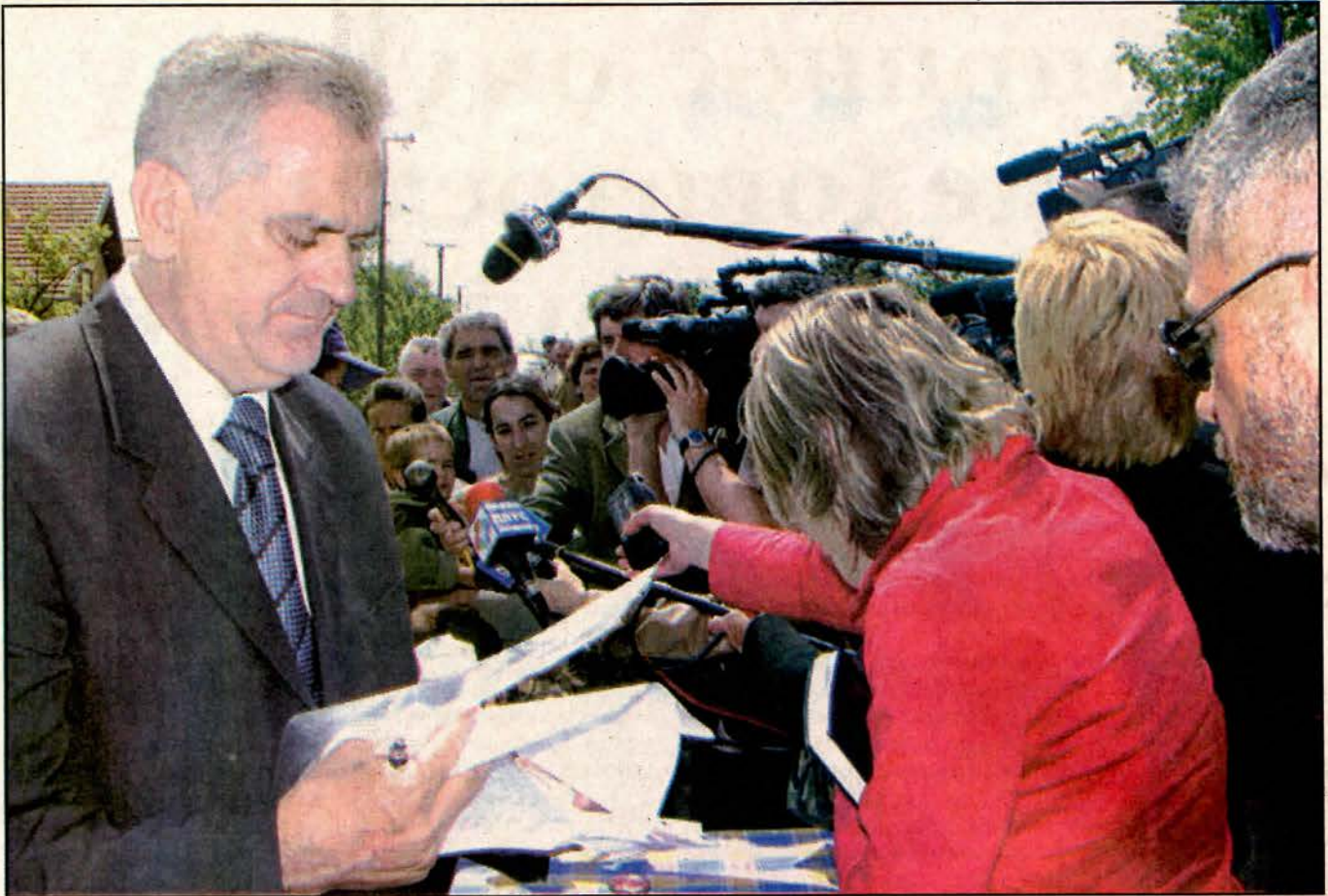
На почетку не би било лоше да се подсетимо шта је Устав уствари и због чега се он доноси. Сама реч устав потиче од српске речи – глагола заустављати, устављати. То је због тога што се највишим правним актом ограничава власт суверена. У модерним временима устав подразумева пре

свега поделу власти на извршну, законодавну и судску, које су међусобно независне, усклађене и делују по принципу кочница и равнотежа. Основни смисао доношења највишег правног акта, поред ограничења власти суверена, је и обезбеђивање главног, тј. највишег закона. Одмах након тога треба напоменути да устав представља и извор личних права, док на самом крају идеја устава почива и на писаном документу тј. повељи, будући да су некад владари били изнад закона. Смисао устава је свакако онемогућавање субјективности, самовоље и злоупотребе носилаца државне власти. Према Карлу Левенштајну политички појам највишег правног акта подразумева: поделу власти, рационални модел уставних промена, признање слобода и права појединцима и успостављање механизма за њихову заштиту.

Као што се може закључити, сваки устав третира државну власт, а затим и друштво и све грађане.

Због ових својих особина устав је од прворазредног значаја за грађане и зато је неопходно да се о њему одлучи на референдуму. Веома је важно да народ буде добро упознат са правима и слободама које му се гарантују највишим прав-

ним актом јер су оне светиња у модерним државама, коју нико не сме да угрози. Исто тако грађани, доносећи нови устав, одлучују о томе како ће њихова држава изгледати.

На предлог српских радикала у преамбули новог Устава је на истакнутом месту уписано име Косова и Метохије, колевке Српства и неодојивог дела наше државне територије. Ова чињеница додатно обавезује све наше државнике, као и грађане да се старају о очувању јужне српске покрајине. Она јасно упозорава све оне који би се дрзнули да распродају делове наше земље, тј. да евентуално подрже независност Косова и Метохије да ће сносити најтеже законске последице због угрожавања највишег правног акта Србије.

На инсистирање Српске радикалне странке Косово и Метохија су ушли и у заклетву председника Србије, док ће највероватније исто решење бити усвојено законом и за министре. На овај начин се додатно осветљава значај Косова и Метохије за све наше грађане као и обавеза државних функционера да никад не одустану од борбе за јужну српску покрајину. Овим се наглашава и немирење наше државе са геноцидом којем је изложен српски народ на Косову и Метохији још од Другог светског рата, па све до данашњег дана.

Члан 1 такође гарантује владавину права и социјалну правду, начела грађанске демократије, људска и мањинска права и слободе и припадност европским принципима и вредностима. Свака од ових ставки заслужује посебну пажњу, а управо су чувари српске традиције некад, али и данас најбоље штитили ове вредности. Најумнији Европљани су давно говорили о томе истовремено хвалећи српску нацију и њену традицију.

У основне европске принципе се свакако убраја и парламентарна демократија у оквиру које Скупштина бира орга-

не извршне власти, како владу, тако и председника Републике. Иако је предлог Српске радикалне странке био да се председник државе бира у парламенту, због компромиса је прихваћено инсистирање Демократске странке да се задржи решење из сада важећег Устава донесеног за време Слободана Милошевића којим се први човек државе бира непосредно. На овај начин и новим Уставом остаје се на такзваном полупредседничком систему. Задржана је и норма према којој председник Републике командује Војском Србије, иако је идеја српских радикала била да ту улогу преузме Врховни савет одбране.

Предлог Српске радикалне странке је био и да Уставни суд по покренутом поступку за разрешење председника Републике не одлучује о постојању повреде Устава, јер такву одлуку претходно мора да донесе Скупштина.

Новим Уставом одређује се и службена употреба српског језика и ћириличног писма уз равноправну употребу других језика и писама у складу са законом. Ова одредба би требало да допринесе очувању све угрожене ћирилице, као најлепшег и најсавршенијег, српског писма.

Иако је жеља Српске радикалне странке била да се у новом Уставу посебно истакну традиционалне верске заједнице, то решење је изостало. Ова одредба би била веома значајна, нарочито у време када су наши грађани угрожени деловањем бројних деструктивних верских секти, међу којима су и оне са којима Европска унија покушава већ више година да изађе на крај.

Новим Уставом подстиче се рађање деце. Подстицање рађања је посебно важно данас, када нашу државу све више угрожава бела куга. Укратко, без деце неће бити ни будућности, ни државе, нити нације. У таквој ситуацији сваки закон, или правни акт, ма колико добар био, постаје мртво

слово на папиру. Држава ће, подстичући рађање, морати да се посвети озбиљнијој заштити мајки и деце, проблему све бројнијег отпуштања трудница и породиља са посла, економским условима за подизање најмлађих итд. У том смислу, Србија ће морати да нађе решење и за ситуацију у којој сваке године у нашој отаџбини услед великог броја абортуса нестане по један град средње величине.

Новим Уставом се додатно штите и права националних мањина, којима Србија иначе може да се поноси. На етничкој мапи овог дела Европе наша држава је, и поред тешких услова у којима је опстајала, на првом месту по заступљености националних и етничких група.

Српска радикална странка је инсистирала да северна српска покрајина – Војводина не може да има сопствени устав, полицију и да доноси законе. У условима и даље актуелних и отворених претњи новим комадањем територије Србије оваква решења би додатно стварала конфликти. Суштински гледано, она ни у ком случају не поправљају нити положај националних мањина, нити статус других грађана покрајине. Овакве идеје би служиле устоличавању локалних деспота који би додатним трошковима оптеретили грађане овог дела Србије.

На инсистирање Српске радикалне странке Устав Србије је одређен као највиши правни акт у хијерархији домаћих и међународних општих правних аката. Ниједан други акт, национални или интернационални, неће моћи да буде у супротности са њим.

Новим Уставом држава уводи још једну судску инстанцу пре него што ће грађани моћи да потраже заштиту пред Су-

дом за људска права у Стразбуру. Наиме, у коначном степеном Уставни суд ће разматрати повреде уставних права. Међутим, није у потпуности прецизирано шта ће се догодити уколико грађани пре Стразбура буду суочени са одуговлачењем случаја пред домаћим судовима.

Новим Уставом забрањује се и клонирање људи, као и држање у ропству, положају сличном ропству и принудни рад. Грађани се штите и од трговине људима, док се достојанство личности одређује као неприкосновено, а сви се обавезују да га поштују. Такође, нови Устав укида друштвену својину.

Новим Уставом штите се и потрошачи јер се забрањују радње усмерене против здравља, безбедности и приватности потрошача, као и све нечасне радње на тржишту.

На крају треба истаћи да је нови Устав лакше мењати. За промену већине чланова довољна је двотрећинска одлука у Народној скупштини, док је за мањи део најважнијих одредаби неопходно расписивање референдума (односи се на промену преамбуле, начела Устава, људских и мањинских права и слобода, уређења власти, проглашења ратног и ванредног стања, одступања од људских и мањинских права у ванредном и ратном стању или поступак за промену Устава). Наравно, тежи поступак за промену Устава се примењује и за промену граница.

Истакнимо још једном да је усвајање новог Устава од историјског значаја и да је веома важно да што већи број грађана учествује у његовом доношењу. На тај начин грађани иступају као истински носиоци суверености у држави и одређују оквире своје земље.

Због Србије изађите и заокружите ДА

• *Српска национална и државотворна идеја живи у нашем народу, кроз историју смо били спремни да издржимо све ради опстанка. Због свих којима је Србија на срцу, због будућности, демократског развоја друштва, опстанка државе и националне одговорности гласајмо за Устав Србије!*

Пише: Наташа Јовановић

Устав је темељ друштвеног уређења, највиши правни акт који сви грађани треба да поштују и да се на принципима и одредбама које су у њему дефинисане, читав низ правних норми установи како би се обезбедила неопходна стабилност за државу и народ.

Устав Србије о коме ће грађани да се изјашњавају на референдуму 28. и 29. октобра 2006. године је резултат најширег политичког консензуса и значајне улоге Српске радикалне странке у креирању кључних уставних решења.

Развојем српске уставности, од првог, Сретењског устава из 1835. године до данашњег дана, у нашем народу је сазрела свест о значају најважнијег правног акта у једној земљи, а како је мењан због државног и друштвеног развоја, историјских и политичких околности, тако су и грађани схватили да се Устав доноси због њихове заштите и њихових права. Нови Устав Србије који грађани треба непосредно израженом вољом да потврде, успоставиће чврсте принципе функционисања наше државе, а пре свега однос највиших државних функционера. Заклетва да ћемо да сачувамо територијалну целовитост Србије и обавежемо све државне органе да заступају и штите државне интересе Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољним политичким односима даје печат новом српском Уставу.

Још од успостављања српске уставности народ је тежио да се дефинише држава српског народа, што је основно начело новог Устава – да ћемо да живимо у држави српског народа и свих грађана који у Србији живе. Ми Срби смо кроз историју бранили свој језик и писмо из дубине своје националне душе. Српски језик је одраз наше културе. Стављање у службену употребу српског језика и ћириличног писма је важан национални интерес, јер је српски језик основни предуслов националне самосвесности.

Устав је извор свих права. Поштовање уставних принципа је гаранција да ће се јачати ауторитет уставног поретка. До пуног изражаја долазе елементи на којима су посебно инсистирали српски радикали, а који се односе на улогу парламента, као и скупштина локалне самоуправе чији непосредно изабрани представници, одборници бирају извршне органе власти. Јасан је став Српске радикалне странке да парламент мора да буде државни орган у коме ће политичке странке преко својих представника које је народ изабрао да штите уставни поредак, да тежи демократском развоју друштва.

Предложени Устав прописује основ за економску и социјалну функцију државе, која мора да буде ефикасна променом закона по доношењу Устава, нарочито оних који ће омогућити привредни раст и социјалну сигурност. Правни поредак који се дефинише Уставом у том процесу треба да има важну улогу, како би се сузбили криминал и корупција,

а држава оријентисала на приоритете у сфери економије и социјалне политике, што је једна од основних програмских оријентација Српске радикалне странке, а пре свега жеља народа да се што пре елиминишу последице негативне економске политике која је до сада вођена.

Референдумски процес, одлучивање о најважнијем државном и националном питању треба да протекне у демократској атмосфери у којој ће грађани потврђивањем Устава Србије дати свој немерљив допринос за будућност наше државе и заштиту виталних интереса.

Српска национална и државотворна идеја живи у нашем народу, кроз историју смо били спремни да издржимо све ради опстанка. Због свих којима је Србија на срцу, због будућности, демократског развоја друштва, опстанка државе и националне одговорности гласајмо за Устав Србије!

Србија
је држава
српског народа
и свих њених
грађана.

СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА

Радикално **ДА!**

www.srs.org.yu

Неопходно доношење НОВОГ Устава

Пише: Вјерица Радета

Увек када је власт предузимала неке потезе који су у интересу Србије и њених грађана, могла је да рачуна на коректну сарадњу са Српском радикалном странком. Тако је било и приликом израде текста новог Устава. Посланици Српске радикалне странке од почетка су били веома активни и у Одбору за уставна питања који је образовала Народна скупштина и у пододбору који је био задужен за усаглашавање коначног текста.

Свесни да, после свега што се у Србији дешавало, морамо усвојити нови Устав, упорно смо инсистирали и тражили од представника владајућих странака да се овај озбиљан државни посао заврши.

Република Србија је држава српског народа и свих грађана који у њој живе, а владавина права је основна претпоставка Устава и почива на неотуђивим људским правима. Химна „Боже правде“, јединствена и недељива територија Републике Србије, српски језик и ћирилично писмо, заштита права националних мањина по највишим европским стандардима, равноправност свих облика својине, суштинска аутономија Аутономне покрајине Косово и Метохија која је

саставни део територије Србије су принципи за које се залагала Српска радикална странка а који су садржани у новом Уставу.

Нисмо успели да се изборимо за наш принципијелни став да је најдемократичнији начин избора председника Републике избор у парламенту, а ни избор судија преко Високог савета судства није решење у складу са програмом Српске радикалне странке. Али, с обзиром на неопходност доношења новог Устава и начин промене Устава, ови уступци су најмање што смо могли да учинимо да бисмо коначно добили нови Устав.

Чињеница је да је све оно што је, по мишљењу Српске радикалне странке и у складу са нашим Програмом најбитније за Србију, њене грађане и српске националне интересе уграђено у нови Устав и да због тога, као озбиљни политичари који воле Србију, имамо обавезу да позовемо све грађане да се на референдуму изјасне за потврђивање новог Устава Републике Србије.

Позивам све чланове и симпатизере Српске радикалне странке да обавезно изађу на референдум који ће се одржати 28. и 29. септембра 2006. године и да се изјасне за потврђивање новог Устава, за који су гласали и сви народни посланици Српске радикалне странке у Народној скупштини Републике Србије.

Позивам и све пунолетне грађане Србије који не користе своје право и не гласају на изборима да изађу на референдум за потврђивање новог Устава, јер то није политичко, већ државно питање. Уосталом, грађани Србије доносе Устав Републике Србије.

Верујем у грађане Србије, у њихову свест и одговорност и убеђена сам да ће референдум успети, да ћемо добити нови Устав. А после Устава избори, па нова власт у Србији – радикалска наравно, јер одговорним грађанима који ће донети Устав потребна је и одговорна власт, власт српских радикала.

Одлуке о прихватању предлога Устава и расписивању референдума усвојене су у Скупштини Србије без иједног гласа против Остаје да се грађани на референдуму изјасне и да Србија добије највиши правни акт

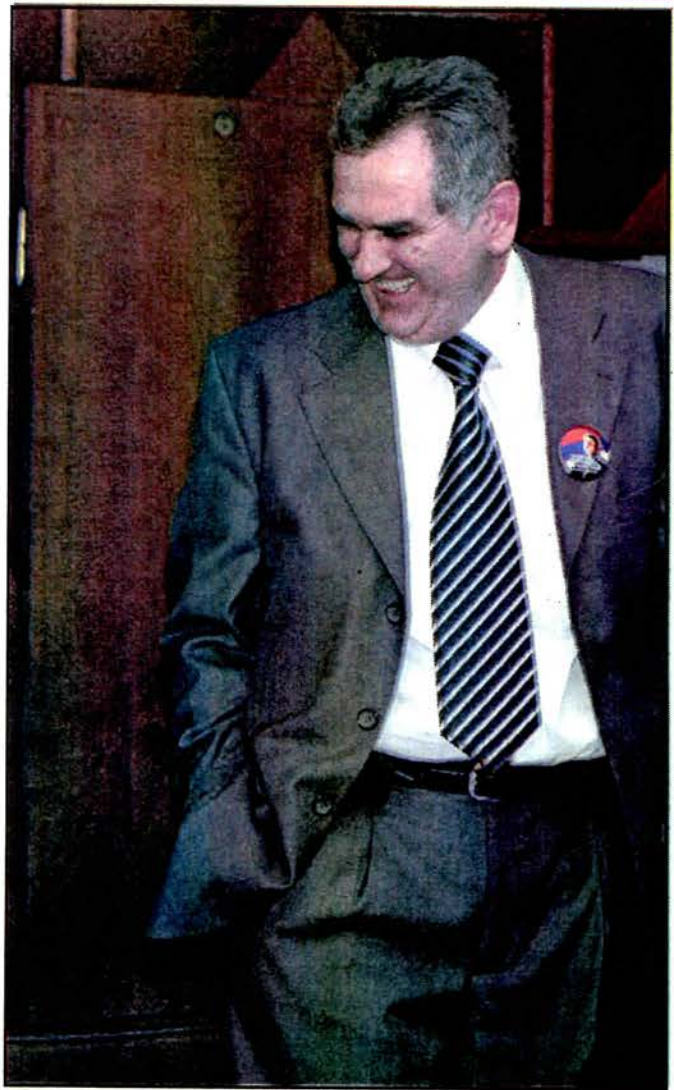
До новог Устава једногласно

• Скупштина Србије је на последњој седници усвојила предлог Устава Србије и расписала референдум. За тексти Устава и расписивање референдума су гласали сви посланици. Није било ниједног гласа против, и то је добро. Добро за Србију, за грађане Србије, за Косово и Метохију. Оно што не ваља је да су се одмах по усвајању јојавили дисонантни тонови. Једногласје се претвара у какофонију у којој свако присваја себи заслуге за одлуку. Што су мањи и безначајнији, то су гласнији.

Пише: Момир Марковић

Политичке прилике у земљи, окружењу и свету приморале су и владу Републике Србије и парламент да коначно заседну и усагласе нови текст устава, са којим ће изаћи пред грађане. Овај референдум ће по значају одлуке превазићи сва до сада покретана питања јер је од животног значаја за очување територијалног интегритета, потврђивање суверенитета и заштиту националних интереса. И кад се зна колики је значај доношења новог Устава, поставља се елементарно питање, због чега Устав није донет у претходних шест година. Све време се говорило да овај, важећи (или како су га звали „Слобин“ Устав) ничему не ваља, да је давно превазиђен, да не одговара новим политичким приликама у земљи, окружењу и свету и да је крајње време да се донесе нови. И тако шест година. У међувремену је на најбескрупулознији начин кршен, злоупотребљаван, обилажен и занемариван управо од оних који су били изабрани и позвани да Устав штите и спроводе.

Сетимо се на тренутак чувеног барјактара „булдожер“ револуције Владана Батића, који је отворено говорио да „Устав није Свето писмо“ и газио га и кршио као министар правде, кад год му се пружила прилика и кад му је „политички“ одговарало. Или Душана Михајловића, министра полиције и његових „излета“ с друге стране уставних граница. А сличне испаде правиле су у ових шест година све досманлије, од првог до последњег и по вертикали и по хоризонтално. Без изузетака. Политички недовољно образовани, интелектуално незрели и недорасли и ситуацији и државним задацима, многи су се између уставних ограничења и личних или страначких интереса одлучивали за ову другу опцију. Без обзира на чињеницу да је Устав свуда у свету највиши правни акт и што из њега произлазе сва друга законска решења. Најпростије речено, Устав је оквир и рам кроз који морају проћи сви нижи закони. Оно што не може проћи кроз тај рам једноставно се прилагођава раму а не шири се рам да би се прогурало. Наравно, политичким дилетантима ништа ни-

је свето, па ни сам Устав. Због тога је долазило до перманентних злоупотреба и кршења. Српска радикална странка је увек поштовала уставне оквири и упозоравала на сва кршења, готово увек узалуд јер се на упозорења углавном ни су освртали. Упозоравали смо их такође да одмах крену са припремом новог текста устава па да, уз поштовање елементарних државних и народних интереса донесемо нови устав који ће сви морати да поштују. Устав који ће заштитити територијални интегритет државе, који ће обезбедити поштовање људских права, који ће заштитити државну својину и на крају који ће бити савремен, демократски и у складу са свим светским стремљењима. И наравно, захтевали смо да у изради устава учествују све релевантне политичке странке, јер су оне пре свега одраз народне воље, а народ је једини суверен. Народ на изборима само преноси део свог суверенитета на политичке странке а интереси грађана јесу и морају да буду неприкосновени.

Знали су да ће Српска радикална странка инсистирати управо на народном суверенитету, на територијалном интегритету, на неповредивости граница, на очувању Косова и Метохије у уставно-правном систему државе Србије и на заштити државе од нових сепаратистичких претензија, којих је било и има на овим просторима. Знали су да ћемо инсистирати и на неким демократским решењима у складу са светским мерилима демократије. Као, рецимо, на начелу да се председници бирају у скупштинама, чиме се материјализује народна воља и онемогућава директна конфронтација

између појединих носилаца власти а локалним парламенти-ма и републичком парламенту обезбеђује нормално функционисање.

Знали су да ћемо инсистирати на првом члану Устава и на одредници да је Србија држава српског народа и свих грађана који у њој живе; дакле, да Србија постане национална држава, попут свих држава у окружењу и велике већине држава у свету. Наравно да се подразумева да Србија, заснована на демократским традицијама и равноправности грађана и европским принципима штити права свих грађана који у њој живе, дајући им у неким случајевима и већа права и да поштује све своје грађане. Ипак, уставом се мора држави дати национална одредница. Тек такав устав гарантује држави будућност и развој. Преамбула Устава, у којој јасно пише да је Косово и Метохија саставни део територије Србије, онемогућава било ког појединца и било који државни орган да донесе одлуку о издвајању или самоиницијативно потпише било који акт којим се Косово и Метохија издвајају из државне целовитости. Председник државе се Уставом обавезује да положи заклетву у којој стоји да ће својом чашћу бранити Србију у чијем је саставу Косово и Метохија. Министри ће такође полагати заклетву која их обавезује да бране интересе државе Србије и државну целовитост. Акти супротни овоме сматрају се актом велеиздаје и неважећи су а према велеиздајнику се поступа у складу са законом.

Нови Устав разрешава и проблем власништва мандата, тако да се више никад неће десити да поједини посланици,

злоупотребљавајући изборну вољу грађана, тргују посланичким мандатима и у мираз новим странкама преносе и гласове који су власништво друге политичке странке. Такви трансфери су „прелетачима“ доносили тренутну материјалну корист а политичким странкама и у крајњој линији грађанима Србије огромну и ненадокнадиву штету. Претходно уставно и законско решење, тачније накарадно тумачење председника Уставног суда, омогућавало је трговину ове врсте и по том основу Српска радикална странка је остала без два мандата. Тога више неће бити и то је једна од важнијих тековина новог Устава. Тумачење више неће зависити од политичке припадности или политичких симпатија судија Уставног суда. Уосталом, Устав и мора да буде децидан и јасан и да не дозвољава произвољности у тумачењу! Још једна новина која проистиче из текста Устава и један је од најбитнијих разлога да грађани Србије на референдуму гласају за доношење је и резолутна одредба којом се регулише службена употреба српског језика и ћириличног писма. Наравно да ће посебним законом бити регулисано и питање службеног коришћења других писама и језика у вишенационалним срединама, али коначно мора да буде свима јасно да су српски језик и ћирилица уставне категорије које се морају уважавати. Тиме се српском језику и ћирилици враћају углед и место које заслужују и које им припада у српској држави. Устав је брана за сваку врсту злоупотребе људских

права и слобода. Оваква уставна одредница недвосмислено ускраћује могућност носиоцима власти и функција да узурпирају туђа права и слободе, тако да се неће десити да неозбиљни и неовлашћени појединци (као ономад Наташа Мићић) неовлашћено себи дају за право да уведу ванредно стање у целој држави и да за своје поступке никоме не одговарају. Такво или слично кршење новог Устава је просто немогуће.

Српска радикална странка се максимално укључила у референдумску кампању и наши активисти на терену обрађују грађанима Србије насушну потребу доношења новог Устава. Свим средствима и свим снагама ћемо промовисати нови Устав јер је он од виталног интереса за Србију и њене грађане. Убеђени смо да ће грађани Србије на референдуму 28. и 29. октобра знати да својим гласовима заштите своју отаџбину и њене интересе, а кад референдум прође и кад се нови Устав донесе, спремни смо да се максимално укључимо у изборну кампању и победимо на свим нивоима па да Србија поред новог Устава добије и нову владу, новог председника и нову власт на свим нивоима. Србија и грађани Србије одавно заслужују и једно и друго. Заслужују власт која ће стати на крај корупцији, криминалу, социјалном суноврату, незапослености, беди. Време је да Србија стане у ред држава са развијеним демократијама.

Устав Републике Србије мора бити јемство слободе

• Због великог значаја за Републику Србију и њене националне интересе у целини Српска радикална странка позива све грађане Републике Србије, који су уписани у бирачке спискове, да изађу на референдум 28. и 29. октобра 2006. године и гласају за Устав као јемство слободе

Пише: Петар Јојић

Према најједноставнијем, а ипак незаобилазном поимању устава, његова основна сврха је обликовање и уређивање државе, нарочито њених највиших органа власти.

Одређење појма устава претпоставља његово посебно значење у односу на обичне законе. То се постиже прављењем битне разлике између закона које државна власт доноси и оног претходећег закона који саму ту власт обликује. Овај потоњи се означава као основни, темељни закон из којег, као вишег акта посредством законодавне власти „извиру“ обични закони.

Другим речима, законе треба доносити у складу са Уставом, а не обрнуто, тако што би се Устав (државни поредак) управљао према законима.

Устав Републике Србије мора бити равнотежа између државне моћи и уставних ограничења. Најтеже је, међутим, одмерити домашај ограничења која утврђује „ограничавајући“ устав. Та ограничења морају бити делотворна како би штитила индивидуалну слободу и ограничавала државне власти.

Устав Републике Србије треба да је за слободу оно што је граматика за језик.

У чему је онда вредност устава?

У томе што устав мора да утврди границе могућој самовољи власти и зајемчује слободу.

Остаје да се разјасни пресудно питање: како се долази до устава који ће бити утемељење сагласности? Битан чинилац таквог устава јесте сагласност односно пристанак народа. Оно што се свих тиче треба сви и да прихвате.

Када се доноси устав, желим да кажем да се устав не сме доносити по поручбини, као што се шије одело по жељи муштерије. Српска радикална странка је дала запажен допринос у изради новог Устава Републике Србије. Оно што је битно је то да се Српска радикална странка залагала и залаже за одбрану српског националног интереса и интереса државе Србије у целини. Српска радикална странка ће активно учествовати у референдумској кампањи, што није спорно и потпуно је искрено. Српска радикална странка је задовољна што је нашим залагањем у преамбулу Устава уграђена одредба да је Косово и Метохија саставни део територије Србије, да има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије.

Задовољни смо што је Република Србија дефинисана као држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди. Посебно смо задовољни што се националним мањинама гарантују сва права у складу са међународним стандардима.

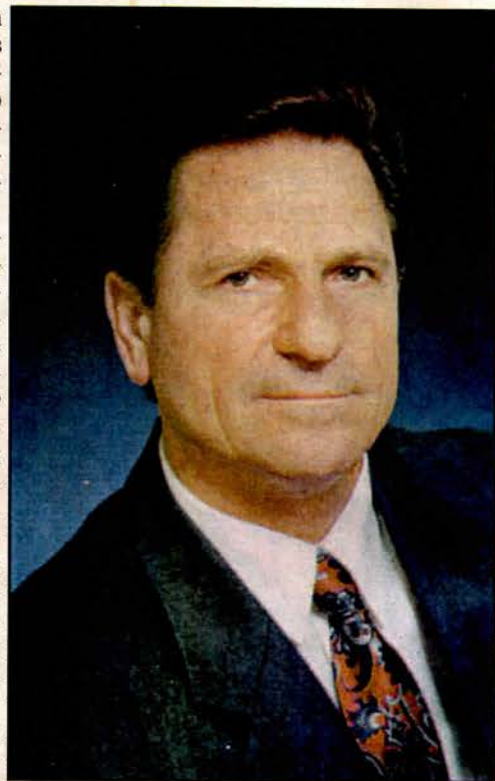
Међутим, у овом Уставу постоје и решења којима Српска радикална странка није задовољна. Ако убеђујемо гра-

ђане Србије да нам је устав неопходан, онда не можемо да се понашамо као да држава не постоји.

Српска радикална странка се залагала да, истовремено док траје кампања за доношење новог Устава, припремамо Уставни закон за спровођење Устава. То је изузетно озбиљан закон, на њему мора да се ради одмах и треба да га припремају стручни људи који добро познају законодавну материју. Уз то треба рећи да ће бити потребно да се више од 200 закона одмах усагласи са Уставом Републике Србије, што није лако и једноставно ако те законе треба у пракси применити одмах после референдума.

Оно што Српска радикална странка истиче, то је да су Војислав Коштуница и лидери ДОС-а октобра 2000. године обећали грађанима Србије да ће подхитно, у кратком року донети Устав. Међутим, прошло је шест пуних година а та неспособна и неуспешна власт Устав није донела, а није урадила скоро ништа да би грађанима Србије било боље. Да није било Српске радикалне странке, ни овакав Устав не би био написан нити би био понуђен грађанима Србије пред предстојећи референдум. Та лоша Влада Војислава Коштунице морала је припремати Предлог устава бар годину дана, па да се тај предлог да грађанима на јавну расправу, јер би сигурно у току јавне расправе нека начела грађани боље предложили. Дакле, кратак је рок за референдумску кампању.

Због великог значаја за Републику Србију и њене националне интересе у целини, Српска радикална странка позива све грађане Републике Србије, који су уписани у бирачке спискове, да изађу на референдум 28. и 29. октобра 2006. године и гласају за Устав као јемство слободе.

Гласајмо за НОВИ Устав!

СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА

Радикално **ДА!**

www.srs.org.yu

Ко то тамо бојкотује?

• У буквалном смислу те речи последњи тренуџак је да се Уставом заштити интeријет државе и њена територијална целивност, да се спречи расипање и ошимање Косова и Метохије, дакле да се држава очува. Док је грађанима Србије и свим релевантним политичким странкама сјало да се донесе нови Устав, поједини политички паразити и маргинали позивају на бојкот. Наредиле им газде. Тренуџак у коме се држава Србија налази је историјски.

Пише: Момир Марковић

Референдумска кампања је ових дана у великом замаху. Широм Србије се одржавају трибине, јавни скупови и манифестације на којима се грађанима Србије објашњава неопходност доношења овог, највишег правног акта којим се коначно превазиласе недоречености и недостаци. Све парламентарне политичке странке су се укључиле у кампању. Разлог је једноставан. Држави Србије је устав потребан а задњи је моменат да се уставом заштити територијални интегритет.

И док се референдумска кампања захуктава, почињу полако да дижу главу и неки, који одавно живе на туђим јаслама и прикривено све време заступају туђе, углавном анти-српске интересе. И што су ситнији, што су маргиналнији, то су дрчнији, гласнији и нервознији. Први је кренуо у акцију, два дана пре усвајања текста Устава у парламенту, извесни Чедо Јовановић, кога грађани Србије памте још из оног периода општег безвлашћа, периода у коме су „булдожер јуришници“ отимали и узурпирали и права а богами и материјалне вредности по Србији. Где год су стигли, како год су могли и колико год су имали прилике. Е, он и шачица изманипулисаних младића и девојака око њега (њих двадесетак) стали испред врата парламента и узвикивали несувисле пароле, сваком посланику који је тог тренутка долазио на радно место у Скупштину.

Слика се поновила и два дана касније, непосредно после усвајања текста Устава у парламенту. Међутим, штете од овог њиховог антиуставног деловања неће бити. Исувише је важан моменат, исувише је држави и грађанима битан Устав да би било ко обраћао пажњу на неке маргиналне групе и појединце.

Нема никакав значај ни то што им притичу у помоћ војвођански аутономаши, предвођени Ненадом Чанком и његовом кобајаги странком. И они би да бојкотују Устав и позову грађане да не излазе на референдум. Свих стотинак, колико их има. Несрећа је у томе што су их, кроз коалициони споразум, управо „жути“ унели у покрајински парламент, као пас буве, па ови умислили да нешто представљају. Е овој цвилећој кампањи су се придружиле и две „даме, политичари“. Намерно је ова реч даме стављена под знаке навода јер ту нема ни дама ни политичара.

Прва је она Наташа Мићић, која је својевремено ојадрила парламент и срозала му углед до самог патоса, круништући своје штеточинско деловање увођењем ванредног стања, чиме је држави и грађанима нанела непроцењиву штету. Данас је она председник некаквог „Грађанског савеза“, мада свако у Србији зна да ту нема ничег грађанског, а поготово

нема савеза, јер је за савез потребна множина, а овде се очигледно ради о једнини, што ће рећи она је и председник и чланство и симпатизер те странке и тог програма.

Друга је Ивана Дулић Марковић, потпредседник владе у оставци, која се залаже за бојкот, без обзира што још увек седи у кабинету премијера Коштунице. Е овде се већ јављају две дилеме. Како то да премијер толерише овакав иступ свог потпредседника и кога она може да позове на бојкот. Анте Ђапић, кога је недавно онако „братски“ изљубила у Суботици, не гласа у Србији. Ни он ни црнокошулаши из странке права. Они гласују у Хрватској.

Да би екипа била комплетна, појавио се и Жарко Кораћ, човек иза кога буквално нико не стоји и човек који ни сам не зна коме је и чему он уопште председник. Ето та шака несретника се квалификовала да стане на чело оних који би бојкотовали референдум. Иза те „гомилице“ нема никога. Још ме само помало чуди откуда им паре да штампају плакате, летке и флајере које бесмучно деле и лепе по Београду. Тачније, чуди ме ко је толико блесав да троши паре на ову шаку маргиналаца. Тај мора да је потпуно поблесавио јер је апсолутно јасно да је то бацање пара у ветар. Пропала инвестиција, што би се рекло, јер ће грађани Србије изгласати себи Устав а ово њихово деловање ће трајати „до прве кише“.

Лабудова песма

ЈА САМ ЗА
БОЈКОТ
РЕФЕРЕНДУМА!

Питали смо грађане Србије шта мисле о референдуму

Устав

У ОВОМ ТРЕНУТКУ НАЈВАЖНИЈЕ ПИТАЊЕ

• Само на стабилним темељима је могуће изградити чврсту и стабилну грађевину. Темељ сваке државе је Устав. Колико ће држава бити стабилна и колико ће моћи да се демократски развија зависи управо од тог темеља. Референдумом и усвајањем тек овај Устав ми Србији поставамо чврсту и стабилну темељ

Разговарали: Жана Живаљевић, Иван Нинић, Вук Фатић, Момир Васиљевић, Душан Марић

Репортери „Велике Србије“ разговарали су са грађанима у више градова Србије. Реакције на нови Устав су позитивне. Грађани Србије врло добро знају неопходност доношења новог Устава и заокружења Србије као државе. Осећају тежину историјског тренутка и спремни су да Устав масовно подрже. Преносимо вам њихове изјаве и разговора:

Дипл. инж. Хранислав Виријевић: Најважније је то што нови Устав Србију дефинише као државу српског народа. Срби су ваљда једини народ у Европи који формално-правно још увек нема своју државу. Усвајањем новог Устава та аномалија биће отклоњена. Неспорно је да ће позитиван исход референдума, уз масован одзив грађана, колико-толико ојачати и преговарачку позицију Србије у настојању да сачувамо Косово и Метохију.

Никола Станишић, председник месне заједнице Путинци: Историјска је чињеница да ће са овим Уставом Србија постати држава српског народа и осталих њених грађана, уз поштовање свих мањинских права, јер држава без титулара је као домаћинство без домаћина. Јер, ако домаћин нема своје имање, и ако је оно свачије, онда је оно ничије!

Свака озбиљна држава и сваки озбиљан народ, који мисле да су озбиљни, или хоће да буду озбиљни, а који немају своју традицију, свој језик, своје достојанство – ти народи и те државе брзо пропадају и брзо нестају са историјске сцене. Они постају народне скупине без своје државе, без свога идентитета, а један од примера таквих народа је и пример Курда. Е, да не би Срби постали Курди, или не дај Боже, да не би постали Хазари – ишчезли народ онда они морају имати своју државу и свој Устав који ће штитити целовитост те државе, али и сва права њених грађана.

Свака кућа, када се гради, гради се од темеља, а не од крова, а темељ сваке државне куће је њен највиши закон, а то је Устав. Међутим, и у случају темеља мора да се зна његов титулар. Ето, зато је важно што се у предлогу овог Устава Србија дефинише као држава српског народа.

Иначе, ја сам већ позвао своје суграђане да се масовно појаве на бирачким местима и да заокруже ДА!

Љиљана Микић, студент економије: Чини ми се да као народ морамо да испунимо и овај задатак и подржимо овакав предлог Устава због Косова и Метохије. Хоће ли уставно решење оверено вољом народа на референдуму остварити преговараче који договарају коначни статус Косова и Метохије као да им је од баба остало, видећемо кад се преброје резултати. Знам само, као и милиони других, да овај корак морамо учинити.

Да има демократије, као што је нема, не бисмо се пребројавали око нечега што је факат – да је Косово и Метохија српско, о чему сведоче трагови кроз историју, уметност, културу и духовност. Ако свет тражи од нас бројчане и процентуалне доказе да својеволно не дамо „земљу Лазареву“, онда ћемо им, како верујем, то на референдуму, својим изласком на биралишта и доказати.

Биће то обновљена државност Србије, свођење биланса територије која се у балканској баруштини истопила као сапун.

Изузетно је значајно што је на инсистирање Српске радикалне странке предложено уставно решење које ће, уверен сам, зауставити сепаратизам у Војводини.

Милутин Јанковић, пословођа у индустрији „Гоша“: По предлогу новог Устава након 60 година Србија поново постаје држава српског народа, у којој је у званичној употреби српски језик и српско писмо. Да није ничег другог, само те две чињенице, за које су се изборили представници српских радикала, довољан су разлог да сви они којима су Српство и Србија на срцу 28. и 29. октобра изађу на гласачка места и

гласају за нови Устав.

Као човеку који је рођен на Косову и Метохији, посебно ми је драго што је постигнуто јединство најјачих политичких снага да се ни под којим условима Србија неће одрећи своје колевке, Високих Дечана, Грачанице, Пећке Патријаршије...

Жељко Стојановић, дипл. етнолог: Устав је почетна станица сваког пута у савремену цивилизацију. Он је тековина модерне епохе и зато је неопходно да и Србија, барем у овом погледу, крене правим путем.

Мр Ненад Катанић: Сматрам да је, пре свега, битно да Србија, као самостална држава, добије свој устав, чиме ће добити свој државотворни основ, свој темељ, на коме је могуће изградити модерну српску државу, примерену захтевима савремене цивилизације и примерену нашој српској традицији.

Ја, као млад човек, сматрам да сви треба да изађемо и да гласамо за нови Устав, јер то је у интересу наше будућности!

Наравно, ја знам да је нови Устав само правни оквир за нормативно сређивање Србије, док нас онај важнији посао чека касније.

Јасна Тепеш-Обрадовић, инвалидски пензионер: Сматрам да је због очувања Косова и Метохије у крилу Србије, као дела српске територије и груди неопходно изаћи на референдум. Ја излазим, јер је то најважније државно питање наше отаџбине. Сва остала ће се решити, а ово је питање времена, док се не окончају преговори о статусу јужне српске покрајине. Сва су друга питања мањег значаја од овог кључног, и то не само за Србију, већ и шире.

Кад би дао Бог, а морамо се надати, да наша референдумски изражена воља може утицати на светске преговараче и моћнике, да Косово и Метохија остане наше, а модусе аутономије ћемо расправити само ако нам га не отму, Устав би у потпуности погодио мету и избио свима аргументе из руку. Да ли ће, то зависи од сваког од нас. Потребно је да сви дамо глас. Моја породица ће гласати. То је испит зрелости и националне свести наших грађана. Оставимо све размирице по страни, реч је о бити или не бити.

Након многих уставних реформи, стицајем несрећне околности издвајања Црне Горе из заједничке државе, и Срби у Србији су, после целог века, стекли могућност да поново имају своју, српску државу. И сама та чињеница је довољан разлог да се изађе на предстојећи референдум и да се гласа за доношење новог Устава.

Чињеница да се у предлогу Устава обнављају традиционалне вредности српског народа и српске државе, као што су државна знамења, показује да је Србија коначно на правом почетку обнове, давно изгубљене и брзоплето устуљене државности, оним, назови братским народима, који су у заједницу са Србима ушли само из користољубља и због својих усконационалних планова и циљева.

Срби су коначно прогледали, као слепци, којима се повратио, неким чудом, вид после столетне таме!

Као човек из света културне делатности волео бих да се у каснијим законским разрадама уставних начела обезбеди бољи положај културе и њених посленика. До тада, и овај

Михајло Дражић, мајстор: Наравно да излазим на референдум, то је патриотска дужност сваког грађанина да гласа за Устав. Неће нам други бранити Косово и Метохију него ми сами и референдум је расписан у најбољем тренутку, пре одређивања коначног статуса. Ако ишта може променити сценарио, онда је то народ и његова најдемократскије изражена воља – референдумски.

Колико ми је познато, новим Уставом другачије се регулишу промењени друштвени односи, тако да ће и ова начелна регулатива бити ближа стварности. Требало би да коначно заживи држава, оно најсветије што смо заборавили у дугим годинама патњи и мука како изгледа, чему служи, како се брани и како чува своју децу.

Недељко Новаковић, аквизитер: Референдум је јако важан. Треба преломити преко колена и ја мислим да сигурна већина мисли да је Косово и Метохија наше, српско. Али то треба и да докажемо на гласању које је изузетно два дана, како би се свима дала шанса да изађу на биралишта. Без обзира на све што смо претурили преко главе, ваљда нам је толико националног здравља остало да знамо шта нам је чинити. Мислим да ће и бирачи који први пут излазе на биралишта и ветерани знати шта да заокруже. Са Косовом и Метохијом цењкања нема и морамо поручити надобуднима да с нама не смеју разговарати говором готових и унапред припремљених решења.

почетак је сасвим добар и зато треба изаћи на референдум и подржати овај предлог Устава Србије.

Драган Радовић, радник: Сматрам да овај Устав треба прихватити и да треба гласати за њега, с обзиром да сам грађанин и држављанин Србије.

Живко Стокућа, службеник: Пошто позитивно мислим о пројекту новог Устава, радо ћу 28. или 29. октобра изаћи на референдум и заокружити ДА. Прихватам, дакле, нови Устав.

Пашко Мартин радник: Хоћу, хоћу изаћи ћу на референдум, и између осталог и због тога што сам припадник националне мањине – швапске. Мало се шалим, али стварно јесам домаћи Швабо по оцу, а мама ми је Мађарица. Дакле ја сам укрштен.

Подржавам и одредбу да Косово и Метохија остане у саставу Србије, јер сам на Косову и Метохији малтене живот изгубио. На оној чуки према Албанији, где сам био граничар, умало ме није стрефио снајпер.

Милан Черечицки, пензионер: Иако сам политички нео-предељен и на свеопшту медијску референдумску кампању за усвајање Устава не реагујем типично страначки, гласаћу за Устав највише због Косова и Метохије, зато што се нашим гласањем и подршком новом највишем правном акту Србије одлаже одлучивање о коначном статусу Косова и Метохије и заокружује државност. То су два кључна разлога. Свака држава, уосталом, мора да има свој устав.

Мара Комазец, службеница: Морамо да заокружимо државу коју смо добили како смо добили, после оволико година, кусу, скраћену, на стакленим ногама, али нашу. Не можемо је се одрећи, немамо на то право. То је као кад двоје планирају пород, па им се не дај Боже деси фелер, али је њихов, па од њега не могу побећи нити га увалити у туђе гнездо.

Таква је ствар са Србијом после велике државе српског и осталих народа какве су биле СФРЈ па СРЈ, обе укинуте и

Снежана Лутовац, специјални васпитач: Зар треба размишљати да ли изаћи или не изаћи на референдум о Уставу? Сви знамо и у кампањи која је у току имамо прилику да у средствима јавног информисања пратимо ову одсудну битку за опстанак Косова и Метохије у оквиру Србије. Ма колико стајале сумње у политичке манипулације типа да је Устав исхиgren, процедура збрзана уз некакве задње намере, којима би власт да капитализује своју завршницу, Косово и Метохија је најважније и бирачи тај интерес препознају.

У преамбули и уводном делу Устава, пошто је ових дана публикован, унете су радикалске одреднице, које прецизирају чија је ово и каква држава, чиме су пресечене разноврзне полемике.

Заокружити државност највишим правним актом је велики догађај за сваку државу. Стари Устав под промењеним друштвеним и политичким околностима не прати габарите новог система и државе, стога су га и Црна Гора и Србија у многоме кришле. Сада је прилагођен времену и простору, саображен духу новог времена. Наравно, није савршен, али почиња на темељима који могу да носе кућу.

Миливоје Димитријевић, пољопривредник: И ми сељаци, чија је основна делатност пољопривреда, питамо се о најважнијем правном акту у држави. Србија треба да устане на ноге 28. и 29. октобра и да покаже свету колико смо сложни, иако смо мали. Ако хоћемо да сачувамо своју територију и нацију, на референдуму треба да кажемо ДА. Изласком на референдум треба да покажемо да нисмо за промену граница своје земље. Такође изласком на референдум, потврдићемо да је Србија држава српског народа, али и свих других грађана који у њој живе. Сигуран сам да ће сваки пољопривредник 28. и 29. октобра накривити шајкачу и поносно заокружити ДА. Дошло је време да се и српско село за нешто пита.

непостојеће. Прва великим грађанским ратом, незапамћеним за 21. век, друга по навици да се брат с братом растаје.

Било како било, остаје нам да сачувамо оно што можемо и што је остало. Устав је напор да својим потомцима оставимо част и Косово и Метохију, макар и само декларативно, у тексту. Зато ће успети. Нема тога ко није свестан одговорности ако не би изашао.

Стојан Џебић, сезонски радник: Гласаћу за Устав, ако будем радио пустиће ваљда газда један дан. Мислим да ће људи из унутрашњости изаћи, јер овај Устав брани Косово и Метохију последњим снагама које имамо.

После нам остаје да решавамо проблеме које имамо, најпре страшну беду и немаштину у којој живимо, нељудске услове за рад, питања правде и истинске равноправности људи. Надам се да је референдум само почетак, а да ће нам се предлагачи одужити тако што ће нешто урадити и за народ, а не само за себе.

Бурђа Колунџић, незапослена: Оволико година од тако-

званих промена требало је да се промени устав, а служио је као обећање у свим предизборним кампањама. Управо онако како је народ и говорио „обећање, лудом радовање”. И коначно је дочекао да као сламку спаса за Косово и Метохију Устав понуди формулацију да ову јужну српску покрајину сматрамо делом своје територије, дакле, не признајемо независност, већ сваки облик аутономије који не ремети територијални интегритет државе.

Тешко је поверовати да има иједног житеља ове напаћене Србије да то не жели и да за то неће гласати. Не могу прогнозировать излазност, али верујем да ће уставна решења подржати више од половине српских бирача, што ће га на легитиман начин озакоњити и потврдити.

Имам утисак да се истовремено води и предизборна кампања и да ће нови парламентарни избори пре него што можемо да замислимо, значи до краја 2006. године, која је била незаборавно драматична и тешка, тако да ће практично с Уставом почети расплет дуготрајне српске драме, а сазнаћемо кад се заврши – какав. У сваком случају, ја ћу у ономе делу који се тиче потврђивања Устава учествовати.

Невена Бечкеи-Бунчић, пензионер: Према ономе што могу да видим и чујем, кажу да ће нам бити боље ако изађемо на референдум и гласамо за нови Устав.

Десимир Мрдовић, дипломирани правник: Прочитао сам Устав и слободно могу рећи да је то један квалитетан Устав, добар темељ који одговара поретку у коме се налази наша земља. Устав је добар основ за спас Србије, ако јој уопште више има спаса. Устав је добар самим тим што се у његовој преамбули налази највреднија реч – Косово и Метохија. Ово ће нам омогућити да Србију спасавамо од чедоманије, наташоманије, владанојадије, разних Чанака и бјелосветских протува, лажних и умишљених патриота, који су већ давно дали јавну расправу. У овом тренутку су и слијепи мишеви прогледали и видели „ко је вјера, а ко је невјера”, и „ком невјера седи уз кољено”. Ово је време да се изврши једна диференцијација да се народ ослободи Костреша и Чанка, којима је ово остало задња карта на коју могу заиграти. Зато ко је Србин и српскога рода, а таквих је највише у Србији, у суботу и недељу оставиће све обавезе јер прече обавезе тренутно нема. Свако решење у Уставу подложно је променама. Устав нам не чини живот лакшим, али жалосно је остати без устава. Ако не гласамо за Устав, остаћемо без Србије, а то нам поколења неће опростити, јер поколења дела суде. Сви за Устав!

Стеван Бајовић, доктор: Мислим да треба изаћи на референдум 28. и 29. октобра и гласати ЗА усвајање новог Устава. То је први Устав модерне Србије који јој, уз химну, заставу и грб враћа давно одузету државност и представља место које јој је одувек припадало – међу признатим и уваженим земљама Европе. Такође својим одредбама чува суверенитет и целовитост наше територије обезбеђујући истовремено пуну аутономију Косова и Метохије и Војводине, а свима који у Србији живе гарантује максимално поштовање људских права као и права мањина по највишим европским стандардима.

Слушајући коментаре правних експерата о новом Уставу, стекао сам утисак да је предлог новог Устава знатно бољи од постојећег, да оставља могућност дораде у појединим сегментима и да га без резерве треба подржати. Зато ја и немам никакву дилему око изласка на референдум и сматрам да треба гласати ЗА јер тиме отварамо врата будућности и постављамо темељ европске Србије.

Мој син и ја ћемо гласати и знамо због чега, иако је све остало нејасно и збуњујуће.

Златко Јанићијевић, инжењер: Изаћи ћу на референдум и гласаћу за уставни предлог да се Косово и Метохија третирају као саставни територијални део Србије, што и јесте. Сва су друга решења ствар политике, а Устав нам, с обзиром на претње и најаве независности ове вековне српске зе-

мље, нуди барем утеху. Он ће бити сведочанство да се као народ нисмо помирили са судбином какву су нам кројили моћници.

Јово Плећаш, шумарски инжењер: Зашто ДА за референдум? Зато што нема простора за калкулације, дотерало је цара до дуvara и Устав озбиљној држави треба. Он ће изразити вољу грађана Србије у вези Косова и Метохије.

Милка Милеуснић, секретарица: Наравно да ћу изаћи на референдум и подржати нови Устав Србије. Ово су времена када се одлучује о битним стварима за нашу земљу, а ту пре свега мислим на одређивање коначног статуса Косова и Метохије. Ја, као Српкиња, не бих никако могла да замислим да останемо без Косова и Метохије и мислим да је дужност сваког од нас да учинимо све што је у нашој моћи да до тога не дође. Уколико ће нови Устав ојачати наше позиције, везано за Косово и Метохију, а по свој прилици хоће, све и да је најгори на свету, ја бих га подржала. Зато ћу изаћи на референдум и свој глас дати новом Уставу.

Мр Бранка Милашиновић, професор: Свака модерна држава почива на владавини права и закона. Ако тежимо ка модерној држави, морамо имати добар темељ, а то је наравно Устав. Нови текст Устава свакако представља значајан помак у демократији и боље је решење од постојећег Устава. Не желим да улазим у неке појединости, али у начелу, овај нацрт садржи све елементе једног модерног Устава какав је Србији у овом тренутку потребан. Без обзира која Влада пише Устав, грађани су ти који дају коначну реч на референдуму. Свакако да ћу изаћи на референдум и гласати ЗА темељ који је потребан Србији.

Гордана Васић, домаћица: Кампања за Устав није претерана ако се има у виду од колике је важности сваки глас за коначан исход референдума. И то не због референдума, већ због кључне подршке опстанку Косова и Метохије у границама Србије.

Рођена сам на Косову и Метохији и морала сам да га напуштам више пута. Због удаје, а онда су се моји доселили под притиском, док је последњи рођак побегао од ватре, метка и похаре. Нико није имао да нас заштити. Догодило се што се догодило, дошло је време и зла прилика да се сачува шта је преостало и спасава шта се спасити да. Нећемо ваљда себе издати, осрамотити претке и предати Косово и Метохију без борбе, без отпора.

Референдумом можемо да покажемо да се не слажемо са политиком Запада да нам га отме и ишчупа нам најживо срце из груди. Поручимо да га не дамо вољно. То је улога овог референдума, то је оно по чему ће бити запамћен.

Гласаћемо сви, и синови и муж и мужевљева и моја родбина, колико ми је познато.

Весна Лазић, спремачица: Држава без Устава – као кућа без темеља, говоре стари. Пошто заједничку кућу треба да почнемо да градимо, нека јој темељи буду Устав и закони. Гласају на референдуму за Косово и Метохију у Србији. Била би велика неправда да не уваже вољу народа они који

одлучују о његовој будућности. Надам се и верујем да се то неће десити, а да ће нам држава бити берићетнија од преходних.

Михаел Ширка, ученик: Недавно сам напунио 18 година и ево већ се и ја питам за нешто важно у држави. На референдум ћу изаћи, чисто из радозналости, да видим како све то функционише. А већ кад се исцимам да изађем, наравно да ћу заокружити ДА. Један мој глас можда не вреди пуно, али стотину таквих гласова мојих пунолетних другова допринеће усвајању новог Устава. Не верујем да нови Устав може да промени стање у држави, али можда је то само један корак ка променама. Верујем да ће доста пунолетних средњошколаца изаћи на референдум и заокружити ЗА, како би сутра причали својој деци да су они гласали за усвајање новог Устава.

Персида Љушић, радник: У новом Уставу пише да је Косово и Метохија саставни део Србије – то је једини разлог због којег ћу изаћи на референдум и заокружити ДА. Ми 28. и 29. октобра бранимо нашу територију и потврђујемо државне границе. Америци ћемо показати колико су Срби сложни онда када је то најпотребније. Искрено се надам да ће сва расељена лица са Косова и Метохије изаћи на референдум и бранити земљу са које су насилно протерани.

Бојан Биорац, ученик: Текст Устава нисам прочитао, али ћу ипак изаћи на референдум 29. октобра. Видим да су скоро све странке и политичари по први пут сложни и да ми сле исто. Када постоји политичко јединство и слога, то ваљда значи да је усвајање новог Устава у интересу целог народа и нације. То је добар разлог да и ми обични грађани дамо свој допринос како би био донет најважнији правни акт у држави. Чуо сам да у тексту новог Устава пише да је Косово и Метохија саставни део Србије и то је, наравно, један од разлога због ког ћу гласати ЗА Устав.

Миладин Лаловић, радник: Кад видим ко је све против референдума и доношења новог Устава, то аутоматски значи да ја треба да гласам ЗА Устав. Читам и слушајм изјаве неког тамо Чеде и Чанка, који позивају на бојкот референдума. Онај ко не мисли добро Србији и српском народу, тај ће их послушати, а такви могу на прсте да се преброје. Ко је прави Србин и ко воли свој народ и своју државу, гласаће за нови Устав. Ни Чанак, а ни Чеда не могу да убију национални дух у српском народу, иако то ових дана покушавају да ураде. Поносан сам што сам Србин и наравно да ћу гласати ЗА нови Устав.

Ана Илић, студенткиња: Да будем искрена, ја сам потпуно аполитична, не интересује ме то, никад нисам изашла на изборе. Међутим, на референдум ћу изаћи и гласаћу за нови Устав. Мислим да тај референдум није само ствар дневне политике, мислим да ту има нешто више, као ретко кад сви су јединствени око целе те ствари и напokon се појавило нешто што је на исту страну ставило све битне политичке чиниоце у Србији, народ, интелектуалце, спортисте... Ту је сад створено неко ново расположење, дакле није само Устав као Устав, гомила чланова, ставова и слова, већ је створен осећај да сад сви учествујемо у нечему врло битном. Ко би онда имао смелости, ако има макар трунку одговорности према својој земљи, да све то игнорише?

Александар Секулић, професионални возач: Хоћу, гласаћу за нови Устав Србије зато што је много бољи од претходног и, што је најважније, онемогућава сецесију Косова и Метохије. То, наравно, не значи да је тиме проблем јужне покрајине решен, али да видим ко би се сад од политичара смео усудити да пристане на било какво решење коначног статуса Косова и Метохије, које ће га оставити ван Србије, а да то буде правно ваљано. Додатни разлог због којег ћу подржати нови Устав је тај што су се око њега сложиле све битне политичке странке у Србији. Наведите ми ви још један такав пример, ако га има. Када се још тако нешто десило?

Ивана Докљанов, радник: Реално гледано, предлог новог Устава видела сам тек пре пар дана и то сасвим случајно. Засметало ми је што јавност није била обавештенија око свега тога и што је наша Скупштина све то изгласала тако хајдучки, што би рекли „на журиш” и знам да нисам једина која има такве замерке. Али шта је ту је, на референдум ћу, наравно, изаћи и гласаћу за нови Устав, као и цела моја породица. Мислим да је то дужност свих људи који желе добро овој нашој Србији. Причала сам ових дана са својим пријатељима о референдуму и знам да се они стопроцентно слажу са мном. Чини ми се да међу великом већином људи вла-

да такво расположење и мислим да је то изузетно добро, јер доста смо се ми Срби гложили међусобно. Ово су тешка времена, а кад су већ таква, најмање нам је потребна неслога око битних ствари. А Устав је битан, и те како. Волела бих да референдум успе, да добијемо нови Устав и да нам напokon крене на боље. Знам да то „на боље” не долази преко ноћи и да се постиже само вредним и напорним радом, али од нечега мора да се почне. Нека нови Устав буде тај почетак кретања „на боље”.

Зорица Обрадовић, социјални радник: Сваки од рекламних слогана референдумске кампање је истинит и ја ћу свакако изаћи да гласам 28. и 29. октобра. За ситуацију у којој смо се нашли, сами смо криви, сами треба да се трудимо да је променимо. Показали смо се лоши у чувању свога и треба да учимо од комшија који су се консолидовали, прибравали и од република аванзовали у државу, док смо ми прешли обрнут пут.

На биралиште излазим са мајком, зато што и она треба да да глас за добро и просперитет Србије.

Развој Уставности у Србији

Пише: Борис Алексић

Уставност у Србији почиње убрзано да се развија одмах по стварању слободне територије за време Првог српског устанка. Започет као ослободилачки, устанак се бескомпромисно супротставио феудализму и организацији дотадашње турске управе. Требало је и организовати нову власт утемељену на законима, и то по угледу на средњевековну Србију, на чију славу и сјај је очувано живо сећање у народу, као и на савремене европске државе. Још тада се приступило и решавању уставног питања. Први покушај је свакако нацрт уредбе о Правитељствујушћем совјету и беседа тј. „слово“ као њено образложење. Аутор поменутих аката је био Божа Грујовић. Иако на крају нису употребљени за планирану скупштину у Боговађи, ова два списка а нарочито „слово“ остају важан показатељ развоја правничке свести код Срба, и то тек што је део наше отаџбине био ослобођен.

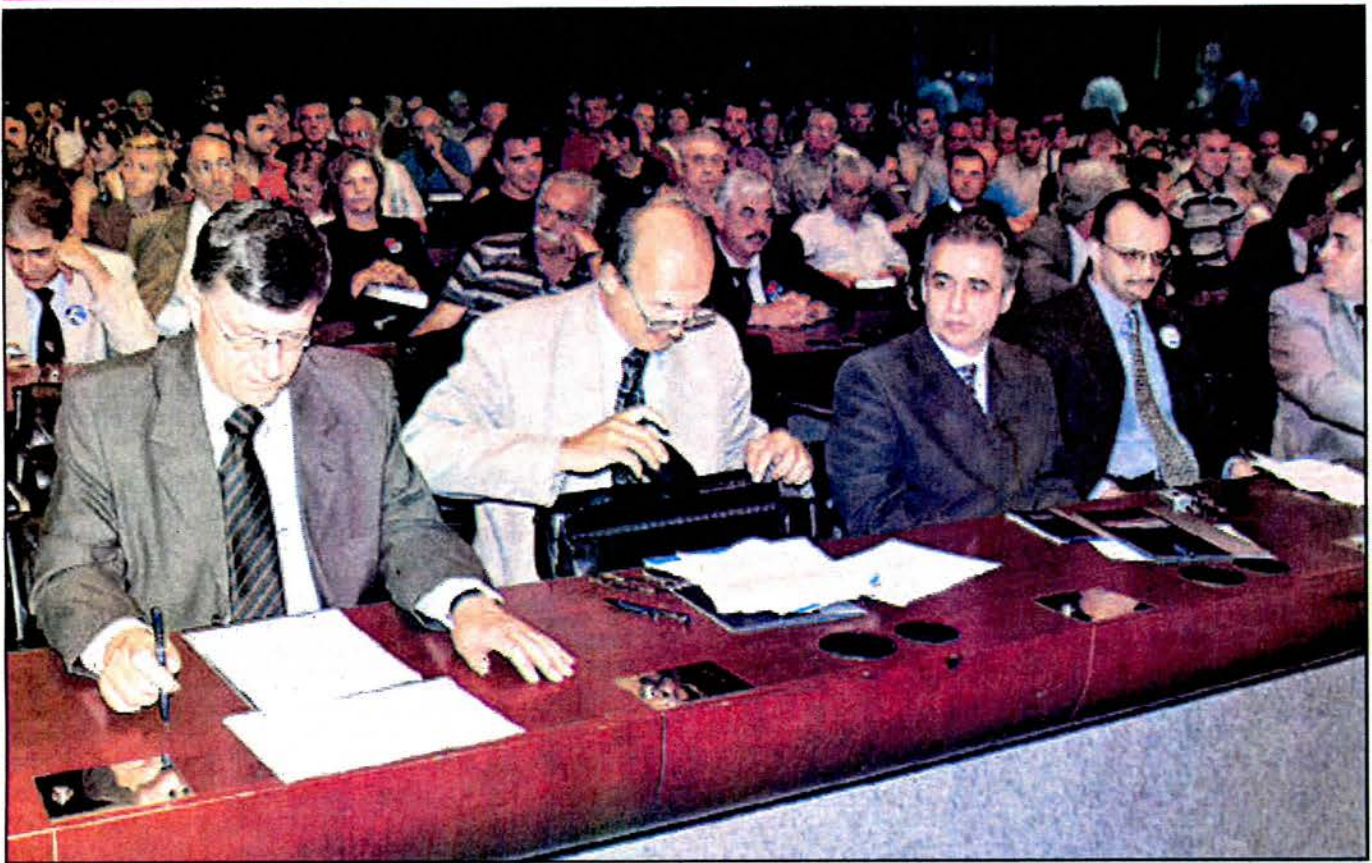
У „слову“ између осталог стоји: „Први господар и судија у вилајету (народу) јесте закон. Под законом мораду и господари, поглавари и Совјет Правитељствујушчи и свјешченство и војинство и сав народ бити и то под једним и тим истим законом. Закон је вилајету (народу) то што једном човеку храна, пиће, ваздух, одело и кућа, тј. како човек, кад

хране, пића и проче нестане, умрети мора, тако и вилајет (народ) без закона мора да пропадне, да опет у ропство дође и да се сасвим растргне и погине.“ Наведене речи су на једноставан начин представљале владавину права, а и данас њихова снага није избледела.

Као формални устави у историји Србије појављују се два акта из 1808. године и 1811. године. Први је заједнички документ војда Ђорђа Петровића – Карађорђа и Правитељствујушћег совјета. Садржао је две одредбе. Једну по којој су Совјет и сав народ признавали господара Ђорђа Петровића и његово потомство за владаре и другу, према којој Карађорђе врши власт заједно са „Совјетом народним“ и у договору са њим.

Њему сличан по садржају је други акт из 1811. године, усвојен на скупштини српских првака у Београду. Овде се ради о заклетвама војда Ђорђа Петровића и других старешина сачињеним у посебним списима. Вођи устанка су се заклели на верност Карађорђу, а он се заклео да ће владати поштујући Правитељствујушчи совјет и споразумно са њим. За разлику од првог Совјета, који је био својеврсна влада, други Правитељствујушчи совјет актом из 1811. године постаје истовремено влада састављена од попечитеља (министра), али и Велики Вилајетски (народни) суд. Попечитељи нису могли да буду чланови суда и обрнуто.

Вредност ових формалних устава је огромна. Свега неколико година од ослобођења дела своје територије, иако у рату, Србија доноси два акта којима утврђује своју државност, успоставља врховну и централну власт и обезбеђује неопходну основу свог даљег развоја.

Угожена Наполеоновим освајањима, царска Русија није могла више да помаже измученој Србији, тако да је дошло до слома Првог српског устанка. Све до 1830. године Србија је била пашалук у оквиру турског царства. Међутим, те године, притиснута руском дипломатијом, Турска јој султановим хатишерифом признаје аутономију. Након тога Милош Обреновић влада Србијом „као какав турски паша“ (Слободан Јовановић). Против Милошевог апсолутизма буниле су се бројне старешине и део народа. Главни захтев у Милетиној буни (названој по сердару Милети Радојковићу) био је да земља добије устав. Као резултат тих догађаја Милош Обреновић под притисцима издаје 1835. године Сретењски устав.

Овај први српски устав је Србе сврстао међу малобројне народе са највишим правним актом. Сретењски устав је рађен по угледу на француски Устав из 1791. године и Уставну повељу од 1814. године. Државни савет је, поред кнеза, био највиши орган у држави. Државни савет (влада) је имао шест министара, председника, секретара и више саветника. Поред ова два тела постојала је и Народна скупштина, која је одређивала порезе и друге дажбине, док су законе доносили кнез и Савет.

Веома важан део Сретењског устава је одељак под именом „Обштенародна права Србина.“ Њиме су пре свега гарантована лична права, а чиновницима и сталност функције. У члану 119 се наводи: „Имање сваког Србина било како му драго, јест неприкосновено. Ко се покуша самовољно дирнути у туђе добро и имање или присвојити га или окрњити, онај ће се сматрати за нарушитеља општенародне безбедности, био он ко му драго и од куд му драго.“ Овим уставом укинута је и чиновнички кулук, а уведена је и државна пензија.

Осврћући се на српску традицију морамо да скренемо пажњу на два акта којима је ограничавана централна власт у средњовековној Србији. Ретко који народ у свету може да се похвали оваквим законима. На првом месту је Законоправило Светог Саве, а затим следи Душанов законик. Номоканон је настао у другој деценији XIII века. Када говоримо о људским правима, ваљало би истаћи да је Законоправилом била уведена посебна врста заступника пред властима – м'ст'ник, чији је основни задатак био да штити сиромашне и нејаке од моћника. Ово је својеврсна претеча омбудсмана и бораца за људска права. Обавеза м'ст'ника је била да „се супротставе насиљу и мучењима од стране богатих и одбране сиромашне од насиља...“ (Како стоји у Иловачком препису л.1256.)

Душанов законик је донесен 21. маја 1349. године. Овим актом – претечом српске уставности ограничена је неприкосновена царска власт. Наиме, у члану 171 се наводи: „Кад би се догодило да ја цар напишем некоме писмо или наредбу по љутњи, или по љубави и милости према некоме, па би се та наредба или писмо налазили у супротности са закоником, и не би били ни по правди ни по прописима законским, судије се на то моје писмо или наредбу неће обазирати, него ће судити како је право.“ Исто тако, у члану 172 се утврђује: „Све судије да суде по законнику право, а не да суде по страху од царства ми.“ Душанов законик је предвидео и постојање пороте, коју су чинили чланови из сталежа оптуженог, као и много других интересантних института.

Будући да је гарантовао грађанска права и био веома напредан за то доба, велике силе су извршиле притисак и Сретењски устав је на крају морао да буде повучен. Овакве околности је искористила Турска, која је Србији децембра 1838. године наметнула нови султанов хатишериф познат као Турски устав. За разлику од Сретењског, који је био потпуни устав, Турски устав је у ствари био органски закон ограничен на унутрашњу управу у аутономији. Ипак, њиме је укинут сваки кулук, проглашена је слобода трговине и одвојено је судство од управе.

Након убиства кнеза Михајла 1868. године, Намесништво за време малолетног Милана Обреновића 1869. године доноси нови Устав Кнежевине Србије – Намеснички устав. Овим актом Народна скупштина добија одлучујуће овлашћење у доношењу закона. Кворум за рад скупштине је био три четвртине од укупног броја посланика, док је захтевана проста већина од присутних чланова скупштине за одлучивање.

Након Берлинског конгреса и добијања независности 1878. године у Србији настају прве странке: радикална, либерална и напредна. У новој, Великој народној скупштини у којој су већину имали радикали, Радикална странка иницира доношење новог Устава 1888. године. Овај Устав је садржао сва тадашња напредна решења. Влада постаје политички одговорна парламенту, а Скупштина се утврђује као равноправни законодавни чинилац, избори су непосредни, док се грађанска права прецизно набрајају и штите. Овим актом је уведен и систем сразмерног (пропорционалног) народног представништва у расподели посланичких мандата, којим се штитила политичка мањина у парламенту. Власт радикала под Уставом из 1888. године укида краљ Александар Обреновић 1894. године тако што суспендује Устав из 1888. године и враћа на снагу Устав из 1869.

Након ове епизоде, доноси се нови Устав 1901. године. Њиме се успоставља дводомни парламент са Сенатом као горњим домом. Он је предвиђао и непосланичку владу, тј. министри нису могли да буду из редова народних представника. Овај акт је изоставио Велику народну скупштину, а од територијалних јединица је познавао само општину. Краљ Александар Обреновић суспендује 25. марта 1903. године овај Устав. Након његовог убиства и гашења династије Обреновић, на трон је доведен Петар Карађорђевић, а Народном представништву враћа на снагу Устав из 1888. године.

Исте, 1903. године доноси се нови Устав. Он је био основ за успостављање парламентаризма у Србији. Овај највиши правни акт је у ствари представљао измењени текст Устава из 1888. године, а његов циљ је био додатно ограничење власти монарха.

Након Првог светског рата у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, 28. јуна 1921. године минималном апсолутном већином у Уставотворној скупштини донесен је Видовдански устав. Законодавну власт су вршили краљ и Народна скупштина.

Затим у Краљевини Југославији 3. септембра 1931. године ступа на снагу Септембарски устав. По начину доношења он је био октроисани јер га није донела Народна скупштина него га је прогласио монарх као апсолутни суверен. Док је био на снази, Устав из 1931. године је претрпео две измене које нису спроведене по поступку за ревизију устава (чланови 114 и 115). Прва насилна промена Устава је изведена Уредбом о Бановини Хрватској, актом извршне, а не законодавне власти, што је представљало јасно гажење уставног поретка. У преамбули Уредбе је наведено да је донета због „јавног интереса и обезбеђења учешћа Хрвата у животу државе.“ Бан је био одговоран краљу и Сабору. Уредба је донесена по одредбама које важе за ванредне си-

туације. Друга ревизија Устава из 1931. године извршена је 27. марта 1941. године, након подношења оставке намесника, када је краљ Петар Други Карађорђевић проглашен пунолетним.

Након Другог светског рата и по успостављању Титове диктатуре донесени су следећи устави: Устав ФНРЈ из 1946, Уставни закон из 1953, затим Устав СФРЈ из 1963. и озлоглашени Устав из 1974. године. Доведени на власт политичким егзибицијама вероломних Енглеза, титоисти укидају вишепартијски систем, забрањују повратак протераним Србима у Македонију и на Косово и Метохију. Они такође избегавају да казне најтеже нацистичке злочинце из НДХ, а Барану одвајају од Србије и припајају је Хрватској територијалној аутономији.

Први комунистички устав су утврђивали државу као јаку федерацију, да би је сваки следећи чинио све слабијом. На крају је Устав из 1974. године установио основу за будуће ратове и разбијање Југославије. Антисрпски Устав из 1974. године дели Србију на три дела, а у свом првом члану изједначава социјалистичке републике и аутономне покрајине. Српска централна власт се не простире на територију Војводине и Косова и Метохије. Аутономне покрајине добијају надлежности социјалистичких република, а Србија остаје без јединственог тржишта, чије делове тада контролишу покрајинске власти. Овај акт својим експериментима економски исцрпљује земљу и убрзава њен крах. Њиме је уведен и тзв. делегатски систем конституисања органа.

Увидевши да некажњени злочинци из Другог светског рата чији су узорци помогли Хитлеру да окупира Краљевину Југославију теже поновном разбијању заједничке државе, представници Србије 1989. године доносе уставне амандмане на Устав Србије из 1974. године, којим СР Србија постаје по први пут равноправна са другим социјалистичким републикама тадашње СФРЈ. Територија наше државе постаје јединствена.

Уставом Србије из 1990. године по први пут од слома Краљевине Југославије уводи се вишепартијски систем, иако је било предлога неких појединаца, сада већ „демократата“ да се успостави тзв. унутарпартијски плурализам. Овај акт прокламује начело поделе власти и уводи полупредседнички систем. Председник државе се бира непосредно. Устав гарантује грађанска и мањинска права у складу са највишим принципима признатим у развијеним земљама. У Србији се овим Уставом први пут након Другог светског рата стварају неопходни услови и основе за демократски развој.

Последњи југословенски Устав ступа на снагу 1992. године. Након одлука представничких тела и народа у Србији и у Црној Гори, Савезно веће Скупштине СФРЈ са преосталим делегатима доноси 27. априла 1992. године, Устав СР Југославије. Тим чином је и формално, из угла унутрашњег права, престала да постоји друга југословенска држава и настала је нова – трећа Југославија. Са становништва међународног права, СР Југославија је остала стара држава. Она ће остати упамћена и по томе што се након вишегодишњег периода прикривене агресије, коначно 1999. године успешно супротставила највећој војној сили у историји света – НАТО пакту (600 пута снажнијем противнику). НАТО није остварио своје ратне циљеве прокламоване у Рамбујеу, већ су његове чланице, а пре свих САД овладале целом територијом Србије тек након 5. октобра 2000. године успостављајући марионетски режим у Београду. Србија се од тог периода налази у једној врсти правног вакуума са недовољно и непрецизно дефинисаном централном влашћу и још увек отвореним питањем: да ли средишња републичка власт одлучује самостално, независно и слободно у складу са Уставом и законима, или се на њу врши одлучујући утицај из иностранства – из НАТО земаља.

Као и код наших предака из Првог српског устанка, борба за слободу, значи и правно утемељење државе, и даље траје.

Сабрана дела проф. др Војислава Шешелџа

Преко 65.000 страница сабраних дела проф. др Војислава Шешелџа представљају чисти концентрат његових мисли и дела, од дисидентских дана, до тренутка када је постао неоспорни лидер свих српских патриота. Овде се, на једном месту, налазе његови научни радови, скупштински говори, телевизијски мегдани, интервјуи које је дао штампи, радио емисије и различити политички и научни скупови у чијем раду је активно учествовао. Ту су и судски процеси, а нарочито место заузима збирка хашких докумената, објављена у чак 15 књига.

Својим пером, ова оригинална личност српске политике објашњава узроке и механизме политичке делатности усмерене против српског народа и његове државе, али читаоца не оставља у мраку песимизма, попут већине хроничара народног страдања.

Његово сагледавање прошлости и садашњости представља научни метод за пројектовање реалне визије будућности, што је у ствари одговор на најтежа питања данашњице. Често намерно погрешно схваћен и још злонамерније тумачен, на овим страницама не оставља простор за било какву дилему, све је објашњено, свака реч је у контексту, догађај лоциран, а правни акт протумачен.

По општој оцени целокупне српске јавности, а нарочито њеног научног дела, у овом обиљу историјског, правног и политичког материјала нарочито се издваја његово, по много чему капитално, дело „Идеологија српског национализма”.

У својој најпознатијој књизи проф. др Војислав Шешелџ, на хиљаду страна текста, синтезује све научне чињенице, филозофске парадигме и теоријске постулате на којима је саздана идеологија српског национализма.

Ово дело др Војислава Шешелџа одликује се критичким приступом и бриљантном анализом, а аутор се и овде потврђује као ерудита и стрпљив истраживач, који је у току вишегодишњег рада проучио огроман број историјских, лингвистичких, филозофских, социолошких и политиколошких студија, дела водећих научних ауторитета у разним дисциплинама и областима, селекционишући њихове врхунске резултате и доводећи их у хармоничан склад.

Др Шешелџ је ову обимну студију довршио проширујући своју претходну монографију „Научно и публицистичко дело проф. др Лазе Костића”. Српски народ је тако добио компактно, систематизовано и комплетно дело у коме су обрађени сви значајни аспекти српског национализма, његова природа, циљеви и систем моралних судова. Пред нама је први прави уџбеник српског национализма.

Др Војислав Шешелџ

ИДЕОЛОГИЈА СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА

ВЕЛИКА СРБИЈА А.Д.
БЕОГРАД 2002.

Др Војислав Шешељ

**ПОНТИФЕКС МАКСИМУС
САТАНИСТИЧКЕ ЦРКВЕ
ЈОВАН ПАВЛЕ ДРУГИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Др Војислав Шешељ

**АНТИХРИСТОВ НАМЕСНИК
ЗЛИКОВАЧКИ РИМСКИ ПАПА
БЕНЕДИКТ ШЕСНАЕСТИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Четири књиге др Војислава Шешеља које раскринкавају антисрпску природу папства и римокатоличког клера у целини.

Концентрат истине на 4000 страна који јасно доказује да је за све ратне злочине на територији бивше Југославије крив римски папа.

Др Војислав Шешељ

**ВАТИКАН ГЛАВНО
САТАНИНО ГНЕЗДО**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Др Војислав Шешељ

**РИМСКА КУРИЈА
ВЕЧИТО ЖЕДНА
СРПСКЕ КРВИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.